

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

Кафедра кримінального права

ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У ПУБЛІЧНІЙ СФЕРІ

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

для підготовки до практичних занять та самостійної роботи
здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузі знань 26 «Цивільна безпека»
зі спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність»

Одеса
Фенікс
2024

УДК 343.23–027.555(073)
0–72

Рекомендовано до видання навчально-методичною радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 5 від 21 лютого 2024 року)

Рецензенти:

Балобанова Дар'я Олександрівна – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1 Інституту підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції Львівського державного університету внутрішніх справ;

Торбас Олександр Олександрович – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінального процесу Національного університету «Одеська юридична академія».

Особливості кваліфікації кримінальних правопорушень у публічній сфері : метод. реком. для підготовки до практик. занять та самост. роботи здобув. другого (магістер.) рівня вищ. осв. галузі знань 26 «Цивільна безпека» зі спец. 262 «Правоохоронна діяльність» [Електронне видання] / [В. П. Бойченко, І. М. Горбачова, В. П. Іванова та ін.] ; Нац. ун-т «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2024. – 126 с. – Режим доступу: ...

ISBN 978–617–8430–00–9

Методичні рекомендації призначені для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 26 «Цивільна безпека» за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність», з метою закріплення лекційного матеріалу та підготовки до практичних занять з дисципліни «Особливості кваліфікації кримінальних правопорушень у публічній сфері». Містять завдання до практичних занять та самостійної роботи.

УДК 343.23–027.555(073)

ISBN 978–617–8430–00–9

© Колектив авторів, 2024

АВТОРИ:

Бойченко Віталій Петрович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права Національного університету «Одеська юридична академія»

Горбачова Ірина Михайлівна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права Національного університету «Одеська юридична академія»

Іванова Вероніка Петрівна, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права Національного університету «Одеська юридична академія»

Колодін Деніс Олексійович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права Національного університету «Одеська юридична академія»

Полянський Євген Юрійович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального права Національного університету «Одеська юридична академія»

Степаненко Оксана Василівна, доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права Національного університету «Одеська юридична академія»

Тавлуй Олена Вікторівна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права Національного університету «Одеська юридична академія»

Хильченко Анастасія Сергіївна, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права Національного університету «Одеська юридична академія»

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

ВС – Верховний Суд

ВССУ – Вищий спеціалізований суд з розгляду цивільних і кримінальних справ

ЄДРСР – Єдиний державний реєстр судових рішень

ЄСПЛ – Європейський Суд з прав людини

ЗУ – Закон України

ККС ВС – Касаційний кримінальний суд у складі Верховного Суду

КМУ – Кабінет Міністрів України

КВК – Кримінально-виконавчий кодекс України 2003 року

КПК України – Кримінальний процесуальний кодекс України 2012 року

КК України – Кримінальний кодекс України 2001 року

КСУ – Конституційний Суд України

ОП – Об'єднана палата Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду

п. – пункт

ПЗВХ – примусові заходи виховного характеру

ПЗМХ – примусові заходи медичного характеру

с. – сторінка

ст. – стаття

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Навчальна дисципліна «Особливості кваліфікації кримінальних правопорушень у публічній сфері» передбачена як обов'язкова навчальна дисципліна для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 26 «Цивільна безпека» спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» у Національному університеті «Одеська юридична академія».

Актуальність навчальної дисципліни. Кримінальне правове регулювання за своєю сутністю, методами впливу та регулювання відноситься до сфери публічного регулювання суспільних відносин. Разом з тим кримінальне законодавство охороняє як приватно-правову сферу інтересів (життя та здоров'я, честь та гідність, недоторканість людини, відносини власності), суспільні (колективні) інтереси (громадський порядок та моральність, господарська діяльність), так і публічну сферу відносин (яка включає в себе національні інтереси та атрибути держави, порядок реалізації управлінської діяльності, організаційну складову та доброчесність здійснення публічної діяльності, інформаційне забезпечення діяльності управлінських інститутів та ін.).

Публічна сфера як об'єкт кримінально-правової охорони стосується, в першу чергу, інтересів та становища держави як такої. І кримінальне законодавство встановлює відповідальність за широке коло кримінальних правопорушень, які порушують інтереси держави (в публічній сфері): в сфері національної та громадської безпеки, інформаційної безпеки держави, миру та безпеки людства, авторитету органів державної влади, призову та мобілізації, порядку несення військової служби, в сфері службової діяльності публічних органів (що підриває саму організацію управлінських органів), окремі правопорушення в сфері здійснення правосуддя. Аналіз практичних питань кваліфікації вищевказаних кримінальних правопорушень і утворюють предметну сферу цієї навчальної дисципліни.

Мета навчальної дисципліни – дослідження та аналіз практичних проблем кримінально-правової кваліфікації правопорушень проти національної та громадської безпеки, інформаційної безпеки держави, миру та безпеки людства, авторитету органів державної

влади, проти призову та мобілізації, в сфері службової діяльності, порядку несення військової служби, в сфері здійснення правосуддя, з урахуванням національної судової практики та вимог міжнародних актів, що сприятиме формуванню навиків ефективно реалізовувати сучасні правоохоронні практики в частині забезпечення законності та правопорядку, захисту прав та інтересів особи, суспільства, держави з використанням ефективних методів й засобів забезпечення публічної безпеки і порядку, здійснювати взаємодію з представниками інших органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, громадськістю з питань правоохоронної діяльності.

Завдання навчальної дисципліни: вироблення навиків застосовувати положення теорії кваліфікації та положення кримінального законодавства в процесі кваліфікації кримінальних правопорушень в публічній сфері, аналізувати національну судову практику з питань кваліфікації відповідної категорії кримінальних правопорушень.

Результати навчання. Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти буде вміти:

- зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію до фахівців і нефахівців; зокрема, під час публічних виступів, дискусій, проведення занять;
- координувати діяльність суб'єктів забезпечення публічної безпеки і порядку, а також здійснювати взаємодію з представниками інших органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, громадськістю з питань правоохоронної діяльності;
- узагальнювати практичні результати роботи і пропонувати нові рішення, з урахуванням цілей, обмежень, правових, соціальних, економічних та етичних аспектів;
- аналізувати умови і причини вчинення правопорушень, визначати шляхи їх усунення;
- забезпечувати законність та правопорядок, захист прав та інтересів особистості, суспільства, держави з використанням ефективних методів й засобів забезпечення публічної безпеки і порядку в межах виконання своїх посадових обов'язків;
- розробляти та кваліфіковано застосовувати нормативно-правові акти в різних сферах юридичної діяльності, реалізовувати норми матеріального й процесуального права в професійній діяльності;

- надавати кваліфіковані юридичні висновки й консультації в конкретних сферах юридичної діяльності;
- відшукувати необхідну інформацію в спеціальній літературі, базах даних, інших джерелах інформації, аналізувати та об'єктивно оцінювати інформацію;
- модифікувати основні методи та засоби забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки та порядку;
- розуміти основи забезпечення національної безпеки, особливості застосування спеціальних засобів (вогнепальної зброї, спеціальних засобів, засобів фізичної сили); технології захисту даних, методи обробки, накопичення та оцінювання інформації; інформаційно-аналітичної роботи, бази даних (в тому числі міжвідомчі та міжнародні); оперативні та оперативно-технічні засоби, здійснення оперативно-розшукової діяльності);
- реалізовувати сучасні стратегії та застосовувати техніки для ефективного впровадження превентивних заходів та дій в умовах, що ускладнюють оперативну обстановку під час забезпечення безпеки та порядку у різних сферах діяльності.

При вивченні навчальної дисципліни застосовуються такі форми роботи, як: лекції, практичні заняття, самостійна та індивідуальна робота здобувачів вищої освіти. Самостійна робота передбачає підготовку до практичних занять, колоквіумів, опрацювання матеріалів лекцій або самостійне вивчення тем, які згідно до плану вивчаються в межах самостійної роботи, опрацювання додаткової літератури, що наводиться до відповідної теми, рекомендовані матеріали судової практики. Індивідуальна робота здобувача полягає в підготовці есе, рефератів або наукових доповідей, участь у роботі студентських наукових конференцій, узагальнення матеріалів судової практики.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин/ 3 кредити (ECTS).

Підсумковою формою контролю є залік.

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти щодо опанування навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті «Одеська юридична академія».

Критерії оцінювання знань здобувачів:

Оцінка виставляється за національною чотирибальною шкалою: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно». При оцінці за основу слід брати повноту і правильність виконання завдань.

1. Оцінка «5» (відмінно) ставиться в тому разі, коли відповідь здобувача правильна, повна, послідовна, логічна; здобувач впевнено володіє фактичним матеріалом з усього курсу, вміє застосовувати його щодо конкретно поставлених завдань.

2. Оцінка «4» (добре) ставиться в тому разі, коли відповідь правильна, послідовна, логічна, але здобувач допускає у викладі окремі незначні пропуски фактичного матеріалу вміє застосувати його щодо конкретно поставлених завдань.

3. Оцінка «3» (задовільно) ставиться у тому разі, коли здобувач володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, невірно формулює основні теоретичні положення та причинно-наслідкові зв'язки.

4. Оцінка «2» (незадовільно) ставиться в тому разі, коли здобувач виявляє незнання більшої частини фактичного матеріалу або здобувач відмовляється відповідати на поставлені питання.

Шкала оцінювання			
100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
90–100	A	Відмінно	Зараховано
82–89	B	Добре	
74–81	C		
64–73	D	Задовільно	
60–63	E		
35–59	Fx	Незадовільно	Не зараховано
1–34	F		

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Символ одиниці змісту	Опис змісту навчання (теми)	Л/ПЗ/СР, год. (денна форма навчання)	Л/ПЗ/СР, год. (заочна фор- ма навчання)
Тема 1	Кваліфікація кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України та актуальні проблеми правозастосування.	2 / 2 / 8	1/1/11
Тема 2	Правове регулювання та практика кваліфікації кримінальних правопорушень проти громадської безпеки.	2 / 2 / 8	1/-/12
Тема 3	Актуальні питання кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері охорони державної таємниці, державних кордонів, призову і мобілізації.	2 / 2 / 8	1/-/11
Тема 4	Практика кваліфікації кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади.	2 / 2 / 8	1/-/ 11
Тема 5	Кримінальні правопорушення в сфері службової діяльності та проти правосуддя, що вчиняються органами досудового слідства (дідзнання) та засудженими особами: питання кваліфікації.	4/4/8	1/ 1/11
Тема 6	Практичні проблеми кваліфікації окремих військових кримінальних правопорушень.	2/4/8	-/1/12
Тема 7	Протидія кримінальним правопорушенням проти миру та безпеки людства, міжнародного правопорядку: національні та міжнародні інструменти. Питання юрисдикції.	2/2/8	1/1/12

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА 1

Кваліфікація кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України та актуальні проблеми правозастосування

Поняття національної безпеки України. Національні та міжнародні гарантії забезпечення національної безпеки держави.

Загальна характеристика злочинів проти основ національної безпеки України.

Воєнний стан. Стан війни. Збройні конфлікти.

Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади. Посягання на територіальну цілісність і недоторканість України. Актуальна судова практика кваліфікації злочинів, передбачених ст.ст. 109, 110 КК України. Фінансування дій, вчинених з метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України.

Державна зрада. Поняття державної таємниці. Колабораційна діяльність. Пособництво державі-агресору. Розмежування підстав кримінальної відповідальності.

Посягання на життя державного або громадського діяча. Відмежування від суміжних складів злочинів.

Диверсія. Шпигунство.

Перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань. Несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану.

ТЕМА 2

Правове регулювання та практика кваліфікації кримінальних правопорушень проти громадської безпеки

Поняття та ознаки банди, співвідношення з передбаченими КК України формами співучасті. Відмежування бандитизму від інших злочинів проти громадської безпеки (створення злочинної організації, терористичний акт тощо). Відмежування бандитизму від корисливо-насильницьких злочинів проти власності.

Поняття злочинної організації за нормами Загальної та Особливої частин КК. Злочинна спільнота. Сприяння учасникам злочинних організацій та укриття їх злочинної діяльності як прояв причетності до злочину (співвідношення з положеннями ч. 6 ст. 27 КК та вченням про співучасть у злочині). Створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань.

Поняття «злочинного впливу» за КК України.

Терористичний акт. Злочини, пов'язані з тероризмом.

Поняття та види зброї, незаконне поводження з якою регламентується КК України. Викрадення, привласнення, вимагання вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин чи радіоактивних матеріалів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем. Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами. Незаконне виготовлення, переробка чи ремонт вогнепальної зброї або фальсифікація, незаконне видалення чи зміна її маркування, або незаконне виготовлення бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв. Недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів.

Незаконне виготовлення ядерного вибухового пристрою чи пристрою, чи пристрою, що розсіює радіоактивний матеріал або випромінює радіацію.

ТЕМА 3

Актуальні питання кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері охорони державної таємниці, державних кордонів, призову і мобілізації

Загальна характеристика правових засад охорони державної таємниці та конфіденційної інформації. Розголошення державної таємниці.

Втрата документів, що містять державну таємницю.

Передача або збирання відомостей, що становлять конфіденційну інформацію, яка є власністю держави.

Розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, або втрата документів чи матеріалів, що містять такі відомості. Відмінність від суміжних складів злочину, передбачених статтями 328, 329, 330 КК України.

Порушення порядку перетину державного кордону: їх види та підстави відповідальності.

Ухилення від призову за КК України: підстави кримінальної відповідальності. Відмежування від адміністративних правопорушень.

ТЕМА 4

Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади

Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади.

Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку діяльності органів державної влади, пов'язані з незаконним впливом на її суб'єктів чи з перешкоджанням їх діяльності. Опір представникові влади, працівникові правоохоронного органу, члену громадського формування з охорони громадського порядку й державного кордону або військовослужбовцеві.

Діяльність представника влади чи працівника правоохоронного органу по виконанню службових обов'язків та діяльність члена громадського формування з охорони громадського порядку й державного кордону або військовослужбовця з виконання покладених на нього обов'язків щодо охорони громадського порядку. Відмежування опору від злісної непокори. Суб'єкт кримінального правопорушення. Зміст примушення потерпілого при вчиненні опору.

Поняття «працівник правоохоронного органу». Втручання у діяльність працівника правоохоронного органу. Види впливу на потерпілого. Погроза або насильство щодо працівника правоохоронного органу. Умисне знищення або пошкодження майна працівника правоохоронного органу. Зміст юридичної конструкції «у зв'язку з виконанням цим працівником службових обов'язків». Посягання на життя працівника правоохоронного органу. Відмінність від умис-

ного вбивства особи чи її близького родича у зв'язку з виконанням цієї особою службового або громадського обов'язку.

Захоплення представника влади або працівника правоохоронного органу як заручника. Відмежування від захоплення заручників.

Погроза або насильство щодо службової особи чи громадянина, який виконує громадський обов'язок. Відмінність від погрози або насильства щодо працівника правоохоронного органу. Умисне знищення або пошкодження майна службової особи чи громадянина, який виконує громадський обов'язок.

ТЕМА 5

Кримінальні правопорушення в сфері службової діяльності та проти правосуддя, що вчиняються органами досудового слідства (дізнання) та засудженими особами: питання кваліфікації

Зловживання владою або службовим становищем (поняття та ознаки, момент закінчення кримінального правопорушення). Зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги.

Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу. Бездіяльність працівника правоохоронного органу щодо незаконної діяльності з організації або проведення азартних ігор, лотерей.

Службове підроблення. Предмет кримінального правопорушення.

Декларування недостовірної інформації. Неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Особа, уповноважена на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, як суб'єкт кримінального правопорушення.

Службова недбалість.

Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою. Поняття та ознаки неправомірної вигоди. Пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі.

Незаконне збагачення.

Зловживання впливом.

Провокація підкупу.

Завідомо незаконні затримання, привід, домашній арешт або тримання під вартою. Притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності. Порушення права на захист.

Кримінальні правопорушення проти інтересів всебічного, повного й неупередженого розслідування і судового розгляду кримінальних справ. Примушування давати показання. Втручання в діяльність судових органів. Незаконне втручання в роботу автоматизованої системи документообігу суду. Погроза або насильство щодо судді, народного засідателя чи присяжного. Умисне знищення або пошкодження майна судді, народного засідателя чи присяжного. Посягання на життя судді, народного засідателя чи присяжного у зв'язку з їх діяльністю, пов'язаною із здійсненням правосуддя.

Невжиття заходів безпеки щодо осіб, взятих під захист. Розголошення відомостей про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист.

Завідомо неправдиве повідомлення про вчинення кримінального правопорушення. Завідомо неправдиве показання. Перешкоджання з'явленню свідка, потерпілого, експерта, примушування їх до відмови від давання показань чи висновку.

Втручання в діяльність захисника чи представника особи.

Розголошення даних досудового слідства або дізнання.

Приховування злочину.

Невиконання судового рішення. Незаконні дії щодо майна, на яке накладено арешт, заставленого майна або майна, яке описано чи підлягає конфіскації. Умисне невиконання угоди про примирення або про визнання винуватості. Ухилення від відбування покарання у виді обмеження волі та у виді позбавлення волі. Невиконання обмежувальних заходів, обмежувальних приписів або не проходження програми для кривдників. Злісна непокора вимогам адміністрації установи виконання покарань. Втеча з місця позбавлення волі або з-під варти. Порушення правил адміністративного нагляду.

ТЕМА 6

Практичні проблеми кваліфікації окремих військових кримінальних правопорушень

Бланкетність кримінально-правових норм про відповідальність за військові правопорушення. Порядок несення (проходження) військової служби як основні суспільні відносини, проти яких вчиняється військове кримінальне правопорушення.

Істотна шкода та тяжкі наслідки в військових кримінальних правопорушеннях, критерії їх визначення та особливості визнання шкоди немайнового характеру.

Особливий період, воєнний стан, бойова обстановка, район воєнних дій, поле бою як обстановка вчинення низки військових кримінальних правопорушень.

Військовослужбовець як спеціальний суб'єкт військових кримінальних правопорушень. Встановлення початку та закінчення проходження військової служби. Особливості кваліфікації вчинення військових кримінальних правопорушень у співучасті.

Відмежування злочину, передбаченого ст. 402 КК України «Непокоря», від злочину, передбаченого ст. 403 КК України «Невиконання наказу». Розмежування складів злочинів, передбачених ст. 407 КК України «Самовільне залишення військової частини або місця служби» та ст. 408 КК України «Дезертирство».

«Ухилення від військової служби шляхом самокалічення або іншим способом» (ст. 409 КК України), відмежування від «Ухилення від призову на строкову військову службу» (ст. 335 КК України).

Відмежування злочину, передбаченого ст. 410 КК України, від суміжних злочинів та військових дисциплінарних проступків.

Порушення певних правил під час проходження військової служби (ст.ст. 406, 414, 415–421 КК України).

Відмежування «Здача або залишення ворогові засобів ведення війни» (ст. 427 КК України) від «Державна зрада» (ст. 111 КК України).

Особливості кваліфікації недбалого ставлення до військової служби (ст. 425 КК).

ТЕМА 7

Протидія кримінальним правопорушенням проти миру та безпеки людства, міжнародного правопорядку: національні та міжнародні інструменти. Питання юрисдикції

Діяльність Міжнародного кримінального суду і значення Римського статуту МКС для міжнародної та національної кримінальної юстиції.

Роль принципів міжнародного кримінального права для національного кримінального права щодо кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

Особливості регламентації та застосування на практиці норм, передбачених ст. 436 КК України «Пропаганда війни» та ст. 436–1 КК України «Виготовлення, поширення комуністичної, нацистської символіки та пропаганда комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів».

Виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії російської федерації проти України, глорифікація її учасників (ст. 436–2 КК України): практичні аспекти застосування в умовах повномасштабної агресії, відмінність від колабораційної діяльності (ст. 111–1 КК України).

Нормативні та прикладні засади застосування ст. 437 КК України «Планування, підготовка, розв’язування та ведення агресивної війни» та ст. 438 КК України «Порушення законів та звичаїв війни».

Кримінальний закон та судова практика щодо норми про піратство (ст. 446 КК України) та найманство (ст. 447 КК України).

Юрисдикційні шляхи переслідування за кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку: Міжнародний кримінальний суд, міжнародний трибунал *ad hoc*, національний суд, який здійснює територіальну юрисдикцію; універсальна юрисдикція.

ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ЗАВДАНЬ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Методичні вказівки щодо підготовки до практичного заняття

Форма проведення практичних занять є усною і проводиться відповідно до плану теми заняття.

Як форму підготовки до практичного заняття передбачено підготовку презентацій, повідомлень, есе, рефератів на теми, які визначає викладач або з числа запропонованих до самостійної /індивідуальної роботи тем.

Для підготовки до практичного заняття здобувач вищої освіти може використовувати запропонований в рекомендаціях матеріал до кожної теми, або власний матеріал, який студент може знайти, використовуючи запропоновані міжнародні та національні пошукові ресурси.

До кожної теми також наведено низку завдань (як правило, пов'язані з аналізом національної судової практики застосування положень чинного законодавства), та кейсів, з якими здобувачі вищої освіти мають заздалегідь ознайомитися, та розв'язати конкретні кейси. Під час практичного заняття, викладач пропонує здобувачам вищої освіти надати власні способи розв'язання кейсів, з обґрунтуванням обраної позиції положеннями чинного законодавства або судовою практикою, та надає коментарі з приводу запропонованих рішень.

Метою вирішення задач (кейсів) є набуття та закріплення вмінь самостійного опрацювання нормативних приписів кримінального закону, в практичній площині, відпрацювання вмінь самостійно оцінювати конкретні життєві ситуації, та давати обґрунтування власної кримінально-правової оцінки. Під час розв'язання кейсів (задач) слід звернути увагу на вирішення тих проблемних питань, які закладені в умові (зазвичай відповідають темі практичного заняття). Значення лише формули не вважається вирішенням задачі, потрібно

детально обґрунтувати свою позицію. І якщо для обґрунтування рішення ситуації необхідно посилатися на матеріали судової практики або інші нормативні акти, здобувач має чітко вказати, які саме позиції ним було враховано.

З питання аналізу національної судової практики, що пропонується зробити у завданнях до практичних занять, викладач також на занятті пропонує здобувачам надати стислий опис проаналізованого рішення, та висловити власне судження з приводу його відповідності чинному законодавству; запропонувати здобувачеві надати свої коментарі та пропозиції щодо узгодження або удосконалення положень чинного законодавства.

ТЕМА 1

Кваліфікація кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України та актуальні проблеми правозастосування

Методичні вказівки до теми:

Під час розгляду даної теми рекомендовано засвоїти практичні аспекти кваліфікації кримінальних правопорушень, що посягають на основи національної безпеки, визначити колізії правового регулювання (зокрема в питаннях визначення караності окремих злочинів), шляхи їх вирішення, особливості кваліфікації за умов сукупності злочинів та конкуренції кримінально-правових норм (наприклад, державна зрада та колабораціонізм, диверсія та терористичний акт ін.). При підготовці теми, здобувачам слід враховувати нормативні критерії до змістовного навантаження окремих елементів складів злочинів проти основ національної безпеки, і тим більше, особливості їх кваліфікації в умовах особливого періоду (з 17 березня 2014 року) та в умовах воєнного стану (з 24 лютого 2022 року з подальшою пролонгацією). Також обов'язковим при вивченні теми є аналіз судової практики національних судів застосування кримінально-правових норм Першого розділу Особливої частини КК України, при підготовці до заняття, виконуючи завдання та розв'язуючи задачі до теми, в процесі виконання самостійної роботи, здобувач має враховувати позицію судової практики з проблемних питань кваліфікації.

Питання заняття:

1. Поняття національної безпеки відповідно до норм чинного законодавства України. Воєнний стан, збройний конфлікт, стан війни.
2. Кваліфікація дій, спрямованих на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади.
3. Кваліфікація посягання на територіальну цілісність і недоторканість України.
4. Кваліфікація фінансування дій, вчинених з метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України: питання законодавчого регулювання.
5. Кваліфікація державної зради та колабораційної діяльності, пособництва державі-агресору. Розмежування складів злочинів.
6. Посягання на життя державного чи громадського діяча, відмежування від суміжних складів злочинів.
7. Кваліфікація диверсії. Відмежування від терористичного акту.
8. Кримінально-правова кваліфікація шпигунства.

Завдання до заняття:

Завдання 1.

Ознайомтеся зі змістом Постанови ВС від 11.03.2021р. у справі № 236/1409/17 (провадження № 51–3798км20) (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95616588>), *визначить, які обставини можуть вказувати на наявність в діях особи суб'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ч. 2 ст. 110 КК.*

Завдання 2.

Ознайомтеся з текстом постанови ВС від 26.02.2019р. у справі № 653/1302/15-к (провадження № 51–3696км18) (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80224185>), *та визначить особливості об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 114–1 КК України.*

Завдання 3.

Ознайомтеся з Постановою Третньої судової палати ККС ВС від 29.11.2023р. у справі № 595/359/21 (провадження № 51–5402км23) (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115476534>), *визначить судові тлумачення «публічності» у закликах до насильницької зміни, повалення конституційного ладу або до захоплення державної влади в Україні.*

Завдання 4.

Ознайомтеся з Постановою Другої судової палати ККС ВС від 04.04.2023р. у справі № 295/5493/22 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110055033>), визначить підстави для кваліфікації вчиненого як колабораційна діяльність.

Завдання 5.

Ознайомтеся з текстом постанови ВС від 21.12.2022р. у справі № 759/5737/17 (провадження № 51–2899км20) (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108225763>), визначить особливості реалізації підривної діяльності в складі державної зради.

Завдання 6.

Назвіть міжнародні конвенції, на які слід посилатися під час кваліфікації злочинів проти основ національної безпеки.

Задачі до заняття:

Задача 1.

В 2016р. громадянин С., знаходячись біля будівлі актового залу Донецької обласної державної адміністрації з метою вчинення терористичних злочинів, вступив до складу терористичної організації ДНР. Для виконання поставлених перед ним завдань, С. отримав від М. автомат Калашникова АК-74, 120 патронів калібру 7,62 мм, які в подальшому були ними використані під час вибуху залізничного мосту у м. Оріхові Запорізької області. *Кваліфікуйте дії С. та М.*

Задача 2.

Під час дії воєнного стану громадянин України Р. розмістив на своїй сторінці в соціальній мережі «Фейсбук» дописи, що закликають до підтримки рішень та дій держави агресора, збройних формувань, окупаційної адміністрації держави-агресора. Р., будучи зареєстрованим користувачем соціальної мережі «Фейсбук» з нік-неймом «Воїн», в мережі Інтернет та особистих месенджерах, поширив ряд постів, зокрема інформаційний пост щодо контактних даних терористичних організацій ДНР, які нібито здійснюють евакуацію осіб з так званих «визволених» територій України. *Кваліфікуйте дії Р.*

Задача 3

Громадянину України В. надійшла повістка про виклик до «комісаріату» у зв'язку з мобілізацією громадян так званої «Луганської народної республіки». Громадянин України В., без будь-якого фізичного примусу та морального тиску, зібрав особисті речі та добро-

вільно прибув до пункту збору мобілізованих організації «ЛНР», де надав невстановленим працівникам вказаної установи свої особисті документи, що підтверджують особу, для подальшого зарахування на проходження так званої «військової служби» у підрозділах збройного формування, створеного, підпорядкованого, керованого та фінансованого російською федерацією. Після перевірки добровільно наданих В. документів, останнього було доставлено до Луганського вищого військового авіаційного училища штурманів, де за рішенням невстановлених осіб з числа військовослужбовців «ЛНР», зараховано до списків особового складу стрілецького батальйону «Народної міліції» «ЛНР», на посаду стрільця.

У подальшому В. був доставлений на територію Харківської області, виконував бойові завдання, а саме: охорона тимчасово окупованої території внаслідок бойових дій, військової техніки російської федерації, яка там розташовувалася; укріплення позицій збройних сил рф; облаштування окопів і будівництво бліндажів; розвантажування та завантаження бойових припасів; ведення вогню на враження проти Збройних Сил України та інших військових формувань, утворених відповідно до чинного законодавства України. *Кваліфікуйте дії гр. України В.*

Задача 4.

Л. та Д., будучи на добровільних засадах головою та заступником голови дільничної виборчої комісії, на підставі рішення місцевої ради про проведення «референдуму», організували роботу такої комісії та керували її діяльністю щодо проведення референдуму з метою зміни меж території та державного кордону України, а саме – щодо визначення статусу самопроголошеної «Донецької народної республіки». *Кваліфікуйте дії Л. і Д.*

Задача 5.

Ж. під час стихійного зібрання громадян поблизу адміністративної будівлі районного військового комісаріату достовірно знаючи, що оголошено та розпочато часткову мобілізацію, що згідно зі ст. 1 Закону України «Про оборону України» та ст. 1 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» є особливим періодом, використовуючи гучномовець, звернувся до громадян і публічно висловив заклики до зупинення мобілізації шляхом перекриття доріг, взяття штурмом військкоматів, райвідділів міліції та усіх ін-

ших органів влади. В такий спосіб він формував цільову аудиторію до перешкоджання діяльності військового комісаріату; а своїми зверненнями, закликами спонукав їх до дій, з ультиматумом про зупинення мобілізації; збирав особисті дані учасників мітингу тощо. Проте Ж. не довів задумане до кінця – не зміг зірвати мобілізаційну підготовку, оскільки був затриманий працівниками поліції. *Оцініть поведінку Ж. з точки зору КК України.*

Задача 6.

А., будучи незадоволеною діями представників державної влади, у період з 29.11.2019 до 14.07.2020р.р. публікувала дописи, доступні значному колу осіб – усім користувачам мережі Інтернет та загально відомої соціальної мережі «Facebook» (А. як власник сторінки не обмежила доступ до неї), у тому числі із розділу «Друзі» своєї сторінки (834 особи), із закликами до насильницької зміни, повалення конституційного ладу та до захоплення державної влади в Україні. Місцевий суд визнав А. винуватою і засудив за ч. 3 ст. 109 КК. У скаргі захисник указує, що підзахисна не є публічною особою, а тому будь-які дописи в соціальній мережі «Facebook» від її імені не можуть вважатися публічною інформацією та закликами. Крім цього, на переконання сторони захисту, помилковими є висновки судів попередніх інстанцій про те, що соціальна мережа «Facebook» є засобом масової інформації. *Оцініть судове рішення та доводи адвоката.*

Задача 7.

В., громадянка України, під час засідання методичного об'єднання вчителів української мови публічно виправдовувала дії збройних сил РФ, публічно заперечувала здійснення збройної агресії проти України, встановлення та утвердження тимчасової окупації частини території України, публічно закликала до підтримки рішень та дій держави-агресора. *Надайте кримінально-правову оцінку вчиненому В.*

Задача 8.

Суддя Апеляційного суду Автономної Республіки Крим – С., яка не була звільнена з посади в порядку, встановленому законами України, здійснювала «правосуддя» на тимчасово окупованій території України, керуючись матеріальним і процесуальним правом РФ. В подальшому С. була призначена на посаду «судді Верховного

Суду Республіки Крим» та прийняла на себе повноваження судді іншої держави, яка окупувала територію АРК. С., скориставшись переважним правом на заміщення посади судді в утвореному суді російської федерації – «Верховний Суд Республіки Крим», фактично отримала за законодавством цієї країни її громадянство як необхідну умову такої діяльності. *Визначить, чи може автоматичне набуття нею як громадянкою України, яка проживає на тимчасово окупованій території, громадянства російської федерації, визнаватися Україною, та автоматичною вважатися втратою громадянства України? Оцінити вчинене С. з точки зору КК України?*

Задача 9.

П., будучи громадянином України, депутатом Верховної Ради Автономної Республіки Крим (далі – АРК) VI скликання, повноваження якої припинено постановою Верховної Ради України від 15.03.2014р. № 891-VII, 11.03.2014р. достовірно знаючи, що територія АРК є невід'ємною частиною України, перебуваючи в сесійній залі Верховної Ради АРК, взяв участь у засіданні Верховної Ради АРК та проголосував за незаконну постанову № 1727–6/14 «О декларации о независимости АРК и города Севастополя». Продовжуючи свої дії, 11.04.2014 р., перебуваючи в приміщенні Верховної Ради АРК, взяв участь у позачерговому засіданні незаконно створеного органу «Государственный Совет Республики Крым», чим забезпечив його функціонування, та проголосував за так звану «Конституцію Республики Крым», відповідно до якої Республіка Крим визнавалася частиною території російської федерації. В подальшому у період з липня по вересень 2014р. П. взяв участь у незаконно організованих на території АРК виборах до незаконно створеного органу, «Государственный Совет Республики Крым», від Кримського регіонального відділення Всеросійської політичної партії «єдина россия» по Джанкойському міському одномандатному виборчому округу № 3. За результатами участі у вищевказаних незаконних виборах, П. обрано депутатом «Государственного Совета Республики Крым» першого скликання, де він і наразі продовжує здійснювати повноваження депутата. *Кваліфікуйте вчинене П.*

Задача 10.

В лютому-березні 2014 року С. приймала активну участь у масових заходах проросійської спрямованості, які проходили на пл.

Свободи в м. Харкові. Під час участі у зазначених масових заходах С. познайомилась із рядом активістів. В період між 16.08.2014р. та 22.08.2014р. С. підшукала для виїзду на курси із військової підготовки на території російської федерації 15 чоловік. Знання, отримані в ході зазначених курсів, мали бути використані для вчинення терористичних актів або диверсій на території м. Харкова та Харківської області. 22.08.2014р. С. та 15 чол. виїхали з території України до м. Белгород російської федерації, які далі були доставлені до військового табору, розташованого в районі м. Тамбов. Там вони пройшли навчання з вогневої, тактичної та медичної підготовки, а також мінно-підривної справи, обрали собі псевдоніми-позивні. По закінченню зазначених курсів С. та 15 осіб повернулись до м. Харків.

23.10.2014 р. С. зателефонувала абоненту за вказаним їй координаторами номером та домовилась про зустріч з В. – громадянином України, який не був посвячений у злочинний умисел вказаних осіб. С. зустрілась з В., який при зустрічі повідомив, що його просили відкрити їм два гаража, розташовані в гаражному кооперативі. При цьому В. не знав, що саме вказані особи мають забрати з цих гаражів. С. разом з Д. перевантажила із вказаних гаражів до автомобіля 3 сумки, в яких знаходились: гранати РГД-5 із запалами; п'ять протипіхотних мін ОЗМ-72 із чотирьом накольними механізмами підривача МУВ-4, одним накольним механізмом підривача МУВ-2 та п'ятьма капсулями-детонаторами КД-8А; дві протипіхотні міни МОН-50 із 2 електродетонаторами ЕДП-р; розтяжки та кріплення до вищевказаних мін у вигляді металевих кілочків та ременів та ін. При цьому С. особисто переконалась у наявності у вказаних сумках зброї та вибухових пристроїв, зокрема мін СПМ, які вона з метою конспірації називала «батонами».

09.11.2014р. в районі дельфінарію «Немо» С. зустрілась із О. та домовилась із ним про вчинення вибуху всередині приміщення розважального закладу Рок-паб «Стіна». Даний вибух, згідно задуму вказаних осіб, повинен був залякати проукраїнські налаштованих громадян, які, на їх думку, збирались у цьому закладі. Також дане діяння мало привернути увагу громадськості до поглядів радикально налаштованих осіб, які протидіють проукраїнським поглядам у суспільстві.

Ввечері того ж дня С. принесла вказану міну СПМ в район ХАТОБу, де повторно зустрілась із О., шляхом висмикування від-

повідних запобіжних елементів активувала міну і передала її О., останній приніс та помістив дану міну всередину приміщення розважального закладу під барну стійку, після чого покинув приміщення. Зазначена міна вибухнула. Внаслідок даного вибуху зазнали: легких тілесних ушкоджень 10 осіб, тяжких тілесних ушкоджень 4 особи, та матеріальних збитків – ФОПи. *Кваліфікуйте дії С. та О.*

Завдання до самостійної роботи

Завдання 1.

Знайдіть колізії та конкуренцію серед кримінально-правових норм, що містяться в Розділі I Особливої частини КК України, та запропонуйте шляхи їх подолання.

Завдання 2.

Ознайомтеся з ухвалою Колегія суддів судової палати з розгляду кримінальних справ Апеляційного суду Івано-Франківської області від 14 липня 2016 року у справі № 344/4742/15-к ([URL: https://reysr.court.gov.ua/Review/58988864](https://reysr.court.gov.ua/Review/58988864)). *Визначить, чим свобода слова відрізняється від публічних закликів (за змістом ст.ст. 109, 110 КК України).*

Розв'яжіть задачу:

Задача 1.

Громадянин України Р., під час дії на території України воєнного стану, перебуваючи близько 09 год. 00 хв. в публічному місці, а саме: біля магазину «Продукти», в присутності інших осіб, які в той час перебували біля магазину, заперечував здійснення збройної агресії російської федерації проти України, що виразилося у різного роду висловлюваннях, а саме: «...росіяни прийшли нас звільнити від нацистів, принести нам мир та добробут», «...вбивають?... то так треба, щоб було добре жити далі», та публічно закликав до підтримки рішень та дій держави-агресора, що виразилися у висловлюваннях: «...хай уже росіяни всім керують», «ясно, що краще буде жити з росією. Всьо правильно роблять. Треба нова власть». *Кваліфікуйте дії Р.*

Теми доповідей:

1. Колабораційна діяльність в Україні: проблематика кваліфікації та караності.
2. Державна зрада, її відмінність від шпигунства та колабораціонізму.

3. Державна зрада, вчинена під час дії воєнного стану: кримінально-правова кваліфікація.
4. Диверсія: кримінально-правова характеристика.
5. Злочини проти основ національної безпеки в умовах дії воєнного стану.

Рекомендовані джерела:

Нормативні акти:

1. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року № 55-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text>.
2. Конституція України від 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80/page#Text>.
3. Про громадянство України: Закон України від 18 січня 2001 року № 2235-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2235-14#Text>.
4. Про державний кордон України: Закон України від 4 листопада 1991 року № 1777-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-12#Text>.
5. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text>.
6. Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів: Закон України від 23 вересня 1997 року № 540/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540/97-%D0%B2%D1%80#Text>.
7. Про державну таємницю: Закон України від 21 січня 1994 року № 3855-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>.
8. Про дипломатичну службу: Закон України від 7 червня 2018 року № 2449-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19#Text>.
9. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 року № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>.
10. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території: Закон України від 15 квітня

2014 року № 1207-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>.

11. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24 лютого 1994 року № 4004-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12#Text>.
12. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 1 липня 2010 року № 2411-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text>.
13. Про Збройні Сили України: Закон України від 6 грудня 1991 року № 1934-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12#Text>.
14. Про медіа: Закон України від 13 грудня 2022 року № 2849-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>.
15. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.
16. Про оборону України: Закон України від 6 грудня 1991 року № 1932-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text>.
17. Про основи національного спротиву: Закон України від 16 липня 2021 року № 1702-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20#Text>.
18. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22 вересня 2011 року № 3773-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17#Text>.
19. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16 березня 2000 року № 1550-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1550-14#Text>.
20. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.

Судова практика:

1. Постанова ВС від 11.03.2021р. у справі № 236/1409/17 (провадження № 51-3798км20). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95616588>.
2. Постанова ВС від 26.02.2019р. у справі № 653/1302/15-к (провадження № 51-3696км18) URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80224185>.

3. Постанова Третньої судової палати ККС ВС від 29.11.2023р. у справі № 595/359/21 (провадження № 51–5402км23). URL: <https://revestr.court.gov.ua/Review/115476534>.
4. Постанова Другої судової палати ККС ВС від 04.04.2023р. у справі № 295/5493/22. URL: <https://revestr.court.gov.ua/Review/110055033>.
5. Постанова ВС від 21.12.2022р. у справі № 759/5737/17 (провадження № 51–2899км20). URL: <https://revestr.court.gov.ua/Review/108225763>.
6. Постанова Верховного Суду від 11 березня 2021 року у справі № 236/1409/17 (провадження № 51–3798км20) URL: <https://revestr.court.gov.ua/Review/95616588>.
7. Вирок Рівненського міського суду Рівненської області від 03 жовтня 2023 року у справі № 569/5759/23 (провадження № 1-кп/569/1111/23) URL: <https://revestr.court.gov.ua/Review/114188988>
8. Вирок Київського районного суду м. Харкова від 29 травня 2023 року у справі № 953/1305/23 (провадження № н/п 1-кп/953/707/23) URL: <https://revestr.court.gov.ua/Review/111145503>
9. Вирок Шевченківського районного суду м. Києва від 04 грудня 2023 року у справі № 761/26859/23 (провадження № 1-кп/761/3306/2023) URL: <https://revestr.court.gov.ua/Review/115732727>

Додаткові джерела:

1. Бантишев О.Ф., Шамара О. В. Кримінальна відповідальність за злочини проти основ національної безпеки України (проблеми кваліфікації): монографія. 3-тє вид., перероб. і допов. Луганськ. 2014. 198 с.
2. Демидова Л. М. Кримінально-правова оцінка умов воєнного стану та періоду збройного конфлікту при кваліфікації державної зради. *Проблеми боротьби зі злочинністю*: зб. наук. пр. 2014. Вип. 28. С. 79–88.
3. Зайцев О. В. До питання державної зради у формі шпигунства (ст. 111 КК України). *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка*. 2017. № 3 (79). С. 48–58.

4. Зайцев, О.В. (2020). Проблеми кваліфікації державної зради на сучасному етапі. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. № 1(89). С. 79–89. <https://doi.org/10.33766/2524-0323.89.79-89>.
5. Зайцев О.В., Бодейко В. А. Щодо встановлення суб'єктивних ознак колабораційної діяльності (узагальнення матеріалів судової практики). *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка*. 4(100). С. 101–112. <https://doi.org/10.33766/2524-0323.100.101-112>
6. Ілларіонов О. Ю. Суспільний запит на заборону колабораціонізму. *Юридичний вісник України*. 2017. № 13 (1133). С. 4.
7. Коломієць Ю. Ю. Державна зрада, вчинена в умовах воєнного стану. Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів ХХІ століття» (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права): у 2 т.: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2022. Т. 2. С. 265–268.
8. Кузнецов В.В., Сийпловіч М. В. Кримінальна відповідальність за колабораційну діяльність як новий виклик сьогодення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, 2022. Вип. 70. Серія ПРАВО. С. 381–388.
9. Ліпкан В.А., Діордіца І. В. Національна безпека України: кримінально-правова охорона: навч. посібник. Київ: КНТ, 2007. 292 с.
10. Луценко Ю.В. Звільнення від кримінальної відповідальності за злочини проти основ національної безпеки України: монографія. Харків: Право, 2015. 200 с.
11. Науково-практичний коментар до розділу І Особливої частини Кримінального кодексу України (Злочини проти основ національної безпеки України) / В. В. Сичевський, Є. І. Харитонов, Д. О. Олейніков. Харків: Право, 2016. 232 с.
12. Письменський Є. О. Колабораціонізм як суспільно-політичне явище в Україні (кримінально-правові аспекти): наук. нарис. Северодонецьк: СПД Румянцева Г. В., 2020. 121 с.

13. Примаченко О. Колабораціонізм існує у кожній війні і боротьба з ним є обов'язковою складовою перемоги – голова Касаційного кримінального суду. URL: <https://racurs.ua/ua/3032-bud-yakyyu-biznes-pid-okupaciyeu-pidpadaie-pid-vyznachennya-kolaboraciyi-z-vorogom-zakon.html>
14. Рубашенко М. А. Кримінальна відповідальність за посягання на територіальну цілісність і недоторканність України: монографія. Харків: Право, 2016. 286 с.
15. Рубашенко М. А. Кримінальна відповідальність за колабораціонізм: тернистий шлях встановлення. Деокупація. *Юридичний фронт* (Київ, 18 березня 2022 р.). Київ: Держ. торг. – екон.ун-т, 2022. С. 120–124.
16. Сотула О. С. Кримінальна відповідальність за посягання на життя державного чи громадського діяча: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.08; Національний ун-т внутрішніх справ. Харків, 2003. 20 с.
17. Скулиш Є.Д., Звонарьов О.Ю. Злочини проти основ національної безпеки України: навч. посібник. Київ: Наук. – вид. відділ НА СБ України, 2011. 2 20 с. 9.
18. Тавлуй О. В. Кримінальна відповідальність за пособництво державі агресору. Кримінально-правові, кримінологічні та кримінально-виконавчі заходи попередження злочинності: матеріали Всеукраїнської наук.-практ.конф.25 лист.2022 р. Одеса: ДУВС, 2022. С. 34–36.
19. Тацій В. Я. Питання кримінально-правової охорони основ національної безпеки України (розд. 2). Актуальні питання кримінального законодавства України та практики його застосування: монографія / В. Я. Тацій, В. І. Борисов, Л. М. Демидова та ін. Харків: Право, 2017. С. 58–106.
20. Чорний Р. Л. Злочини проти основ національної безпеки за кримінальним правом України: монографія. Хмельницький: Хмельн. ун-т управління та права, 2018. 525 с.
21. Чорний Р. Л. Поняття, система та кримінально-правова характеристика складів злочинів проти основ національної безпеки України: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук.: 12.00.08; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2021. 42 с.

22. Чорний Р. Л. Актуальні проблеми кримінально-правової охорони безпеки держави в інформаційній сфері. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2013. Вип. 660. С. 139–143.
23. Чорний Р. Л. Теоретико-прикладні аспекти удосконалення Закону України про кримінальну відповідальність за шпигунство та державну зраду. *Порівняльно-аналітичне право*. 2014. № 2. С. 295–298.
24. Чуваков О. А. Злочини проти основ національної безпеки України: проблеми кримінально-правової теорії і практики: монографія, Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечнікова; відп. ред. О. М. Костенко. Одеса: Фенікс, 2017. 361 с.
25. Шестоपालов Р. Судова практика у справах про злочини за статтею 110–2 КК України. *Науковий вісник ДДУВС*. 2021. Спеціальний випуск № 2. URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/9072/1/79.pdf>
26. Шлапаченко В. М. Кримінальна відповідальність за шпигунство: монографія. Київ: Нац. акад. СБУ, 2015. 347 с.
27. Швед А. Ю. Злочини проти конституційних засад національної безпеки за законодавством України та Скандинавських країн: порівняльна характеристика: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08 – Кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право; Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2021. 20 с.
28. Ясиновський П. В. Кримінальна відповідальність за перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків. 2018. 235 с.

ТЕМА 2

Правове регулювання та практика кваліфікації кримінальних правопорушень проти громадської безпеки

Методичні вказівки до теми:

Під час розгляду даної теми рекомендовано засвоїти практичні аспекти кваліфікації кримінальних правопорушень, що посягають на громадську безпеку в частині існування та функціонування різного роду злочинних об'єднань, незаконного обігу зброї, актів

тероризму та ін., визначити недоліки та колізії правового регулювання (наприклад, в питанні врегулювання злочинної організації та злочинної спільноти), шляхи їх вирішення. При підготовці теми, здобувачам слід враховувати наукові підходи та нормативні приписи з розкриття змістовного навантаження окремих елементів складів кримінальних правопорушень. В питанні врегулювання обігу зброї також необхідно відслідковувати тенденцію до можливих змін на законодавчому рівні у врегулюванні цього питання. Також обов'язковим при вивченні теми є аналіз судової практики національних судів, тому при підготовці до заняття, виконуючи завдання та розв'язуючи задачі до теми, в процесі виконання самостійної роботи, здобувач має враховувати позицію судовою практики з проблемних питань кваліфікації.

Питання заняття:

1. Поняття та ознаки банди, її співвідношення із передбаченими в КК України формами співучасті. Відмежування бандитизму від створення злочинної організації, терористичної організації, від корисливо-насилницьких злочинів проти власності.
2. Поняття злочинної організації. Злочинна спільнота. Сприяння учасникам злочинних організацій та укриття їх злочинної діяльності як прояв причетності до злочину.
3. Поняття «злочинного впливу» за КК України.
4. Створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань: аналіз об'єктивно-суб'єктивних ознак складу злочину.
5. Терористичний акт. Відмінність від диверсії
6. Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами.
7. Незаконне виготовлення, переробка чи ремонт вогнепальної зброї або фальсифікація, незаконне видалення чи зміна її маркування, або незаконне виготовлення бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв.
8. Недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів.
9. Незаконне виготовлення ядерного вибухового пристрою чи пристрою, що розсіює радіоактивний матеріал або випромінює радіацію.

Завдання до заняття:

Завдання 1.

Ознайомтеся з текстом Постанови ВС від 22.01.2019р. у справі № 201/13561/14-к (провадження № 51–3743км18) (URL: <https://reysr.court.gov.ua/Review/80521756>), та визначить особливості суб'єктивної сторони як ознаки складу злочину, передбаченого ст. 258 КК України; чи вимагається обов'язкова участь особи у терористичній організації для кваліфікації за ст. 258 КК?

Завдання 2.

Ознайомтеся зі змістом постанови ВС від 05.07.2018р. у справі № 225/6151/15-к (провадження № 51–1609км18) (URL: <https://reysr.court.gov.ua/Review/752418080>), та з'ясуйте, чи має існувати рішення органу законодавчої чи виконавчої влади про визнання діяльності терористичною для притягнення особи до кримінальної відповідальності за ч. 1 ст. 258–3 КК України?

Завдання 3.

Ознайомтеся з текстом постанови ВС від 15.02.2018р. у справі № 239/621/15-к (провадження № 51–862км18) (URL: <https://reysr.court.gov.ua/Review/72269232>), визначить, в чому полягає «інше сприяння діяльності терористичної організації» (ст. 258–3 КК)?

Завдання 4.

Ознайомтеся з текстом постанови ВС від 17.03.2020р. у справі № 419/2586/18 (провадження № 51–5527км19) (URL: <http://reysr.court.gov.ua/Review/88401653>), визначить, чи охоплюються сприянням діяльності терористичної організації (ч. 1 ст. 258–3 КК) дії, які полягають у повідомленні інформації про місце дислокації та маршрути переміщення військової техніки сил АТО та Збройних Сил України представнику терористичної організації «ЛНР»?

Завдання 5.

Ознайомтеся з текстом постанови ВС від 16.02.2021р. у справі № 755/13545/18 (провадження № 51–4531км20) (URL: <https://reysr.court.gov.ua/Review/95042495>), визначить особливості суб'єктивної сторони злочину, передбаченого ст. 259 КК.

Завдання 6.

Ознайомтеся зі змістом Постанови Третньої судової палати ККС ВС від 11.10.2023р. у справі № 756/15397/19 (URL: <https://reysr.court.gov.ua/Review/114292175>), та визначить, що слід розуміти під добровільною здачею органам влади зброї, бойових припасів, вибу-

хових речовин або вибухових пристроїв в розумінні ч. 3 ст. 263 КК України.

Завдання 7.

Ознайомтеся з текстом постанови ВС від 27.09.2022 у справі № 752/1734/16-к (провадження № 51–2798км20) ([URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/106517352](https://reyestr.court.gov.ua/Review/106517352)), визначить особливості мети вчинення терористичного акту.

Задачі до заняття:

Задача 1.

Влітку 2018 року Д., попередньо домовившись з ще трьома особами, підшукував співучасників, засоби та знаряддя для вчинення за допомогою вибухової речовини, привезеної К. з Луганської області, вибухів на залізничній колії під час переміщення по ній потягу з військовою технікою ЗСУ до району проведення АТО, а також в місці розташування командування батальйону МВС, з метою привернення уваги громадськості до своїх політичних поглядів та діяльності незаконно створених на території України утворень «ДНР» та «ЛНР», провокації воєнного конфлікту на території Дніпропетровської та інших областей. *Дайте кримінально-правову оцінку діям Д.*

Задача 2.

П. встановила контакт з Д. (учасником військових формувань ЛДНР), якому передавала інформацію щодо маршрутів пересування, дислокації військової техніки та військовослужбовців, чисельності підрозділів ЗСУ. Зазначену інформацію П., працюючи диспетчером у службі таксі, збирала з повідомлень таксистів, із власних спостережень, зі слів жителів міста та інших джерел, після чого в телефонних розмовах передавала Д., зокрема: 29.07.2015р., 3, 4, 9, 10 та 11 серпня 2015р. *Дайте кримінально-правову оцінку діям П.*

Задача 3.

В 2017 р. А. вступив до терористичної організації «ДНР» та брав активну участь у її діяльності. Зокрема, він, будучи одним із учасників силового блоку «ДНР» під позивним «Лисий», вступав до різних збройних формувань, що є підрозділами терористичної організації «ДНР», у яких займав відповідні адміністративні посади. А. визнано винуватим у вчиненні кримінальних правопорушень, передбачених ч. 1 ст. 258–3 та ч. 2 ст. 260 КК. У своїй скарзі сторона захисту вказує, що суд безпідставно кваліфікував дії А. за ст. 258–3

КК, оскільки склад злочину, передбачений цією статтею, є взаємовиключним складу злочину, передбаченого ст. 260 КК. *Оцініть доводи захисту А.*

Задача 4.

О., маючи на меті помститися органам влади за неналежне, на його думку, виконання професійних обов'язків працівниками швидкої медичної допомоги, зателефонував зі свого стаціонарного телефону на номер «103» та повідомив завідомо неправдиву інформацію про мінування, а саме про те, що у разі, якщо до нього не приїде автомобіль з працівниками швидкої медичної допомоги, то він замінює будинок. *Оцініть поведінку О. з точки зору КК України.*

Задача 5.

В. обвинувачувався у незаконному зберіганні шести патронів, придатних для стрільби з вогнепальної нарізної зброї. Суд першої інстанції визнав це діяння таким, яке через малозначність не становить суспільної небезпеки, оскільки зберігання такої кількості боеприпасів суб'єктивно не спрямоване на заподіяння істотної шкоди, та закрав кримінальне провадження на підставі п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК за малозначністю (ч. 2 ст. 11 КК). *Оцініть рішення суду.*

Задача 6.

В 2014 році К. без передбаченого законом дозволу безоплатно придбав у Т. карабін «Мосіна» та два патрона до нього, які в подальшому зберігав на горищі приміщення покинутої ферми, а в травні 2021 року на дорозі між двома населеними пунктами під час проведення оперативної закупки працівниками поліції у багажному відділенні автомобіля ВАЗ 2106 виявили та вилучили вищевказану стрілецьку вогнепальну зброю, які К. намагався збути. *Дайте кримінально-правову оцінку вчиненому?*

Задача 7.

Т. в грудні 2017р. організував спільно та за згодою з С, П., Р. та Ф., і очолив озброєне вогнепальною зброєю об'єднання для здійснення нападів на фізичних та юридичних осіб. 19 грудня 2017 року вони прибули до охоронюваної території ТОВ «Т», і використовуючи маски та рукавички, проникли на територію ТОВ «Т», звідки викрали металевий сейф вартістю 3 406 грн., всередині якого знаходився ноутбук «Асег» вартістю 8 687 грн., після чого з місця події зникли.

22 грудня Т. запропонував С., П., Р. та Ф. спільно з ним вчинити напад на приватний будинок. Приблизно о 05 год. ранку Т., С., П., Р. та Ф. прибули до приватного будинку, де через незамкнені вхідні двері проникли всередину вказаного будинку, нанесли удар по голові Я. (власник будинку) руків'ям пневматичного пістолету та відкрито заволоділи майном Я., а саме мобільним телефоном вартістю 3800 грн., після чого, переконавшись у відсутності у останнього грошових коштів чи інших цінностей, з місця вчинення злочину зникли з викраденим майном та розпорядились ним на свій розсуд. *Дайте юридичну оцінку вчиненому?*

Задача 8.

Відбуваючи покарання у ДУ «Петрівська ВК № 49», В., неодноразово порушував режим утримання, зокрема щодо розпорядку дня, зберігання заборонених предметів, невиконання законних вимог адміністрації установи, порушення меж локалізації тощо, чим здобув авторитет серед засуджених негативної спрямованості, як особа, яка веде «правильний» в «злочинських традиціях» спосіб життя. В квітні 2020 року під час проведення таємного злочинного зібрання (сходки), яке відбулось в даній установі, за участю представників, які здійснювали злочинний вплив, як на території даної установи, так і за її межами, в тому числі з незаконним використанням засобів мобільного зв'язку, було прийнято рішення про «призначення» В. в статус особи, яка є кримінальним авторитетом, уповноваженим наглядати за дотриманням загальноприйнятих в злочинських колах неписаних законів поведінки, так званим «смотрящим» за ДУ «Петрівська ВК № 49».

В подальшому В., як особисто так і через довірених осіб, засуджених П. та С., протягом відбування терміну покарання, здійснював діяльність щодо: неухильного контролю за виконанням визначених ним злочинських правил та обов'язків ув'язнених в установі; організації та проведення на території установи ігор в карти на гроші; виконання функцій зі збору й розподілу коштів, у тому числі здобутих злочинним шляхом, зокрема зібраних від карточних ігор, поповнення ними так званого злочинського «общака»; ведення з цією метою так званої «бухгалтерії» – обліку, надходження і витрачання вищезгаданих коштів, шляхом здійснення відповідних записів; віднесення засуджених до злочинних каст («бродяги», «мужи-

ки», «козли» і т.п.), переведення їх до нижчої касти за вчинення дій, які виходять за межі злочинської моралі; забезпечення надходження на територію установи заборонених в обігу речей, предметів, речовин, а також тютюнових виробів, продуктів харчування та мобільних телефонів, їх розподіл серед засуджених, які вели «правильний» в його розумінні за «злочинськими традиціями» спосіб життя; вирішення спорів, між ув'язненими з точки зору неписаних кримінальних «законів», виступаючи, таким чином, у ролі «мирового судді». *Дайте кримінально-правову оцінку вищеописаним обставинам.*

Задача 9.

В 2019 році К. створила ТОВ «Патронажна служба Джерело життя», яке надавало послуги по догляду за особами похилого віку. Також, в середині 2019 року К. познайомилась з А., з якою розпочала підтримувати дружні стосунки, внаслідок чого залучила останню до діяльності ТОВ «Патронажна служба Джерело життя» в якості засновника, розподіливши частки в уставному фонді товариства між М. (донькою А.), К. та Л. У травні 2020 р. К. спільно зі своїм чоловіком – Л. прийняли рішення припинити ведення фінансово-господарської діяльності з ТОВ «Патронажна служба Джерело життя» спільно з М. (донькою А.), шляхом виведення із складу засновників М., а фактично позбавити права керування підприємством А. З цього моменту між К. і Л. з одного боку та М. і А. з іншого, виник конфлікт з приводу подальшого ведення фінансово-господарської діяльності ТОВ «Патронажна служба Джерело життя» та повернення начебто існуючого боргу, який виник під час здійснення з М. і А. спільної підприємницької діяльності.

Розуміючи, що М. та А. не погодяться на висунуті їм умови, а також те, що законні підстави для усунення від ведення фінансово-господарської діяльності з ТОВ «Патронажна служба Джерело життя» М. та А. відсутні, К. та Л. з метою вирішення майнових та фінансово-господарських відношень з М. та А., знаючи, що Т. має авторитет у кримінальному середовищі, звернулись до нього, як до представника кримінального середовища в м. Одесі, з проханням примусити М. та А. відмовитися від своєї частки в уставному фонді ТОВ «Патронажна служба Джерело життя», при цьому матеріально зацікавивши Т. у вирішенні конфлікту на свою користь.

Т., підтримуючи постійний зв'язок з так званими «ворами в законі», залучив до своєї діяльності С. та Ф. Разом вони з погрозами фізичної розправи відносно Б. (чоловік А. та батька М.) та членів його сім'ї, відібрали у нього автомобіль марки «BMW-X1». Крім того, шляхом погроз фізичної розправи, чинили моральний тиск на потерпілу А. з метою схилити її до виконання умов, висунутих К. та Л., та передачі їм (Т., Ф. та С.), грошових коштів в сумі 350 000 доларів США, а також повернення К. неіснуючого боргу в сумі 4000 доларів США. *Дайте кримінально-правову оцінку діям К., Л., Т., Ф., С.*

Завдання до самостійної роботи

Завдання 1.

Ознайомтеся з текстом постанови ВС від 27.05.2020р. у справі № 296/2803/16-к (провадження № 51–5370км19) ([URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/89621215](https://reyestr.court.gov.ua/Review/89621215)), *визначить підстави кваліфікації вчиненого за статтями 258–3 та 260 КК України.*

Завдання 2.

Ознайомтеся з текстом постанови ВС від 18.12.2018р. у справі № 591/12/16-к (провадження № 51–2650км18) ([URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/78979946](https://reyestr.court.gov.ua/Review/78979946)), *визначить, чи може погроза вчинення в майбутньому дії, пов'язаних з вибухом, з метою помсти, утворювати об'єктивну сторону складу злочину, передбаченого ст. 259 КК.*

Завдання 3.

Ознайомтеся з текстом постанови ВС від 26.07.2022р. у справі № 727/7987/20 (провадження № 51–3891км21) ([URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/105505293](https://reyestr.court.gov.ua/Review/105505293)), *та визначить, чи можна визнавати факт створення та участі у банді для вчинення одного тяжкого злочину.*

Завдання 4.

Ознайомтеся зі змістом постанови ВС від 10.02.2022 у справі № 523/8553/16-к (провадження № 51–4224км21) ([URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/103320374](https://reyestr.court.gov.ua/Review/103320374)), *та встановить, чи можна носіння, зберігання, придбання, передачу чи збут без передбаченого законом дозволу одного патрона, що є бойовим припасом, за відсутності в особи зброї для відстрілу цього патрона, визнати малозначним діянням (ч. 2 ст. 11 КК).*

Розв'яжіть задачі:

Задача 1.

Р., використовуючи особистий мобільний телефон, подзвонив за номером телефону «102», під час якого повідомив завідомо недостовірну інформацію про підготовку вибуху на станції метро «Гідропарк», маючи намір відволікти певні служби від виконання їх обов'язків. *Кваліфікуйте вчинене Р.*

Задача 2.

Т., будучи обізнаний в основах електроніки, радіотехніки та конструювання радіоприймачів, радіопередачів та передавачів сигналів і повідомлень, діючи у змові з К., П. та М., на виконання їх вказівок виготовив за винагороду у сумі 3000 тис. доларів США переробив з переданого йому М. мобільного телефону марки Samsung на пристрій для дистанційного приведення в дію саморобного вибухового пристрою для вчинення терористичного акту на території ДНР, однак був виявлений співробітниками правоохоронних органів напередодні здійснення вибуху. *Дайте кримінально-правову оцінку вчиненому Т., К., П. та М.?*

Теми доповідей:

1. Бандитизм: питання кваліфікації в судовій практиці.
2. Терористичний акт: характерні ознаки та відмежування від суміжних складів злочинів.
3. Створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань в умовах особливого періоду та воєнного стану.
4. Злочинна спільнота: колізія норм Загальної та Особливої частин КК України.
5. «Злочинний вплив»: поняття та підстави кримінальної відповідальності.
6. «Злодій в законі» в норма КК України: питання правового врегулювання.
7. Легалізація зберігання, носіння та інших дій щодо зброї та боєприпасів: за та проти.
8. Підстави кримінальної відповідальності за незаконні дії щодо зброї, боєприпасів та вибухових речовин.
9. Напад на об'єкти, що становлять підвищену небезпеку.

Рекомендовані джерела:

Нормативні акти:

1. Європейська конвенція про боротьбу з тероризмом від 27 січня 1977 року. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU77024?an=63>
2. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності від 15 листопада 2000 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789#Text
3. Конвенція Ради Європи про запобігання тероризму від 16 травня 2015 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_712#Text
4. Конституція України: Закон України від 28.06.1996р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
5. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
6. Кримінальний процесуальний кодекс України: Кодекс від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
8. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20 березня 2003 року № 638-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15#Text>
9. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю: Закон України від 30 червня 1993 року № 3341-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12#Text>
10. Про затвердження Положення про дозвільну систему: Постанова КМУ від 12 жовтня 1992 р. N576. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-92-%D0%BF#Text>

Судова практика:

1. Огляд судової практики Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду у кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень терористичної спрямованості (Рішення, внесені до ЄДРСР, за період з 2018 року по серпень

- 2021 року), URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Oglyad_KKS_2021_12_06.pdf).
2. Постанова ВС від 22.01.2019р. у справі № 201/13561/14-к (провадження № 51–3743км18). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/80521756>.
 3. Постанова ВС від 05.07.2018р. у справі № 225/6151/15-к (провадження № 51–1609км18). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/752418080>.
 4. Постанова ВС від 15.02.2018р. у справі № 239/621/15-к (провадження № 51–862км18). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/72269232>.
 5. Постанова ВС від 17.03.2020р. у справі № 419/2586/18 (провадження № 51–5527км19). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/88401653>.
 6. Постанова ВС від 16.02.2021р. у справі № 755/13545/18 (провадження № 51–4531км20). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95042495>.
 7. Постанова Третьої судової палати ККС ВС від 11.10.2023р. у справі № 756/15397/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114292175>.
 8. Постанова ВС від 27.09.2022 у справі № 752/1734/16-к (провадження № 51–2798км20). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106517352>.
 9. Постанова ВС від 27.05.2020р. у справі № 296/2803/16-к (провадження № 51–5370км19). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/89621215>.
 10. Постанова ВС від 18.12.2018р. у справі № 591/12/16-к (провадження № 51–2650км18). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/78979946>.
 11. Постанова ВС від 26.07.2022р. у справі № 727/7987/20 (провадження № 51–3891км21). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105505293>.
 12. Постанова ВС від 10.02.2022 у справі № 523/8553/16-к (провадження № 51–4224км21). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103320374>.
 13. Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинені стійкими злочинними об'єднаннями: Постанова

- Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 р. № 13.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-05#Text>
14. Про судову практику в справах про бандитизм: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 7 липня 1995 р. № 9.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0009700-95#Text>
15. Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 р. № 3. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-02#Text>

Допоміжні джерела:

1. Бедриківський В. В. Кримінологічна характеристика та заходи запобігання бандитизму: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. К., 2010. 20 с.
2. Брич Л. П. Теорія розмежування складів злочинів: монографія. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013. 712 с.
3. Вербенський М. Г. Транснаціональна злочинність: кримінологічна характеристика та шляхи запобігання: автореф. дис. ... д.ю.н.: 12.00.08 Дніпропетровськ., 2010. 40 с.
4. Вознюк А. А. Спеціальні види звільнення від кримінальної відповідальності учасників організованих груп та злочинних організацій: автореф. дис. ... к.ю.н.: 12.00.08. К., 2009. 18 с.
5. Голіна В. В. Кримінологічні та кримінально-правові проблеми боротьби з бандитизмом: соціально-правове і кримінологічне дослідження: Монографія. Х.: Регіон-інформ, 2004. 212 с.
6. Гнетнев М. К. Кримінальна відповідальність за сприяння учасникам злочинних організацій та укриття їх злочинної діяльності: автореф. дис. ... к.ю.н.: 12.00.08; Львів. держ. ун-т внутрішніх справ. Л., 2010. 20 с.
7. Драний В. В. Кримінально-правова характеристика фінансування тероризму: автореф. дис. ... к.ю.н.: 12.00.08. К., 2013. 20 с.
8. Епель О. В. Кримінальна відповідальність за публічні заклики до вчинення терористичного акту: автореф. дис. ... к.ю.н.: 12.00.08. Х., 2011. 20 с.

9. Ємельянов В.П., Новікова Л.В., Семикін М.В. Терористичні злочини: кримінально-правова характеристика та питання вдосконалення антитерористичного законодавства: Монографія / За заг. ред. докт. юрид. наук, проф. В.П. Ємельянова. Харків: вид-во «Кроссрод», 2007. 216 с.
10. Єсенков А.В. Кримінально-правове забезпечення протидії сприянню учасникам злочинних організацій та укриттю їх злочинної діяльності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08; Акад. адвокатури України. К., 2012. 19 с.
11. Іваненко І.В. Бандитизм: кримінологічне та кримінально-правове дослідження: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Одеса., 2003. 20 с.
12. Ковальчук В.П. Кримінально-правові засоби протидії створенню злочинної організації. Монографія. Л. 2013. 224 с.
13. Кулик Л.М. Боротьба зі злочинами, що вчиняються з використанням зброї: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. К., 2006. 19 с.
14. Майстренко М.М. Кримінологічна характеристика та попередження органами внутрішніх справ злочинів проти громадської безпеки, предметами яких є зброя, бойові припаси та вибухові речовини: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Л., 2010. 18 с.
15. Марін О.К. Конкуренція кримінально-правових норм: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.08. К., 2002. 14 с.
16. Марчук Є.К. Кримінологічна та кримінально-правова характеристика злочинних організацій: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Х., 1998. 22 с.
17. Мельничук Т.В. Організовані форми злочинної діяльності у зовнішньоекономічній сфері: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Одеса., 2009. 20 с.
18. Міняйло Н.Є. Транснаціональна злочинна діяльність у сфері незаконного обігу вогнепальної зброї: кримінально-правове та кримінологічне дослідження: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. К., 2012. 20 с.
19. Невідома Н.В. Вчинення злочину організованою групою: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Х., 2015. 20 с.

20. Одинцова О. В. Джерела кримінологічної інформації про організовану злочинну діяльність та їх використання у кримінологічній науці та практиці: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Х., 2012. 18 с.
21. Причетність до злочину: проблеми кримінальної відповідальності: монографія; МВС України, Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка.-Луганськ: СПД Резников В. С., 2014. 552 с.
22. Тюнін В. О. Сприяння учасникам злочинних організацій та укриття їх злочинної діяльності: кримінально-правова, кримінологічна характеристика та запобігання: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Х., 2012. 22 с.
23. Хилюк С. В. Кваліфікація заздалегідь не обіцяного сприяння учасникам злочинних організацій. *Підприємництво, господарство і право*. 2012. № 6. С. 92–96.
24. Шапкін І. С. Кримінальна відповідальність за створення стійких злочинних об'єднань: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Х., 2013. 18 с.
25. Шостко О. Ю. Теоретичні та прикладні проблеми протидії організованим злочинності в європейських країнах: автореф. дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.08. Х., 2010. 38 с.

ТЕМА 3

Актуальні питання кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері охорони державної таємниці, державних кордонів, призову і мобілізації

Методичні вказівки до теми:

Під час розгляду даної теми рекомендовано засвоїти практичні аспекти кваліфікації кримінальних правопорушень, що посягають на відносини схоронності державної таємниці, недоторканості державних кордонів, забезпечення дотримання порядку та організації призову та мобілізації, визначити недоліки та колізії правового регулювання, шляхи їх вирішення, особливості кваліфікації за умов конкуренції кримінально-правових норм (наприклад, з нормами Розділу I Особливої частини КК України), та особливості кваліфікації цих кримінальних правопорушень в умовах особливого періоду

та воєнного стану. При підготовці теми, здобувачам слід враховувати нормативні приписи, що розкривають змістовне навантаження окремих елементів складів кримінальних правопорушень цієї групи. Обов'язковим при вивченні теми є аналіз судової практики національних судів, при підготовці до заняття, виконуючи завдання та розв'язуючи задачі до теми, в процесі виконання самостійної роботи, здобувач має враховувати позицію судовою практики з проблемних питань кваліфікації.

Питання заняття:

1. Правові засади охорони державної таємниці та конфіденційної інформації. Розголошення державної таємниці.
2. Втрата документів, що містять державну таємницю.
3. Передача або збирання відомостей, що становлять конфіденційну інформацію, яка є власністю держави.
4. Розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, або втрата документів чи матеріалів, що містять такі відомості. Відмінність від суміжних складів злочину, передбачених статтями 328, 329, 330 КК України.
5. Порушення порядку перетину державного кордону: їх види та підстави відповідальності.
6. Ухилення від призову за КК України: підстави кримінальної відповідальності. Відмежування від адміністративних правопорушень.

Завдання до заняття:

Завдання 1.

Ознайомтеся зі змістом Постанови Другої судової палати ККС ВС від 26.09.2023р. у справі № 208/4254/19 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113794512>), та визначить, чи може бути притягнута особа до кримінальної відповідальності за ст. 328 КК України у випадку притягнення її до дисциплінарної відповідальності за порушення порядку забезпечення режиму секретності в державних органах.

Задачі до заняття:

Задача 1.

В. – начальнику відділу режимно-секретної частини міської ради, розпорядженням УСБУ області надано допуск до держав-

ної таємниці та до роботи з відомостями і матеріальними носіями секретної інформації зі ступенем секретності «Таємно». В. після отримання листа відділу поліції, що надійшов їй від міського голови для виконання та мав гриф «Таємно», ознайомила зі змістом цього листа під підпис на резолюції до нього начальника відділу персоналу міської ради – А., яка не мала допуску до державної таємниці, а саме повідомила зміст листа, на підставі якого з метою забезпечення участі в оперативно-розшукових заходах двох осіб, які не були працівниками міської ради, їй потрібно виготовити для цих осіб посвідчення працівників міської ради («документів прикриття»), назвавши їх анкетні дані, а також надавши їх фотографії. Після виготовлення посвідчень працівників міської ради А., усвідомлюючи, що вона працювала з таємною інформацією, не внесла в журнал обліку інформацію про виготовлені нею посвідчення. *Визначить, чи підлягають В. та А. кримінальній відповідальності?*

Задача 2.

В. під час воєнного стану підшукував чоловіків призовного віку з метою організації їх перевезення за кордон. Для цього він облаштував схованки в автобусі, який використовував для періодичних перевезень пасажирів, в яких і планував перевозити чоловіків, які бажали покинути територію України. До наступного рейсу до Польщі він знайшов двох чоловіків, від яких отримав по 3000 дол. США, сховав їх у схованках. При перетині державного кордону з Польщею в пункті пропуску прикордонною службою було виявлено схованки та двох чоловіків в них. *Дайте кримінально-правову оцінку вчиненому В.*

Задача 3.

23.03.2022р. О. за результатами проведення Миколаївською територіальною позаштатною постійно діючою військово-лікарською комісією визнано придатним до військової служби у військовий час, про що медичною комісією складено довідку, та останній отримав повістку про виклик на 17.09.2022р. до військкомату, з метою відправлення для проходження служби у лавах Збройних Сил України. Однак 17.09.2022 О. не прибув за місцем виклику. О. зауважив, що він не прибув у військкомат, оскільки не був згодний з результатами військово-лікарської комісії. Вказував, що проходив додаткові дослідження стану свого здоров'я через три місяці після висновку вій-

ськово – лікарської комісії, у нього є серйозні проблеми із здоров'ям, хронічні захворювання ще з дитинства, саме тому він не проходив строкову службу в мирний час, оскільки був визнаний непридатним до військової служби. Також додав, що огляд військово-лікарською комісією у 2022 році був формальним, було проігноровано всі його скарги на проблеми зі здоров'ям, не взято до уваги всі медичні документи та поставлені О. діагнози. У військовому квитку О. наявний запис посадової особи ТЦК та СП із печаткою та підписом, про те, що О. знятий з військового обліку. *Чи містить бездіяльність О. ознаки складу кримінального правопорушення?*

Задача 4.

Р. в листопаді 2023 року, не будучи зареєстрованою суб'єктом міжнародної передачі товарів та не маючи відповідного дозволу або висновку Державної служби експортного контролю України на право здійснення міжнародних передач товарів (надання послуг) військового призначення, будучи обізнаною, що вона вчиняє дії щодо товарів військового призначення, вирішила здійснити продаж товарів – насосу «НП34...» – громадянину Узбекистану Г., для подальшого вивезення вказаного предмету за кордон України. Р. прибула до відділення ТОВ «Нова пошта», та оформила ТТН за № 0000000000000000 для відправки його до відділення ТОВ «Нова пошта» (на території України) на ім'я Г. Г. отримав посылку від Р. та був затриманий при спробі провести цей насос за межі України. *Оцініть з точки зору КК України вчинене Р. діяння.*

Задача 5.

Л. та Д., достовірно знаючи, що в К. згідно вироку Івано-Франківського міського суду наявне обмеження у праві виїзду за межі України без погодження з уповноваженим органом з питань пробації, вирішили допомогти переправити останню через державний кордон України. У квітні 2021 року Л. та Д. роз'яснили К. порядок її перевезення через державний кордон України, надання підроблених документів, за допомогою яких буде здійснюватися перетинання державного кордону України за грошові кошти в сумі 2000 Євро з передплатою 500 Євро.

02 серпня 2021 року К. передала Л. грошові кошти в сумі 500 Євро в якості завдатку.

10 вересня 2021 року Д., отримавши документи (закордонний паспорт) від Ж. з метою виготовлення Литовської візи, побачивши схожість між Ж. та К., вирішила використати паспорт Ж., як засіб для незаконного переправлення К. через державний кордон України. 14 вересня 2021 року Л. і Д., роз'яснили К. її дії у разі виявлення у неї чужого паспорту та передали К. паспорт Ж. для виїзду за кордон, який К. мала використовувати при перетині державного кордону України. За це Л. та Д. отримали від К. решту грошових коштів в сумі 1500 Євро. *Дайте кримінально-правову оцінку поведінці Л., Д. та К.*

Задача 6.

Т. на початку лютого 2024 року домовився з Р. про вивезення за кордон З. (Р. через соціальну мережу підшукав громадянина України З., який бажав виїхати за кордон). В подальшому, Т., відповідно до попередньо узгодженого плану з Р., перебуваючи на території автовокзалу, зустрів З., звідки на власному автомобілі «Volkswagen Passat B6», доставив його з м. Чернівці до МПП «Красноільськ-Вікову де Сус». Під час руху з м. Чернівці до МПП Т. надав усні вказівки З. щодо поведінки при проходженні прикордонного контролю та ідентифікації його особи, як громадянина Румунії. Перебуваючи в міжнародному пункті пропуску «Красноільськ», Т. надав інспектору Державної прикордонної служби України для паспортного контролю свій паспорт громадянина Румунії для виїзду за кордон та паспорт громадянина Румунії для виїзду закордон на ім'я А., як паспорт пасажира, який перебував в його автомобілі. Однак, працівниками Державної прикордонної служби України було встановлено невідповідність особи громадянина України З. із наданим паспортом на ім'я А. *Оцініть вчинене Т., З., та Р. з точки зору КК України.*

Задача 7.

Згідно зведеного списку громадян 1998 р.н., які проживають в Червоноармійському районі та підлягають приписці до призовної дільниці у 2015 році, У. відповідно до п. 1 ч. 1 ст. 37 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу», набув громадянства України і підлягає приписці до призовної дільниці. Однак самостійно цього він не зробив. 17 листопада 2023 року У. отримав під особистий підпис попередження про кримінальну відповідальність у разі неприбуття до ТЦК та СП для постановки на військовий

облік призовників. Однак У. без поважних на те причин, не прибув у визначений термін до 23.11.2023р. до ТЦК та СП. *Чи підлягає У. кримінальній відповідальності?*

Задача 8.

Б., перебуваючи на підставі розпорядження голови Звенигородської районної державної адміністрації на посаді завідувача сектору взаємодії з правоохоронними органами, оборонної та мобілізаційної роботи (з початку 2013 року сектор мобілізаційної та режимно-секретної роботи) апарату Звенигородської РДА, маючи допуск до державної таємниці за формою два (з 2013 року за формою три), виконуючи відповідно до розпорядження голови Звенигородської РДА обов'язки начальника режимно-секретного органу, втратив ввірений йому документ – «Перелік об'єктів місцевого значення, що підлягають охороні в умовах надзвичайного стану і особливо-го періоду», затверджений розпорядженням облдержадміністрації, що містить відомості, які становлять державну таємницю та мають гриф обмеженого доступу «Таємно». Так, у вересні 2014 року на адресу Звенигородської РДА від ОДА був направлений документ під назвою «Перелік об'єктів місцевого значення, що підлягають охороні в умовах надзвичайного стану і особливо-го періоду». Б. у журналі реєстрації виконав запис про долучення цього документу до тому № 2 номенклатурної справи Звенигородської РДА. Однак фактично цей документ до вказаної справи не долучався та зберігався у не-встановленому місці.

Цей факт було виявлено в той момент, коли розпорядженням голови Звенигородської РДА в 2018 року Б. було скасовано доступ до інформації зі ступенем секретності «таємно», у зв'язку з цим Б. передав усі документи та матеріальні носії інформації, у тому числі з грифом обмеженого доступу «Таємно», які зберігалися у підзвітному секторі, своєму наступнику. Серед переданих Б. документів Перелік був відсутнім.

Вказаний документ станом на час засекречування та на теперішній час належить до категорії відомостей, передбачених ст. 8 ЗУ «Про державну таємницю», відповідає ст. 2.2.2 «Зводу відомостей, що становлять державну таємницю», затвердженого наказом СБУ від 12.08.2005р. № 440, та становить державну таємницю. *Дійте кримінально-правову оцінку поведінці Б.*

Задача 9.

К., старший солдат ЗС України, 24.02.2022р., будучи призваним на посаду стрільця та відрядженим в якості приданих сил до обласного Управління СБ України для виконання службових обов'язків, маючи доступ до приміщень та будівель Управління, вночі 05.03.2022р. на власний мобільний телефон «Iphone 12», здійснив відеозйомку протитанкових ракетних комплексів «NLAW» та 10.03.2022р., використовуючи месенджер, надіслав відеозапис контакту «Д.» з номером російського мобільного оператора зв'язку, який перебуває на території рф та є представником неурядової організації рф, і здійснює збір інформації для урядових структур рф. Крім того, К. з використанням мобільних телефонів, у період з 27 лютого по 25 березня 2022 року зробив фото протитанкових ракетних комплексів; фото транспортних засобів, які використовуються у службовій діяльності Управління; фото снайперської гвинтівки Драгунова на фоні ящиків з боєприпасами, відеозаписи автоматів та гвинтівок, спорядження до них з геолокацією. В подальшому він також надіслав фото та відео контакту «Д». *Оцініть вчинене К. з точки зору КК України.*

Завдання до самостійної роботи

Розв'яжіть задачі:

Задача 1.

Д. звернувся до свого знайомого О. з проханням здійснити відправку 170 фотоприймальних пристроїв ФУЛ-113, 6 фотодіодів ФД121 та 6 мікроохолоджувачів до фотодіодів ФД-121 через м. Львів на адресу в КНР від імені сторонньої особи. При цьому Д. не повідомляв О. достовірної назви, призначення та вартості товарів, які містились у переданому ним картонному ящику-посилці. У подальшому О., попередньо домовившись зі своїм знайомим К. про відправку цього поштового відправлення в КНР, від свого імені відправив передану йому Д. посилку у м. Львів та у телефонному режимі повідомив К., зі слів Д., короткий опис товару, який у ній міститься, дані про отримувача та вартість товару.

К., зазначивши необхідні відомості у товаросупровідних документах зі слів О. та не маючи даних щодо відправника цього товару, в товаросупровідних документах (авіанакладній № 020–81174391

від 20 липня 2011 року та проформі інвойс), вписав як відправника товару вигадану ним особу на ім'я «Т.Т.», та здав указану посилку до митного контролю й оформлення на МП «Львів-Аеропорт» Львівської митниці.

Згідно з висновком експертизи фотоприймальні пристрої ФУЛ-113 є товаром військового призначення, допущеним до цивільного використання, що відповідно до списку товарів військового призначення при міжнародній передачі підлягають державному експортному контролю. *Надайте кримінально-правову оцінку діям Д., О. та К.*

Задача 2

Два громадянина України А. та С. домовилися про організацію переправлення осіб через державний кордон України. А. здійснював пошук осіб, які мали бажання потрапити до країн Євросоюзу, але не мали можливостей законного перетину державного кордону України, відвозив їх з м. Вінниці до м. Львова, де передавав їх С.

Так, А., перебуваючи у м. Вінниці, познайомився з громадянами російської федерації Р., Д., Б. та В., узгодив з С. час, місце їх зустрічі в м. Львові, умови оплати та координував їх дії до безпосередньої зустрічі 19.05.2016 р. з С.

19.05.2016 р. біля 00.30 год. у м. Львові С. на автомобілі зустрів Р., Д., Б. та В., після чого вирушив у напрямку пункту пропуску «Смільниця Кросценко». В дорозі С., з використанням GPS-навігатора, надав вказівки і поради вказаним особам про подальший маршрут їх руху в обхід пункту пропуску «Смільниця Кросценко» до с. Кросценко Республіки Польща, де С. мав їх зустріти на автомобілі, відвезти до м. Варшави Республіки Польща.

На околиці с. Смільниця С. звернув з траси на ґрунтову дорогу, яка веде до лісу в напрямку прикордонного знаку 410 державного кордону України. Під'їхавши до лісу, С. повідомив усім пасажиром про необхідність здійснення розрахунку в розмірі – 400 доларів США з кожної особи. Відразу після цього був затриманий С. та Р., Д., Б. і В. прикордонниками. *Оцініть поведінку кожного з точки зору кримінального законодавства.*

Задача 3.

29 січня 2015 року Д. приписано до призовної дільниці Р. Р. Згідно Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу»

Д. відноситься до призовників, а тому є суб'єктом чергового призову на строкову військову службу, який проходить у 2018 році згідно Указу Президента України від 15 лютого 2018 року № 33/2018. Військово-лікарською комісією 18 жовтня 2018 року Д. визнаний придатним до військової служби, та повідомлено про необхідність явки 19 листопада 2018 року до Бучацького РВК, для відправлення на збірний пункт та подальшого проходження строкової військової служби. Однак на вказану дату Д. без поважних причин не з'явився до РВК. *Дайте кримінально-правову оцінку діям Д.*

Теми доповідей:

1. Розголошення державної таємниці та державна зрада в формі шпигунства: критерії розмежування підстав відповідальності.
2. Відомості, що становлять конфіденційну інформацію, яка є власністю держави, та відомості, що становлять державну таємницю: критерії їх визначення.
3. Ухилення від призову від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу
4. Ухилення від призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період, на військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період.
5. Ухилення від проходження служби цивільного захисту в особливий період чи у разі проведення цільової мобілізації
6. Ухилення від військового обліку або навчальних (спеціальних) зборів

Рекомендовані джерела:

Нормативні акти:

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: Кодекс від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

4. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991р. № 959-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text>
5. Про державний кордон України: Закон України від 04.11.1991р. № 1777-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1777-12#Text>
6. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992р. № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
7. Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України: Закон України від 21.01.1994р. № 3857-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3857-12#Text>
8. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: Закон України від 22.09.2011р. № 3773-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3773-17#Text>
9. Про альтернативну (невійськову) службу: Закон України від 12.12.1991р. № 1975-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1975-12#Text>
10. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію: Закон України від 21.10.1993р. № 3543-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12#Text>
11. Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України від 25.03.1992р. № 2232-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2232-12#Text>
12. Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994р. URL: № 3855-XII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>
13. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 08.07.2011р. № 3671-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17#Text>
14. Про імміграцію: Закон України від 07.06.2001р. № 2491-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2491-14#Text>
15. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України: Закон України від 15.04.2014р. № 1207-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>
16. Порядок організації та ведення військового обліку призовників і військовозобов'язаних: затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 30 грудня 2022 р. № 1487. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1487-2022-%D0%BF#Text>

17. Правила перетинання державного кордону громадянами України: затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 27.01.1995 року № 57. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/57-95-%D0%BF#Text>
18. Порядок повітряного сполучення через державний кордон України: затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 18.12.1995 року № 1017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1017-95-%D0%BF#Text>

Судова практика

1. Рішення ЄСПЛ у справі «Bluf vs The Netherlands» (Заява № 16616/90) від 09.02.1995 р. URL: <http://ukrainepravo.com/news/international/spl-vstanoviv-chi-zakonnim-obmezheniya-splkuvannya-mizh-eks-agentom-sekretnoi-sluzhbi-ta-yogo-advok/>
2. Рішення ЄСПЛ у справі «Hadjianaŝtassiou vs Greece (Заява № 12945/87) від 12.12.1992 р. URL: https://mmdc.ru/praktika_evropejskogo_suda/praktika_po_št10_evropejskoj_konvencii/europ_practice80/
3. Постанови Другої судової палати ККС ВС від 26.09.2023р. у справі № 208/4254/19 (URL: <https://reysr.court.gov.ua/Review/113794512>

Допоміжні джерела:

1. Василяка О. К. Проблеми відмежування злочинів, передбачених статтями 231, 232 КК України, від суміжних злочинів. *Правова держава*. 2013. № 16. С. 95–100
2. Виноградов А. К., Михайлуца М. І. Порівняльно-правовий аналіз кримінальної відповідальності за розголошення державної таємниці та за розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, або втрату документів чи матеріалів, що містять такі відомості. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2019. № 3. С. 46–49
3. Володавська О. С. Відмежування ухилення від призову за мобілізацією (стаття 336 Кримінального кодексу України) від порушення законодавства про оборону, мобілізаційну підготовку та мобілізацію (стаття 210–1 Кодексу України про адміністративні правопорушення). *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2015. № 1 (9). С. 67–78.

4. Володавська О. С. Кримінально-правова характеристика предмета злочину, передбаченого статтею 330 Кримінального кодексу України, за чинним кримінальним законодавством. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2015. № 2 (10). С. 65–74.
5. Дадерко Л. Ф. Кримінальна відповідальність за розголошення державної таємниці. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2013. Вип. 6–2(2). С. 82–85.
6. Данилевська Ю. О. Порухення порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї: питання обґрунтованості криміналізації. *Порівняльно-аналітичне право*. 2014. № 8. С. 165–168
7. Каторкін Р. А. Суб'єкт ухилення від призову на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу. *Вісник кримінального судочинства*. 2017. № 2. С. 190–196
8. Косминя А. П. Аналіз системи охорони державної таємниці у Франції. *Інтернаука: міжнародний науковий журнал*. 2017. № 1 (1). С. 38–40
9. Кучевська С. П. Кримінальна відповідальність за ухилення від призову за мобілізацію в зону АТО. *Форум права*. 2015. № 4. С. 137–149
10. Медведєєва І. Окремі аспекти кримінально-правової характеристики складу злочину, передбаченого статтею 335 Кримінального кодексу України. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 3. С. 232–235
11. Митрофанов І. І. Окремі аспекти реалізації кримінальної відповідальності за ухилення від призову на військову службу. *Вісник КрНУ ім. М. Остроградського*. Кременчук: КрНУ, 2015. Випуск 2 (91). С. 187–193
12. Нікітін А. А. Відмежування порушення порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та виїзду з неї від суміжних складів злочинів та від адміністративних правопорушень. *Право.ua*. 2017. № 2. С. 192–197.
13. Нікітін А. А. Кримінальна відповідальність за порушення порядку в'їзду на тимчасово окуповану територію України та

- виїзду з неї: автореф. дис. ... к.ю.н.; Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2018. 19 с.
14. Олійник В. Методологія дослідження кримінально-правової охорони державної таємниці. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2015. № 3(41). С 58–62
 15. Семенюк О. Кримінальна відповідальність за розголошення державної таємниці та втрату документів, що містять таку інформацію. *Юридична Україна*. 5–6. 2016. С. 35–44
 16. Шульга А. М. Особливості складу злочинного незаконного переправлення осіб через державний кордон (ст. 332 КК України). *Форум права*. 2016. № 4. С. 331–337.
 17. Шаблиста О. О. Витоки та сучасний стан кримінально-правової охорони державної таємниці. *Право і суспільство*. 2012. № 3. С. 217–220

ТЕМА 4

Практика кваліфікації кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади

Методичні вказівки до теми:

Під час розгляду даної теми рекомендовано засвоїти практичні аспекти кваліфікації кримінальних правопорушень, що посягають на авторитет органів державної влади, перешкоджають законній діяльності працівників правоохоронних органів, судового експерта, працівника державної виконавчої служби, приватного виконавця та ін., особливості кваліфікації за умов сукупності правопорушень та конкуренції кримінально-правових норм. При підготовці теми, здобувачам слід враховувати судові тлумачення змістовного навантаження окремих елементів складів кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади. Тому обов'язковим при вивченні теми є аналіз судової практики національних судів, а з окремих питань – ЄСПЛ. При підготовці до заняття, виконуючи завдання та розв'язуючи задач до теми, в процесі виконання самостійної роботи, здобувач має враховувати позицію судовою практики з проблемних питань кваліфікації.

Питання заняття:

1. Посягання на авторитет правоохоронних органів (питання кваліфікації). Аналіз судової практики.

2. Кримінальні правопорушення, що посягають на життя, здоров'я та майно працівників правоохоронних органів (визначення об'єкту, предмету та потерпілого).

3. Кваліфікація кримінальних правопорушень, спрямованих на перешкодження виконання працівниками правоохоронних органів службових обов'язків.

4. Втручання в діяльність працівників правоохоронних органів (питання кваліфікації). Аналіз судової практики.

5. Незаконний вплив на працівників правоохоронних органів та посяганням на їх життя, здоров'я та майно.

6. Міжнародні правові норми, що впливають на кваліфікацію кримінальних правопорушень, які посягають на авторитет правоохоронних органів. Приклади міжнародної судової практики стосовно кримінальних правопорушень, що посягають на авторитет правоохоронних органів.

7. Особливості застосування законодавства у справах, що стосуються посягання на авторитет правоохоронних органів у судовій практиці Європейського Суду з прав людини

Завдання до заняття:

Завдання 1.

Ознайомтеся з Постановою Другої судової палати ККС ВС від 21.11.2023р. у справі № 382/60/20 (провадження № 51–2985км23) (URL: <https://revestr.court.gov.ua/Review/115127006>), визначить критерії, якими керується суд при встановленні спрямованості умислу при посяганні на життя працівника правоохоронного органу, члена громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовця.

Завдання 2.

Ознайомтеся з Постановою ВС від 03.02.2022р. у справі № 750/4654/20 (провадження № 51–4445км21) (URL: <https://revestr.court.gov.ua/Review/103132870>), та Постановою ВС від 05.10.2022р. у справі № 759/19373/17 (провадження № 51–1955км22) (URL: <https://revestr.court.gov.ua/Review/1067445360>), визначить особли-

вості суб'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 345 КК України.

Завдання 3.

Ознайомтеся з текстом постанови ВС від 11.08.2022р. у справі № 446/838/21 (провадження № 51–1308км22) (URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/105774898>), визначить підстави відмежування посягання на життя працівника правоохоронного органу (ст. 348 КК) та погрозу вбивством щодо працівника правоохоронного органу у зв'язку з виконанням цим працівником службових обов'язків (ст. 345 КК).

Завдання 4.

Ознайомтеся з текстом постанови ОП від 05.09.2022р. у справі № 310/3772/20 (провадження № 51–1922кмо21) (URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/106204896>), визначить, чи містить ознаки офіційного документа декларація про доходи та майновий стан осіб (які звернулися за призначенням соціальної допомоги), складена окремим громадянином.

Завдання 5.

Ознайомтеся з текстом постанови ВС від 20.10.2022р. у справі № 161/17634/19 (провадження № 51–5779км21) (URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/106915584>), чи є табелі обліку робочого часу про перебування працівників на роботі офіційним документом, та чи можуть вони виступати предметом складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 358 КК.

Завдання 6.

Ознайомтеся з наступними рішеннями Верховного суду України:

Постанова Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України від 03.02.2022р. у справі № 750/4654/20 (провадження № 51–4445км21). (URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/103132870>),

Постанова Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України від 05.10.2022р. у справі № 759/19373/17 (провадження № 51–1955км22) (URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/106744536>),

Постанова Судової палати у кримінальних справах Верховного Суду України від 21 листопада 2023 року у справі № 382/60/20

(провадження № 51–2985км23) (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/115127006>).

Постанова ККС ВС від 05.10.2023р. у справі № 607/12565/20 провадження № 51–2424км23 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114021024>).

Наведіть ключові аргументи, які були представлені скаргником у відношенні до трактування та застосування кримінального закону судовими інстанціями? Які факти та докази можуть бути наведені для підтвердження цієї позиції?

Опишіть основні тези з висновків Верховного Суду України стосовно застосування кримінально-правових норм у даній справі? Які мотиви та раціоналізації були використані Верховним Судом для підкріплення свого рішення?

Задачі до заняття:

Задача 1.

Виконавець Ю. прибув до резиденції О. для виконання судового наказу про конфіскацію майна на користь кредитора. Судове рішення набрало чинності, і Ю. мав законні підстави для здійснення виконавчих дій. Однак, коли Ю. почав інвентаризацію майна, О. намагався завадити йому, перешкоджаючи доступу до кімнат і відмовляючись надати ключі від гаража, де зберігався конфіскований автомобіль. При цьому О. використовував нецензурну лайку і погрожував Ю. фізичною розправою, намагаючись змусити його покинути помешкання. *Кваліфікуйте дії О.*

Задача 2.

В ході спеціальної операції з протидії наркоторгівлі, детектив І. таємно працювала під прикриттям, з метою викриття злочинної групи, яка розповсюджувала наркотики. Під час однієї з таємних зустрічей з лідером банди – А., їй вдалося зібрати достатньо доказів для його арешту. Однак, коли А. дізнався про її справжнє місце роботи, він став погрожувати їй насильством, заявивши, що знає, де вона живе і має інформацію про її родину. Погрози стали більш серйозними і конкретними після арешту А., і вони продовжували надходити від його спільників, які залишалися на волі. *Кваліфікуйте дії А. та його спільників.*

Задача 3.

В., ентузіаст авіації, вирішив відвідати військово-повітряну базу, яка зазвичай закрита для цивільних осіб. Для цього він виготовив фальшиве посвідчення, яке ідентифікувало його як льотчика-випробувача з іншої військової частини. Він одягнув військову форму та використовував фальшиве посвідчення для входу на базу, представляючись льотчиком-випробувачем. Після того, як він успішно пройшов охорону, В. мав доступ до різних об'єктів бази, включаючи ангари з військовою технікою. Він намагався вступити в розмову з справжніми військовими льотчиками, обговорюючи технічні аспекти літаків, але один із офіцерів почав підозрювати його і звернувся до командування з проханням перевірити його документи. Коли з'ясувалося, що посвідчення В. було підроблене, його затримали. *Кваліфікуйте дії В.*

Задача 4.

Під час масового заходу в центрі міста, де зібралися сотні людей, сталася бійка. Для врегулювання ситуації на місце прибула група поліцейських під керівництвом старшого лейтенанта О. В процесі намагання роз'яснити учасникам бійки правові наслідки їхніх дій та розсіяти натовп, О. підійшов до одного з агресивно налаштованих чоловіків – Є., щоб заспокоїти його. Однак Є., який був сильно розлючений, не сприйняв спроби О. втихомирити його і навпаки, почав штовхати О. та намагався вдарити його. О. і його колеги намагалися стримати Є. без застосування надмірної сили, але ситуація швидко загострювалася, привертаючи увагу натовпу і ускладнюючи контроль за порядком. *Кваліфікуйте дії Є.*

Задача 5.

Під час проведення спецоперації з нейтралізації нелегальної нарколабораторії, спецназівець А., разом зі своєю командою, отримав завдання затримати групу підозрюваних, причетних до виробництва та розповсюдження наркотиків. Під час штурму однієї з локацій, де, за інформацією розвідки, могли перебувати ключові фігури організованої злочинної групи, А. зіткнувся з тим, що один із підозрюваних – І., відкрито проявив агресію, намагаючись завадити затриманню. Він використовував імпровізовану зброю, а також намагався завдати тілесних ушкоджень А., чинячи активний фізичний опір. В ході зіткнення І. завдав А. удару в голову, в результаті якого останній отримав струс мозку. *Кваліфікуйте дії І.*

Задача 6.

Під час несення нічної служби, поліцейський Я. та його колега були викликані на вулицю через повідомлення про гучну сварку. Прибувши на місце, вони виявили двох чоловіків, які були під впливом алкоголю, агресивно сперечались між собою. Я. намагався вгамувати ситуацію, але один з чоловіків – О., раптово витягнув ніж та замахнувся на Я., та завдав йому поранення в область живота. Колега Я. та небайдужі громадяни негайно втрутилися, щоб знешкодити нападника та надати допомогу Я., поки не прибула швидка допомога. О. був затриманий на місці події. *Кваліфікуйте дії О.*

Задача 7.

Л. з метою недопущення арешту та евакуації свого автомобіля здійснив сім пострілів з гладкоствольної мисливської рушниці в салон та кузов службового автомобіля поліцейських, які прибули за викликом через неправильно припаркований на вулиці автомобіль. Після цього Л. здійснив один прицільний постріл з гладкоствольної мисливської рушниці в бік поліцейського, однак промахнувся. *Кваліфікуйте вчинене Л.*

Задача 8.

В. керував автомобілем у стані алкогольного сп'яніння та був помічений працівниками правоохоронних органів. Він не підкорився вимогам поліцейських зупинитися, внаслідок чого працівники поліції почали переслідування. Переслідування тривало протягом півгодини, при цьому В. неодноразово попереджали про необхідність зупинитися. При черговій спробі перехоплення автомобіля В., останній не впорався з керуванням та не зміг об'їхати поліцейського, який наближався до його автомобіля, що призвело до наїзду на нього. *Кваліфікуйте вчинене В.*

Задача 9.

Керуючи автомобілем в стані алкогольного сп'яніння, Р. порушив Правила дорожнього руху та не виконав законні вимоги про зупинку транспортного засобу інспектора О., почав втікати на цьому транспортному засобі. В подальшому Р. зупинив свій автомобіль, вийшов з нього, схопив із собою мисливську рушницю та став тікати пішки від працівників поліції в бік поля. Під час переслідування Р. із мисливської гладкоствольної рушниці, зарядженої патронами 12 калібру, здійснив два постріли в напрямку інспекторів О., Д. та П. *Оцініть вчинене О. з точки зору кримінального законодавства.*

Завдання до самостійної роботи

Завдання 1.

Стаття 349 КК України «Захоплення представника влади або працівника правоохоронного органу як заручника» – *Визначить, які основні елементи утворюють цей, і які правові наслідки передбачені за його вчинення?*

Стаття 146 КК України «Незаконне позбавлення волі або викрадення людини» – *Визначить, які критерії необхідно враховувати для встановлення злочину незаконного позбавлення волі або викрадення людини, і чим цей злочин відрізняється від злочину, передбаченого статтею 349 КК?*

Завдання 2.

Проаналізуйте наступні статті Кримінального кодексу України та Кодексу про адміністративні порушення України, та визначте їх співвідношення:

- ст. ст. 116, 116–1 КпАП України та ст. 339 КК України;
- ст. 147 КпАП України та ст. 360 КК України;
- ст. 185 КпАП України та ст. 342 КК України;
- ст. 186 КпАП України та ст. 356 КК України.

Завдання 3.

Проаналізуйте нижче вказані статті Кримінального кодексу України, визначте їх співвідношення:

- ст. 342, ст. 343 та ст. 344 КК України;
- ст. 353 та ст. 365 КК України;
- ст. 355 та ст. 356 КК України;
- ст. 356 та ст.ст. 162, 197–1, 246, 283 КК України;
- ст. 358 та ст. 366 КК України.

Завдання 4.

Визначте відмінності між статтею 342 і статтею 348 Кримінального кодексу України. Проаналізуйте ключові аспекти, які відокремлюють ці дві статті у контексті законодавства України.

Теми доповідей:

1. Проблеми кваліфікації кримінальних правопорушень проти авторитету державної влади в Україні.
2. Втручання у діяльність державних органів як кримінальних правопорушень: визначення меж і кваліфікація.
3. Співвідношення адміністративної і кримінальної відповідальності за дії проти державної влади.

4. Виклики та ефективність правозастосування в сфері кримінальних правопорушень проти авторитету держави.
5. Аналіз змін до Кримінального кодексу України щодо злочинів проти державного авторитету: наслідки для правозастосувача.

Рекомендовані джерела:

Нормативні джерела:

1. Конституція України, прийнята 28 червня 1996 року.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>;
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Кодекс від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
4. Кримінально-виконавчий кодекс України 11 липня 2003 року № 1129-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text>
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
6. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23 грудня 1993 р. № 3781-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12#Text>
7. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
8. Про прокуратуру: Закон України 14 жовтня 2014 року № 1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>
9. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України від 2 червня 2016 року № 1403-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19#Text>
10. Закон України «Про Службу безпеки України» від 25 березня 1992 р. № 2229-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>

11. II додатковий протокол до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах від 08.11.2001 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_518#Text

Судова практика

1. Постанова ККС ВС від 14 листопада 2014 року у справі № 753/19690/14-к, провадження № 51–3425км18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/77969071>
2. Постанова ККС ВС від 1 березня 2018 року у справі № 461/7315/15-к, провадження № 51–984км18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/72641802>
3. Постанова ККС ВС від 13 грудня 2018 року у справі № 191/550/16-к, провадження № 51–3749км18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78750742>
4. Постанова ККС ВС від 15 травня 2018 року у справі № 692/225/16-к, провадження № 51–647км17. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74158350>
5. Постанова ККС ВС від 7 червня 2018 року у справі № 487/8326/15-к, провадження № 51–903км18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74659964>
6. Постанова ККС ВС від 13 вересня 2019 року у справі № 200/15130/15-к, провадження № 51–4157км18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/76566489>
7. Постанова ККС ВС від 14 лютого 2019 року у справі № 454/420/17, провадження № 51–8227км18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80005723>
8. Постанова ККС ВС від 26 березня 2019 року у справі № 686/18210/15-к. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80950765>
9. Постанова ККС ВС від 28 березня 2019 року у справі № 716/2142/17, провадження № 51–8136км18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80918934>
10. Постанова Верховного Суду України від 14.01.2021р. у справі № 165/445/18 (провадження № 51–4371км20). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94237633>
11. Постанова Верховного Суду України від 11.03.2021р. у справі № 740/1193/20 (провадження № 51–6061км20). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/95502538>

12. Постанова Верховного Суду України від 23.03.2021р. у справі № 720/2182/18 (провадження № 51–6156км20). URL: <https://reysr.court.gov.ua/Review/95905246>
13. Постанова Верховного Суду України від 21.09.2021р. у справі № 495/8147/17 (провадження № 51–753км21). URL: <https://reysr.court.gov.ua/Review/99951241>
14. Постанова Верховного Суду України від 10.11.2021р. у справі № 671/396/20 (провадження № 51–3377км21). URL: <https://reysr.court.gov.ua/Review/101138438>
15. Постанова Верховного Суду України від 03.02.2022р. у справі № 750/4654/20 (провадження № 51–4445км21). URL: <https://reysr.court.gov.ua/Review/103132870>.
16. Постанова Верховного Суду України від 05.10.2022р. у справі № 759/19373/17 (провадження № 51–1955км22). URL: <https://reysr.court.gov.ua/Review/106744536>.
17. Постанова Верховного Суду України від 21 листопада 2023 року у справі № 382/60/20 (провадження № 51–2985км23). URL: <https://reysr.court.gov.ua/Review/115127006>.
18. Постанова ККС ВС від 05.10.2023р. у справі № 607/12565/20 провадження № 51–2424км23. URL: <https://reysr.court.gov.ua/Review/114021024>
19. Постанова ВП ВС від 30.08.2023р. у справі № 633/195/17. URL: <https://reysr.court.gov.ua/Review/113396900>).
20. Про застосування судами законодавства, що передбачає відповідальність за посягання на життя, здоров'я, гідність та власність суддів і працівників правоохоронних органів: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 червня 1992 року № 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700–92#Text>
21. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Яновський проти Польщі» (Заява № 25716/94). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_248
22. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Веренцов проти України» (Заява № 20372/11) від 11 квітня 2013 року. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_945;
23. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Чумак проти України» (Заява № 44529/09) від 6 березня 2018 року. URL: https://protocol.ua/ua/chumak_prot_i_ukraini/

Допоміжні джерела:

1. Андрушко П. П. Документи як предмет злочинів, складі яких передбачені статтями 357, 358 та 366 КК України. *Альманах кримінального права: збірник статей* / відп. ред.: П. П. Андрушко, П. С. Берзін. Київ: Правова єдність, 2009. Вип. 1. С. 4–76.
2. Антонов С. Проблемні питання кримінально-правової охорони службової особи, її близьких родичів та громадянина, який виконує громадський обов'язок. *Право України*.– 2006. № 2. С. 120–125.
3. Бойко А. В. Кримінальна відповідальність за погрозу або насильство щодо працівника правоохоронного органу: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Одеса, 2013. 231 с.
4. Давидович І. Окремі питання кваліфікації посягань на працівників правоохоронних органів у зв'язку з виконанням ними службових обов'язків. *Прокуратура. Людина. Держава*. 2005. № 9. С. 59–69.
5. Давидович І. І. Кримінально-правова охорона представників влади і громадськості, які охороняють право- порядок: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2007. 252 с.
6. Довгань-Бочкова Н. В. Окремі проблеми визначення змісту погрози як способу вчинення злочину за чинним КК України. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична: збірник наукових праць* / гол. ред. В. В. Середа. Львів: ЛьвДУВС, 2014. Вип. 1. С. 263–272.
7. Залялова І. М. Кримінальна відповідальність за втручання в діяльність працівника правоохоронного органу: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Донецьк, 2006. 186 с.
8. Залялова І. Суспільно-небезпечні наслідки втручання в діяльність працівника правоохоронного органу. *Адвокат*. 2006. № 10. С. 24–26.
9. Ізай І. М. Кримінально-правова протидія втручанням в діяльність працівників правоохоронних органів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2018. 20 с.
10. Кирбят'єв О. О. Кримінально-правова охорона професійної діяльності працівників правоохоронних органів: дис. ... докт. юрид. наук. Київ, 2021. 446 с.
11. Лосич С. В., Назимко Є. С., Притула В. В. Погроза або насильство щодо державного чи громадського діяча в кримі-

нальному праві України: науково-практичний посібник. Харків: Золота миля, 2014. 192 с.

12. Мазуренко О. В. Проблеми визначення об'єкта, предмета та об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого статтею 360 КК України. *Держава і право*. 2003. № 19. С. 488–492.
13. Осадчий В. І. Кримінально-правовий захист правоохоронної діяльності. К.: Атіка, 2004. 336 с.
14. Синявська О. Ю. Кримінально-правова охорона життя та здоров'я працівників органів внутрішніх справ. Кримінально-правова охорона життя та здоров'я особи: матер. наук.-практ. конф. (Харків, 22–23 квітня 2004 року). К. – Х.: Юрінком Інтер, 2004. С. 143–146.202
15. Тучков С. Кваліфікація підроблення документів. *Прокуратура. Людина. Держава*. 2004. № 1. С. 45–49.
16. Чуб І. М. Кримінальна відповідальність за втручання в діяльність працівника правоохоронного органу, працівника державної виконавчої служби, приватного виконавця: монографія. Харків: Право, 2017. 230 с
17. Чугуніков І. І. Розголошення даних оперативно-розшукової діяльності або досудового розслідування як антисоціальне діяння. *Приватне та публічне право*. 2019. № 1. С 91–100
18. Шепелева Н. В. До питання про відповідальність за посягання на життя, встановлену спеціальними кримінально-правовими нормами. *Вісник Верховного Суду України*. 2005. № 9. С. 33–35.

ТЕМА 5

Кримінальні правопорушення в сфері службової діяльності та проти правосуддя, що вчиняються органами досудового слідства (дізнання) та засудженими особами: питання кваліфікації

Методичні вказівки до теми:

Під час розгляду даної теми рекомендовано засвоїти практичні аспекти кваліфікації кримінальних правопорушень, що вчиняються в сфері службової діяльності, та правопорушень, що посягають на порядок здійснення правосуддя (на стадії досудового слідства, судового розгляду справи, виконання рішення суду чи виконання покарання, визначити недоліки та колізії правового регулювання, шляхи

їх вирішення, особливості кваліфікації за умов сукупності кримінальних правопорушень. При підготовці теми, здобувачам слід враховувати наукові підходи та вимоги міжнародного законодавства щодо змістовного навантаження елементів окремих складів кримінальних правопорушень (наприклад, поняття та зміст неправомірної вигоди, зміст та можливості обмежень прав людини в процесі кримінального переслідування та приведення вироку до виконання). Обов'язковим при вивченні теми є аналіз судової практики національних судів, при підготовці до заняття, виконуючи завдання та розв'язуючи задачі до теми, в процесі виконання самостійної роботи, здобувач має враховувати позицію судовою практики з проблемних питань кваліфікації.

Питання заняття:

1. Питання кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності з урахуванням особливостей суб'єкта правопорушення.
2. Вплив предмета (його виду та розміру) кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності, у тому числі корупційних кримінальних правопорушень, на його кваліфікацію. Істотна шкода як обов'язкова ознака кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності.
3. Особливості кваліфікації кримінального правопорушення «Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою».
4. Незаконне збагачення: питання кваліфікації.
5. Відповідальність за зловживання впливом. Відмежування від зловживання владою або службовим становищем.
6. Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу. Бездіяльність працівника правоохоронного органу щодо незаконної діяльності з організації або проведення азартних ігор, лотерей.
7. Провокація підкупу.
8. Завідомо незаконні затримання, привід, домашній арешт або тримання під вартою. Притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності. Примушування давати показання. Порушення права на захист.

9. Невжиття заходів безпеки щодо осіб, взятих під захист. Розголошення відомостей про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист. Розголошення даних оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування.

10. Відмова свідка від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків.

11. Ухилення від відбування покарання, адміністративного стягнення, невиконання обмежувальних заходів

Завдання до заняття:

Завдання 1.

Ознайомтеся з Постановою ВП ВС від 05.12.2018р. у справі № 301/2178/13-к (URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78426368>), визначить, якими діями може охоплюватися об'єктивна сторона злочину, передбаченого ч. 2 ст. 365 КК.

Завдання 2.

Ознайомтеся з Постановою Першої судової палати ККС ВС від 04.07.2023 у справі № 504/317/21р. (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112118034>), визначить, якими критеріями керується суд при встановленні уявлення про можливість впливу на прийняття рішення особою, уповноваженою на виконання функцій держави.

Завдання 3.

Ознайомтеся з Постановою Третньої судової палати ККС ВС від 28.06.2023р. у справі № 210/4031/17 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112002476>), визначить, які дії можуть свідчити про намір виконати судові рішення та не містять складу злочину, передбаченого ч. 2 ст. 382 КК.

Завдання 4.

Ознайомтеся з Постановою колегії суддів Третньої судової палати ККС ВС від 19.04.2023р. у справі № 753/6403/21 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110395982>), визначить, які обставини мають значення для притягнення до кримінальної відповідальності особи за ст. 383 КК.

Завдання 5.

Ознайомтеся з постановою ВС від 02.11.2022р. у справі № 724/1590/19 (провадження № 51–5072км21) (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107219632>), визначить кримінально правове

значення суб'єктивної сторони при кваліфікації зловживання владою або службовим становищем (ст. 364 КК).

Завдання 6.

Ознайомтеся з Постановою ВС від 02.11.2022р. у справі № 724/1590/19 (провадження № 51–5072км21) (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107219632>), Постановою ВС від 03.11.2022р. у справі № 715/758/20 (провадження № 51–914км22) (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107251729>), *визначить особливості предмета та суб'єкта службового підроблення (ст. 366 КК).*

Задачі до заняття:

Задача 1.

Слідчий В., який працює над справою про корупцію серед високопоставлених чиновників, відчуває тиск з боку громадськості та ЗМІ в питанні надання інформації щодо деталей розслідування. Він знає, що згідно з законодавством, розголошення даних, що стосуються досудового розслідування, є забороненим без письмового дозволу прокурора. Однак, після зустрічі з журналісткою, яка переконує його у необхідності інформувати громадськість про прогрес у розслідуванні задля підвищення довіри до правоохоронної системи, В. вирішує поділитися з журналісткою окремими деталями розслідування. В результаті, інформація швидко стає загальновідомою, з розкриттям прізвищ підозрюваних чиновників, хоча їх вина ще не була доведена в суді. *Оцініть дії слідчого В. з точки зору Кримінального кодексу України. Які можуть бути правові наслідки для журналістки, якщо буде встановлено, що вона знала про характер інформації?*

Задача 2.

Засуджений О., який відбуває покарання у вигляді позбавлення волі на 5 років за крадіжку, організував втечу з виправної колонії разом з двома іншими ув'язненими, А. та Д. План полягав у тому, що вони використають саморобний інструмент для розпилювання ґрат у вікні їхньої камери, після чого перетнуть огорожу колонії в нічний час, коли охорона найменш уважна. Перед втечею О. заволодів електрошокером, який забув в коридорі один зі співробітників колонії. Під час втечі охоронець помітив їх і намагався зупинити, але О. застосував електрошокер проти нього, що дало можливість їм тікати далі. Вони встигли залишити територію колонії, але були затримані

неподалік від неї через кілька годин після втечі. *Кваліфікуйте дії О., А. та Д. Чи впливає на кваліфікацію вчиненого А. та Д. той факт, що вони не знали про наміри О. застосувати насильство під час втечі?*

Задача 3.

Дізнавач О., яка працює в районному відділенні поліції, має добрі зв'язки серед місцевих чиновників. Її брат І. має будівельну компанію, яка бере участь у тендері на великий державний контракт. Відомо, що один із чиновників має суттєвий вплив на процес прийняття рішень щодо тендерів. І. просить О. використати свої зв'язки з чиновниками, щоб забезпечити перемогу його компанії в тендері. В обмін він обіцяє їй нову квартиру в одному з будинків, які будуватиме його компанія. О. погоджується допомогти братові. Вона зустрічається з чиновником і, використовуючи особисті стосунки, переконує його віддати перевагу компанії І. Незабаром після того, як тендер було виграно, О. отримує документи на квартиру. Але передача квартири фіксується спеціальними антикорупційними службами, які вели нагляд за діяльністю чиновника. *Оцініть вчинене О. з точки зору КК України.*

Задача 4.

Дізнавач М., який працює в органах досудового слідства, отримав завдання розслідувати серію крадіжок з квартир у новобудовах. Під час розслідування один з підозрюваних, власник будівельної компанії, запропонував М. значну суму грошей, еквівалентну десяти тисячам неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, за закриття справи або «втрату» доказів, які могли б довести його вину. М. не відкинув пропозицію відразу, а взяв паузу для роздумів, під час якої він обговорював можливості та наслідки зі своїм колегою. Наступного дня М. повідомив своє керівництво про отриману пропозицію і висловив намір використати її для проведення спецоперації з викриття підозрюваного. Однак до того моменту він вже встиг прийняти частину суми як «гарантійний внесок». *Оцініть дії М. з точки зору КК України.*

Задача 5.

Підполковник слідчого відділу поліції К. протягом місяця придбав новий автомобіль марки Mercedes-Benz за 100 000 доларів США та квартиру в елітному районі міста за 250 000 доларів США.

Його щорічний дохід як державного службовця складає 30 000 доларів США. К. стверджує, що гроші на покупки отримав у спадок від далекої родички з-за кордону, однак документів, які б підтверджували його слова, надати не може. Під час перевірки встановлено, що К. не повідомив про цей спадок у встановлені строки у своїй декларації про доходи. *Оцініть ситуацію з точки зору КК України.*

Задача 6.

В., будучи свідком викрадення автомобіля його давнім знайомим А., вирішив не повідомляти про це в правоохоронні органи. Згодом, через два тижні після викрадення, поліція виявила автомобіль завдяки оперативним заходам та з'ясувала, що В. був свідком злочину, але не повідомив про нього. В. не мав наміру отримувати будь-яку вигоду від свого мовчання і не був пов'язаний з А. сімейними або родинними зв'язками. *Визначте, чи підлягає В. кримінальній відповідальності.*

Задача 7.

Голова районної ради – Ф., маючи реальну можливість виконати рішення районного суду шляхом видачі розпорядження про приведення контракту між районною радою, в особі голови районної ради, та керівником комунального закладу охорони здоров'я у відповідність до вимог п. 4 Порядку укладення контракту, не виконав його. Місцевий суд визнав голову районної ради невинуватим та виправдав за ч. 3 ст. 382 КК на підставі п. 3 ч. 1 ст. 373 КПК у зв'язку з відсутністю в його діях складу кримінального правопорушення. Апеляційний суд скасував цей вирок і ухвалив свій, яким засудив голову районної ради за ч. 3 ст. 382 КК. У касаційній скарзі засуджений стверджує, що суд апеляційної інстанції, ухвалюючи щодо нього обвинувальний вирок, порушив заборону подвійного притягнення особи до відповідальності за одне і те саме правопорушення, оскільки до внесення щодо нього відомостей до ЄРДР за ч. 3 ст. 382 КК (невиконання судового рішення), він був двічі притягнутий до відповідальності згідно до Закону «Про виконавче провадження» (державний виконавець двічі накладав штраф за невиконання рішення. *Оцініть доводи адвоката, викладені в скарзі, та рішення апеляційного суду.*

Задача 8.

Б., будучи оперуповноваженим районного відділу, одержав від рідного брата підозрюваного Д. грошові кошти в сумі 1 100 дол.

США за здійснення впливу на слідчого суддю щодо обрання Д. запобіжного заходу, не пов'язаного із триманням під вартою. Попередньо Б. запевняв рідного брата підозрюваного в тому, що він може вплинути на начальника слідчого підрозділу, на суддю та будь-якого іншого співробітника, здійснював збір документів і направляв їх контакту з зазначенням найменування слідчого. *Оцініть вчинене Б. діяння.*

Задача 9.

Директор ТОВ обвинувачувалася за ч. 2 ст. 382 КК – в тому, що всупереч постанові окружного адміністративного суду, якою повністю зупинено роботу ТОВ, продовжувала його експлуатацію, і отримувала прибуток. При цьому директор скликала та провела загальні збори засновників, на яких було доведено до відома зміст цієї постанови, що підтверджується наказом про повідомлення підприємців згідно з Протоколом загальних зборів засновників. Підприємцям було повідомлено про необхідність покинути орендовані приміщення протягом 7 днів з моменту повідомлення. Також директор звернулася до суду із заявою про роз'яснення судового рішення. Ці дії нею було виконано ще до відкриття виконавчого провадження з примусового виконання рішення суду. *Чи містить поведінка директора ТОВ ознаки складу кримінального правопорушення?*

Задача 10.

Д., перебуваючи на посаді начальника районного відділу державної виконавчої служби управління Міністерства юстиції, повідомив А. про нараховану заборгованість у сумі 20 000 грн за несплату прибутку з надання в оренду земельної ділянки у виконавчому провадженні, яке перебуває на виконанні РВ ДВС (але Д. не є держ. виконавцем в цьому провадженні). Після чого Д. поставив умову А. про надання грошових коштів в сумі 4 000 грн. за нестягнення заборгованості та надання йому відповідної довідки тільки після отримання ним 4000 грн., на що А. вимушений був погодитись. У подальшому Д., перебуваючи в автомобілі, одержав від А. грошові кошти в розмірі 4 000 грн за нестягнення заборгованості у виконавчому провадженні.

Відповідно до посадової інструкції Д. був зобов'язаний: забезпечувати і контролювати дотримання працівниками цього відділу виконавчої та трудової дисципліни, організовувати розгляд звер-

нень громадян та юридичних осіб з питань, пов'язаних з діяльністю відділу, організовувати перевірку викладених у них фактів, проводити особистий прийом громадян, виконувати рішення і здійснювати інші дії відповідно до вимог Закону України «Про виконавче провадження» (ст. 74 Закону України «Про виконавче провадження»), розподіляти обов'язки між працівниками відділу, розробляти проекти їх посадових інструкцій, розглядати скарги на дії (бездіяльність) державних виконавців, за наявності підстав відповідно до вимог законодавства погоджувати заяви державних виконавців про виплату винагород. *Оцініть вчинене Д. з точки зору кримінального законодавства.*

Завдання до самостійної роботи

Завдання 1.

Ознайомтеся зі змістом Постанови Другої судової палати ККС ВС від 26.10.2023р. у справі № 608/1733/20 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114581900>), визначиться з такого питання: *такі дві дії, як складання неправдивого офіційного документа та внесення до офіційного документа неправдивих відомостей, – за ч. 1 ст. 366 КК це є дві самостійні та взаємовиключні дії, чи можуть бути визначені вчиненими одночасно щодо одного й того ж документа?*

Завдання 2.

Ознайомтеся з Постановою Першої судової палати ККС ВС від 26.01.2023р. у справі № 532/1020/20 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/108686181>), визначить, за яких умов дії державного виконавця можуть бути кваліфіковані за ч. 3 ст. 368 КК?

Завдання 3.

Ознайомтеся з Постановою Першої судової палати ККС ВС від 25.05.2023р. у справі № 463/4324/18 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111192794>), визначить, як уживаються разом «укладення з підозрюваним у кримінальному провадженні угоди про визнання винуватості» та «пропозиція надати неправомірну вигоду та надання неправомірної вигоди»?

Завдання 4.

Ознайомтеся з текстом постанови ВС від 06.07.2022р. у справі № 727/4042/18 (провадження № 51–6279км18) (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/1051489110>), визначить ситуацію, за якої вима-

гання неправомірної вигоди виключається; а за якої, навпаки, буде мати місце (ознайомтеся з текстом постанови ВС від 21.09.2022 р. у справі № 360/421/19 (провадження № 51–5243км19) (URL: <https://reysr.court.gov.ua/Review/106454411>).

Завдання 5.

Ознайомтеся з текстом Постанови ВС від 04.08.2022р. у справі № 688/819/19 (провадження № 51–3257км21) (URL: <https://reysr.court.gov.ua/Review/105637598>), визначить, в яких діях можуть полагати злісна непокора вимогам адміністрації установи виконання покарань (ст. 391 КК); Постанови ВС від 24.11.2022р. у справі № 442/2707/15-к (провадження № 51–970км22) (URL: <https://reysr.court.gov.ua/Review/107586094>), визначить, які обставини слід встановити для правильного визначення суб'єкта злочину, передбаченого ст. 391 КК.

Завдання 6.

Ознайомтеся з Рішенням Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України «Про запобігання корупції», Кримінального кодексу України від 27 жовтня 2020 р. № 13-р/2020. Справа № 1–24/2020(393/20). (URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v013p710–20#Text>). Визначте позицію суду та окремі думки суддів КСУ щодо встановлення кримінальної відповідальності за декларування завідомо недостовірних відомостей у декларації, а також умисне неподання суб'єктом декларування декларації. Які аргументи наводить суд? Чи Ви погоджуєтесь з такою аргументацією?

Розв'яжіть задачу:

Задача 1.

О., відбуваючи покарання у виправній колонії, допустив низку порушень режиму відбування покарання, за які притягувався до дисциплінарної відповідальності, в тому числі три рази поміщався до дисциплінарного ізолятора (ДІЗО), та двічі – до приміщення камерного типу (ПКТ). 14.08.2018р., всупереч ч. 3 ст. 107 КВК, О. відмовився прибути на засідання дисциплінарної комісії виправної колонії, на зроблені зауваження начальника відділення соціально-психологічної служби виправної колонії лейтенанта внутрішньої служби К. не відреагував. За вчинене ухвалою місцевого суду від

23.08.2018 р. до О. застосовано захід стягнення у виді переведення до ПКТ строком на 20 днів.

17.09.2018 р. О. під час проведення ранкової поіменної перевірки засуджених був відсутній в строю відділення соціально-психологічної служби, після чого був виявлений на своєму спальному місці, де спав, за що 20.09.2018 р. підданий дисциплінарному стягненню у виді оголошення догани. 26.09.2018 р. під час слідування засуджених відділення соціально-психологічної служби з їдальні до відділення соціально-психологічної служби засуджений О. відхилився від маршруту та почав спілкуватися із засудженими інших відділень соціально-психологічної служби. На зроблене зауваження молодшого інспектора відділу нагляду і безпеки виправної колонії прапорщика внутрішньої служби Т. не відреагував, за що підданий дисциплінарному стягненню у виді оголошення суворої догани начальником колонії. 23.10.2018 р. О. під час проведення поіменної перевірки засуджених, був відсутній в строю відділення соціально-психологічної служби, а знаходився в спальному приміщенні цього відділення, де займався особистими справами. На зроблені зауваження начальника відділення соціально-психологічної служби виправної колонії не відреагував, за що 25.10.2018 р. підданий дисциплінарному стягненню у виді поміщення в ДІЗО терміном на 14 діб. Під час поміщення в ДІЗО виправної колонії О. у категоричній формі відмовився від проведення повного особистого обшуку з роздяганням, проведення якого передбачено ч. 5 ст. 102 КВК.

Місцевий суд визнав винуватим та засудив О. за ст. 391 КК.

Визначить, чи є підстави для визнання О. винним у вчиненні злочину, передбаченого ст. 391 КК, чи має значення для кваліфікації, чи зроблені зауваження молодшого інспектора відділу нагляду і безпеки виправної колонії за своїм змістом та інформаційним навантаженням належать до чітко та конкретно сформульованої законної вимоги, чи були службові особи установи, окремо по кожному інкримінованому О., тими суб'єктами, які мають право за диспозицією ст. 391 КК висувати вимоги адміністрації установи виконання покарань, що прямо впливає на законність таких вимог?

Теми доповідей:

1. Критерії кваліфікації діянь службових осіб як прийняття неправомірної вигоди.

2. Особливості кваліфікації незаконного збагачення: аналіз викликів і перспектив.
3. Значення поняття «істотна шкода» в контексті кримінальних правопорушень, що вчиняються службовими особами.
4. Проблеми кваліфікації злочинів, вчинених представниками правоохоронних органів: огляд судової практики та методологічних підходів.
5. Аналіз правового регулювання та судової практики в сфері відповідальності за зловживання впливом: визначення проблемних аспектів та шляхів їх вирішення.

Рекомендовані джерела:

Нормативні акти:

1. Конституція України, прийнята 28 червня 1996 року.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>;
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Кодекс від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
4. Кримінально-виконавчий кодекс України 11 липня 2003 року № 1129-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1129-15#Text>
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
6. Мінімальні стандартні правила Організації Об'єднаних Націй, що стосуються відправлення правосуддя щодо неповнолітніх («Пекінські правила»). URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/mu85321?an=28&ed=1985_11_29
7. Мінімальні стандартні правила поведінки з в'язнями 1957 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_212#Text
8. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.

9. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України від 23 грудня 1993 р. № 3781-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12#Text>
10. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
11. Про прокуратуру: Закон України 14 жовтня 2014 року № 1697-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>
12. Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів: Закон України від 2 червня 2016 року № 1403-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1403-19#Text>
13. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. № 1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text>.
14. Про Службу безпеки України: Закон України від 25 березня 1992 р. № 2229-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>
15. Рішення Конституційного суду України у справі щодо відповідності Конституції України (конституційності) статті 368-2 Кримінального кодексу України 26 лютого 2019 року № 1-п/2019, справа № 1-135/2018(5846/17). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-19#n2>
16. Рішення Конституційного суду України у справі щодо відповідності Конституції України (конституційності) статті 375 Кримінального кодексу України 11 червня 2020 року № 7-п/2020, справа № 1-305/2019(7162/19). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-20#n2>
17. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України «Про запобігання корупції», Кримінального кодексу України від 27 жовтня 2020 року № 13-п/2020. Справа № 1-24/2020(393/20). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v013p710-20#Text>.

Судова практика:

1. Огляд судової практики Верховного Суду у кримінальних провадженнях щодо корупційних та пов'язаних з корупцією кримінальних правопорушень (рішення, внесені до ЄДРСР, за 2022 рік. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/oglyady/Oglyad_VS_koryp_pravoporush.pdf.
2. Про судову практику у справах про хабарництво: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26 квітня 2002 р. № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-02#Text>
3. Про незалежність судової влади: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 13.06.2007 р. № 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-07>
4. Про практику здійснення судами кримінального провадження на підставі угод: Постанова Пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 11.12.2015 р. № 13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013740-15#Text>
5. Про застосування судами законодавства, що передбачає відповідальність за посягання на життя, здоров'я, гідність та власність суддів і працівників правоохоронних органів: Постанова Пленуму Верховного Суду від 26 червня 1992 року № 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-92#Text>.
6. Про судову практику в справах про злочини, пов'язані з порушеннями режиму відбування покарання в місцях позбавлення волі: Постанова Пленуму Верховного Суду від 26.03.93 р. № 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-93>
7. Рішення ЄСПЛ у справі «Микола Кучеренко проти України» (Заява N16447/04), 19 лютого 2009 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_482#Text
8. Рішення ЄСПЛ у справі «Хайредінов проти України» (Заява N38717/04), 14 жовтня 2010 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_665#Text
9. Рішення ЄСПЛ у справі «Лабіта проти Італії», 6 квітня 2000 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_009#Text
10. Рішення ЄСПЛ у справі «Ярошовець та інші проти України» (Заяви №№ 74820/10, 71/11, 76/11, 83/11 та 332/11, 3 грудня 2015 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_b19#Text

11. Рішення ЄСПЛ у справі «Савінський проти України» (Заява N6965/02), 28 лютого 2006 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_089#Text
12. Рішення ЄСПЛ у справі «Мурукін проти України» (Заява N15816/04), 2 вересня 2010 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_608#Text

Допоміжні джерела:

1. Балобанова Д. О. Динаміка кримінального законодавства щодо відповідальності за злочини проти правосуддя. *Альманах правових досліджень. Правовий вплив на неправомірну поведінку: актуальні грані*. 2016. С. 671–683.
2. Болдарь Г. Є. Кримінальна відповідальність за незаконні дії щодо майна, яке підлягає конфіскації за рішенням суду, що набрало законної сили. *Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності*. № 2, 2010. С. 153–159
3. Вознюк А., Титко А. Кримінально-правова модель протидії незаконному збагаченню в Україні. *Вісник Пенітенціарної асоціації України*. 2019. № 2 (8). 46–62. URL: <https://visnykpau.com/index.php/journal/article/view/306/221>.
4. Горбачова І. М. Постановлення суддею завідомо неправосудного рішення: «дієвість» норми. *Правове життя сучасної України: у 2 т.: матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 трав. 2019 р.) / відп. ред. Г. О. Ульянова. .Одеса: ВД «Гельветика», 2019. Т. 2. С. 176–179.*
5. Горбачова І. М. Декларативність норм про «невідворотність» кримінальної відповідальності за винесення завідомо неправосудного рішення. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»: зб. наук. ст. Чернівці, 2019. № 2. С. 153–162.*
6. Дудоров О. О., Коломоєць Т. О., Кушнір С. М., Макаренков О. Л. Загальнотеоретичні, адміністративно та кримінально-правові основи концептуалізації антикорупційної реформи в Україні: колективна монографія. Запоріжжя, 2019. 476 с.
7. Дудоров О. О. Проблеми кваліфікації зловживання впливом у судовій практиці. *Часопис українського судочинства*. 2019. № 2. С. 13–35.

8. Дудоров О.О., Омеляненко М. І., Сабадаш В. П. Кримінальна відповідальність за незаконні дії щодо майна, на яке накладено арешт, заставленого майна або майна, яке описано чи підлягає конфіскації: монографія. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2014. 360 с.
9. Зеленов Г. Кваліфікація злочинів проти правосуддя у сфері забезпечення гарантій професійної діяльності захисників або представників особи. *Підприємство, господарство та право*. 2019. № 9. С. 193–198.
10. Киричко В. М. Висновки Верховного Суду щодо суб'єкта зловживання впливом (ч. 2 ст. 369–2 КК): критичний теоретичний аналіз. *Вісник асоціації кримінального права України*. Том 1 № 15 (2021). С. 162–190.
11. Корупційні схеми: їх кримінально-правова кваліфікація і досудове розслідування / за ред. М. І. Хавронюка. Київ: Москаленко О. М., 2019. 464 с.
12. Марін О. К. Родовий об'єкт та система кримінальних правопорушень проти правосуддя в результаті конституційної реформи. *Підприємство, господарство і право*. 2021. № 1. С. 220–226.
13. Михайленко Д. Г. Протидія корупційним злочинам засобами кримінального права: концептуальні основи: монографія. Одеса: Гельветика, 2017. 582 с.
14. Михайленко Д. Г. Загальні властивості злочинів у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Сучасне кримінальне право України: наукові нариси: монографія / за ред. Н. А. Мирошніченко, Є. Л. Стрельцова; передмова С. В. Ківалова. Одеса: Юридична література, 2017. С. 378–400.
15. Соболева О. О. Кримінальна відповідальність за незаконні дії щодо майна, на яке накладено арешт або яке описано чи підлягає конфіскації, за законодавством зарубіжних країн. *Форум права*. 2010. № 4. С. 839–845. URL: <http://www.nbu.gov.ua>
16. Сотула О. С. Кримінально-правове визначення державного і громадського діяча за законодавством України. *Правова держава*. 2002. № 4. С. 95–99.
17. Сотула О. С. Політичне вбивство та вбивство на замовлення: соціально-економічні та правові проблеми. *Економіко-правові*

- проблеми становлення в Україні громадянського суспільства:*
36. наук. – метод, праць. Херсон: 2002. С. 211–216.
18. Тимофєєва Л. Ю. Протидія корупційним практикам у євроінтеграційному контексті. *Правничий часопис*. 2022. № 4. С. 63–69.
19. Тимофєєва Л. Ю. Порушення права на справедливий суд: кримінально-правовий аспект. *Право та державне управління*. 2022. № 4. С. 144–149. URL: http://www.pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/4_2022/20.pdf.
20. Чугуніков І. І. Мета одержання неправомірної вигоди як обов'язкова ознака зловживання владою або службовим становищем. *Правові новели*. 2020. № 10. С. 160–169

ТЕМА 6

Практичні проблеми кваліфікації окремих військових кримінальних правопорушень

Методичні вказівки до теми:

Під час розгляду даної теми рекомендовано засвоїти практичні аспекти кваліфікації військових кримінальних правопорушень, визначити недоліки правового регулювання, шляхи їх вирішення, особливості кваліфікації за умов співучасті у кримінальних правопорушеннях зі спеціальним суб'єктом. Слід звернути увагу на особливості кваліфікації військових кримінальних правопорушень в особливий період та період військового стану. Особливо слід заувважити на тому, що здобувач при підготовці до теми має враховувати, що в період широкомасштабного вторгнення на територію України норми про кримінальну відповідальність за ці кримінальні правопорушення піддаються законодавчим змінам з урахуванням реалій. При підготовці теми, здобувачам слід враховувати законодавчі позиції до змістовного навантаження окремих елементів складів військових кримінальних правопорушень. Також обов'язковим при вивченні теми є аналіз судової практики національних судів, при підготовці до заняття, виконуючи завдання та розв'язуючи задачі до теми, в процесі виконання самостійної роботи, здобувач має враховувати позицію судової практики з проблемних питань кваліфікації.

Питання заняття:

1. Бланкетність норм про відповідальність за військові правопорушення. Порядок несення (проходження) військової служби як основні суспільні відносини, проти яких вчиняється військове кримінальне правопорушення.

2. Істотна шкода та тяжкі наслідки в військових кримінальних правопорушеннях, критерії їх визначення та особливості визнання шкоди немайнового характеру.

3. Особливий період, воєнний стан, бойова обстановка, район воєнних дій, поле бою як обстановка вчинення низки військових кримінальних правопорушень.

4. Військовослужбовець як спеціальний суб'єкт військових кримінальних правопорушень. Встановлення початку та закінчення проходження військової служби.

5. Особливості кваліфікації вчинення військових кримінальних правопорушень у співучасті.

6. Відмежування злочину, передбаченого ст. 402 КК України “Непокора”, від злочину, передбаченого ст. 403 КК України “Невиконання наказу”.

7. Розмежування складів злочинів, передбачених ст.407 КК України “Самовільне залишення військової частини або місця служби” та ст. 408 КК України “Дезертирство”.

8. Відмежування злочину, передбаченого ст. 410 КК України, від суміжних злочинів та військових дисциплінарних проступків.

9. Розмежування складів злочинів, що полягають у порушенні певних правил: передбачених ст. 406 КК України “Порушення статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями за відсутності відносин підлеглості”, ст. 414 КК України “Порушення правил поведінки зі зброєю, а також із речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення”, ст. 415 КК України “Порушення правил водіння або експлуатації машин”, ст. 416 КК України “Порушення правил польотів або підготовки до них”, ст. 417 КК України “Порушення правил кораблеводіння”, ст. 418 КК України “Порушення статутних правил вартової служби чи патрулювання”, ст. 419 КК України “Порушення правил несення прикордонної служби”, ст. 420 КК України “Порушення правил несення бойового чергування”, ст. 421 КК України “Порушення статутних правил внутрішньої служби”.

10. Розмежування суміжного зі складом “Ухилення від військової служби шляхом самокалічення або іншим способом” (ст. 409 КК України) складу “Ухилення від призову на строкову військову службу” (ст. 335 КК України).

11. Злочини, передбачені ст. 427 КК України «Здача або залишення ворогові засобів ведення війни» і ст. 111 КК України «Державна зрада»: питання кваліфікації.

12. Особливості кваліфікації недбалого ставлення до військової служби (ст. 425 КК).

Завдання до заняття:

Завдання 1.

Проаналізуйте Постанову ВС від 21.05.2021р. у справі № 185/12161/15-к (провадження № 51–6169км20) (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97077743>). *Визначить, які об’єктивні та суб’єктивні фактори враховуються при притягненні особи до кримінальної відповідальності за недбале ставлення до військової служби у формі невиконання службових (посадових) обов’язків (ст. 425 КК); в чому полягає об’єктивна сторона такої недбалості; що слід розуміти під «бойовою обстановкою» як кваліфікуючою ознакою складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 425 КК.*

Завдання 2.

Проаналізуйте Постанову Третньої судової палати ККС ВС від 05.07.2023р. у справі № 216/1675/22 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112088025>). *Визначить, за яких умов настає кримінальна відповідальність за перевищення військовою службовою особою влади чи службових повноважень (ст. 426–1 КК); якщо відсутні умови для притягнення до кримінальної відповідальності ст. 426–1 КК, яким чином мають бути кваліфіковані дії військової службової особи.*

Завдання 3.

Ознайомтеся з Постановою Другої судової палати ККС ВС від 20.04.2023р. у справі № 748/1376/20 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110428143>). *Визначить, чи вважається самовільним залишенням військової частини або місця служби (ст. 407 КК) дії військовослужбовця, який у встановленому законом порядку не був звільнений з військової служби по завершенні строку дії контракту.*

Завдання 4.

Ознайомтеся з текстом постанови ОП від 17.10.2022р. у справі № 686/13801/16-к (провадження № 51–4160кмо20) (URL: <https://reysstr.court.gov.ua/Review/106940469>). *Визначить критерії відмежування бездіяльності військової влади (ст. 426 КК) у формі умисного неприпинення злочину, що вчиняється підлеглим, від адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 172–16 КУпАП, у формі умисного невжиття заходів щодо припинення кримінального правопорушення, що вчиняється підлеглим.*

Задачі до заняття:

Задача 1.

Військовому комісару Т. було пред'явлено обвинувачення у вчиненні ним як депутатом місцевої ради, злочину, передбаченого за ч. 2 ст. 368 КК. У зв'язку з цим 11.12.2009р. місцевим судом стосовно нього обрано запобіжний захід у вигляді підписки про невиїзд. Цього ж дня військовим прокурором винесено постанову про заборону Т. виїжджати за межі України. Окрім того, 15.12.2009р. військового комісара відсторонено від зайняття відповідної посади. На період відсторонення від посади Т. було визначено місце проходження військової служби – міський військовий комісаріат. На 30.07.2010р. Т. не був звільнений з військової служби та не виключений зі списків військової частини. Маючи намір уникнути кримінальної відповідальності за ч. 2 ст. 368 КК, Т. 30.07.2010р. пройшов в аеропорту митний контроль, контроль на авіаційну безпеку та розпочав проходження прикордонного контролю для виїзду за межі України. Однак під час цього контролю працівники ДПСУ виявили, що Т. заборонено виїзд за межі України, а тому відмовили йому у виїзді. *Проаналізуйте ситуацію, та визначить, чи наявні в діях Т. ознаки військового кримінального правопорушення.*

Задача 2.

Військовослужбовець за призовом під час мобілізації – Д., обвинувачувався в тому, що він, будучи військовим начальником для іншого підлеглого військовослужбовця А., в умовах воєнного стану під час конфлікту з останнім з приводу його перебування у стані алкогольного сп'яніння, завдав останньому удар клинком багнета-ножа в грудну клітку, від якого підлеглий військовослужбовець помер на місці. Дії Д. було кваліфіковано за ч. 5 ст. 426–1, ч. 1 ст. 115 КК.

Суд перекваліфікував дії військового начальника з ч. 1 ст. 115 КК на ч. 1 ст. 119 КК та визнав винуватим і засудив його за ч. 1 ст. 119 та ч. 5 ст. 426–1 КК.

Д. в апеляції наголошував, що він не перевищував своїх військових службових повноважень чи влади та не застосовував насильства до потерпілого, а оборонявся від його неправомірних агресивних дій, які стали реакцією на зроблене ним зауваження військовослужбовцю А. про неприпустимість знаходження в частині в стані алкогольного сп'яніння, і з необережності, відштовхуючи його від себе, завдав удару багнетом-ножом у грудну клітку. *Оцініть кваліфікацію, запропоновану судом першої інстанції, та доводи, наведені в апеляційній скарзі. Яке рішення може бути прийняте за результатами її розгляду.*

Задача 3.

О., обіймаючи посаду начальника відділу зберігання військової частини, дізнавшись на початку грудня 2015 р. про те, що П. вчинив крадіжку військового майна, запропонував останньому передати йому 3 000 дол. США в рахунок добровільного відшкодування шкоди за викрадене майно. П. у зазначений вище період неодноразово передавав О. кошти на загальну суму 27 940 грн, які останній привласнив. О., отримавши в середині грудня 2015 р. інформацію щодо вчинення підлеглим йому військовослужбовцем П. кримінального правопорушення, не повідомив про виявлене кримінальне правопорушення правоохоронним органам та командуру. *Надайте кримінально-правову оцінку вчиненому О. та П.*

Задача 4.

Районним РВК молодшого сержанта С. з резерву призвано на військову службу за мобілізацією на особливий період та направлено для проходження служби до військової частини. Наказом командира військової частини С. зараховано до списків частини та на всі види забезпечення. Того ж дня наказом командира військової частини за С. призначено на посаду командира гармати гаубичного самохідно-артилерійського взводу. Через місяць після прибуття в частину С. без дозволу командування та інших поважних причин, залишив територію військової частини, і в подальшому проводив час на власний розсуд. *Оцініть поведінку С. з точки зору КК України.*

Задача 5.

Д., який проходив військову службу, перебуваючи в будинку, під час сварки з П., що виникла на ґрунті раптово виниклих особистих неприязних стосунків, в ході якої завдав А. один удар ногою в область тулуба, і вийшов із будинку на вулицю. Після чого Д. взяв ввірений йому автомат, в якому знаходився 1 магазин, і знаходячись на вході до будинку, відкрив автоматний вогонь в бік П., який в цей час перебував біля будинку. В результаті дій Д., П. були спричинені тяжкі тілесні ушкодження, від яких він помер. За вироком суду першої інстанції Д. було засуджено за ч. 1 ст. 115 КК України.

Д. вирок оскаржив, посилаючись на те, що його дії слід кваліфікувати за ч. 2 ст. 414 КК України, оскільки автомат вистрілив випадково. Однак в первинних поясненнях Д. повідомив, що він, бажаючи налякати П., і з цією метою вистрілив з автомата в його бік, після чого Д. впав на землю. *Проаналізуйте рішення суду та наведені Д. доводи.*

Задача 6.

Т., будучи офіцером прикордонного загону, в серпні 2023 року викрав майно, загальною вартістю 238 600 грн, що було надане цьому загону як благодійна допомога, та використав цю допомогу не за її призначенням, і розпорядився на власний розсуд. *Оцініть поведінку Т. з точки зору КК України.*

Задача 7.

В., будучи військовослужбовцем, призваний у зв'язку з мобілізацією та проходячи військову службу на посаді кулеметника у військовому званні «солдат», о 08 год. 00 хв. 29.06.2015р. без поважних причин, не з'явився вчасно з відпустки до розташування військової частини, проводячи час на власний розсуд, не пов'язуючи його з виконанням обов'язків військової служби. Після того як його було об'явлено в розшук В. прибув до військової частини о 12 год. 00 хв. 30.03.2018р. *Оцініть ситуацію з точку зору КК України.*

Задача 8.

Т. 14 червня 2016 року, перебуваючи у службовому кабінеті помічника начальника Управління Служби безпеки України в Закарпатській області (по роботі з особовим складом), будучи військовою службовою особою, розуміючи, що накази начальників, в тому числі Генерала армії України, зобов'язаний виконати сумлінно, точ-

но та у встановлений строк, достовірно знаючи, що доведений до нього наказ Голови Служби безпеки України П., яким Т. зараховано у розпорядження начальника Управління Служби безпеки України в Донецькій області, звільнивши його з посади оперуповноваженого сектору відділу контррозвідки Управління Служби безпеки України в Закарпатській області є законним, та будучи із ним ознайомленим у повному обсязі, чітко розуміючи, що на виконання вказаного наказу він має здати у встановленому порядку посаду в Управлінні Служби безпеки України в Закарпатській області, для подальшого переведення у розпорядження начальника Управління Служби безпеки України в Донецькій області, в усній та письмовій формі, у присутності співробітників УСБУ в Закарпатській області, відмовився від його виконання. Т. наполягав на тому, що після розмов з керівництвом його було запевнено, що він не буде відправлений в Донецьку область для постійного несення служби, однак склалася конфліктна ситуація, він відмовився виконати наказ та його звільнили у зв'язку з службовою невідповідністю. *Оцініть поведінку Т. з точки зору КК України.*

Задача 9.

Лейтенант О. – командир інженерного взводу, знаходячись в стані алкогольного сп'яніння, зайшов в кабінет заводууправління, де молодший сержант В. разом із старшим сержантом Р. складали службову інструкцію взводу. О, при спробі сісти на стілець, упав на пол. Будучи незадоволеним тим, що йому ніхто не допоміг піднятися з полу, та прагнучі продемонструвати сержанту В. свою уявну перевагу над ним та фізичну силу, О. наніс В. один удар лобною частиною голови в область носу та верхньої губи, чим В. було спричинено легкі тілесні ушкодження. *Кваліфікуйте дії О.*

Задача 10.

Д., являючись військовою службовою особою та проходячи службу на посаді командира військової частини, у період з 23 травня до 6 жовтня 2011 р. використав підлеглих йому військовослужбовців в інтересах приватного підприємства «ТАТАфуд», а саме: прапорщика В., старшину А., старших солдатів О., Д., К., молодшого сержанта С., солдатів О., П., Р., С., які за наказом Д. щоденно, окрім вихідних днів, складом від двох до шести військовослужбовців, прибували на склади приватного підприємства «ТАТА

фуд», та надавали послуги підприємству, виконуючи сортувальні та завантажувально-розвантажувальні роботи, не пов'язані з виконанням службових обов'язків та проходженням військової служби, за що вони звільнялися від виконання службових обов'язків, нарядів, занять з бойової підготовки та інших планових заходів в частині. *Дайте кримінально-правову оцінку діям Д.*

Задача 11.

П. проходив військову службу, як кадровий офіцер, уклав контракт про проходження військової служби терміном на 1 рік з Міністерством оборони України в особі командира військової частини, та призначений на посаду командира роти охорони. Разом з ним у військовій частині проходив військову службу за контрактом старший солдат А., який обіймав посаду гранатометника. 14 серпня 2016 року П., будучи незадоволений тим, як солдат виконує свої службові обов'язки, наніс А., який в той час лежав на ліжку, шість ударів правою ногою, взутою в берці військового зразку, в ділянку лівої сідниці та лівої нирки. Після цього П. пред'явив претензії А. щодо проходження ним військової служби, і висловлюючись нецензурною лайкою на адресу останнього, наніс йому не менш п'яти-шести ударів кулаком в обличчя в область носу і лоба та множинні удари ногами, взутими в берці в область лівої та правої гомілки. Внаслідок дій П. А. заподіяні тілесні ушкодження, що спричинили короткочасний розлад здоров'я. *Дайте кримінально-правову оцінку вчиненому П.*

Завдання до самостійної роботи:

Завдання 1.

Проаналізуйте Постанову Першої судової палати ККС ВС від 18.04.2023 у справі № 761/14205/13-к (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110367831>). *Визначить, яким чином пропонується судовою практикою встановлювати наявність у військовослужбовця мети ухилитися від військової служби (дезертирство (ст. 408 КК)).*

Завдання 2.

Ознайомтеся з правовим висновком, викладеним в Постанові ОП від 17.10.2022р. у справі № 686/13801/16-к (провадження № 51–4160кмо20) (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106940469>). *Визначить, до якого висновку прийшов Суд стосовно питання, чи є заподіяння істотної шкоди обов'язковою ознакою складу кримі-*

нального правопорушення, передбаченого ст. 426 КК, вчиненого у будь-якій з форм, передбачених у диспозиції цієї статті.

Завдання 3.

Ознайомтеся з текстом постанови ВС від 01.12.2022р. у справі № 297/2178/21 (провадження № 51–1204км22) (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107834089>). *Визначить критерії розмежування дезертирства (ст. 408 КК) та самовільного залишення військової служби або місця служби (ст. 407 КК)*

Розв'яжіть задачі

Задача 1.

М. військовослужбовець, який проходив військову службу за контрактом припинив виконувати свій обов'язок, вчасно не з'явився на службу без поважних причин в умовах особливого періоду до військової частини. Суд визнав М. винним за ч. 4 ст. 407 КК.

Було встановлено, що для звільнення з військової служби в умовах особливого періоду необхідно звернутися з відповідним рапортом, підготувати документи для звільнення, провести розрахунок вислуги років, розрахунок і виплату грошового забезпечення, видачу та утримання майна, здачу зброї, отримання документів для постановки на облік військовозобов'язаних. М. перестав отримувати грошове забезпечення після самовільного залишення військової служби; так, за наказом командира військової частини було призупинено виплату грошового забезпечення, і для вирішення цього питання військовослужбовцю було запропоновано прибути до військової частини. А оскільки військовослужбовець до військової частини не прибув, йому грошове забезпечення не нараховувалося.

В апеляційній скарзі військовослужбовець стверджує про відсутність в його діях складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 407 КК, оскільки він не отримував грошового забезпечення, не підписував контракт про проходження військової служби, а тому після закінчення строку попереднього контракту не перебував на військовій службі. М. зазначив, що йому відомий алгоритм дій при звільненні з військової служби, однак до цього часу він не звільнений з військової служби та на обліку у військовому комісаріаті не перебуває. *Проаналізуйте рішення суду та доводи, наведені в апеляційній скарзі, чи правильною є кваліфікація дій М. за ч. 4 ст. 407 КК.*

Задача 2.

В період з жовтня 2013 року по жовтень 2018 року В. проходив військову службу на посаді військового комісара ОРВК у військовому званні підполковник. Згідно ст.ст. 15, 16 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу», В., як військовий комісар ОРВК, повинен був здійснювати організацію підготовки та проведення призову громадян України на строкову військову службу у взаємодії з районними державними адміністраціями та був відповідальним за проведення приписки до призовних дільниць громадян України, яким у рік приписки виповнюється 17 років.

Згідно протоколу засідання комісії з питань приписки ОРВК від 16.01.2017 року призовник О. за станом свого здоров'я визнаний придатним до проходження військової строкової служби, попередньо призначений в екіпаж самохідних артилерійських установок та відповідно до даного рішення повинен був з'явитися для проходження районної призовної комісії весною 2018 року. 12 лютого 2018 року В. надав вказівку працівнику ЗС України Д. внести в офіційний документ – витяг з книги протоколів комісії з питань приписки ОРВК від 16.01.2017 року відомості про те, що нібито рішенням комісії О. визнаний непридатним до проходження військової строкової служби за станом здоров'я. Після цього В. затвердив витяг з протоколу від 16.01.2017 року щодо призовника О., власноручно підписав та проставив у ньому відтиск гербової печатки ОРВК. 19 лютого 2018 року на підставі вищевказаного витягу з протоколу комісії О. був виключений з обліку призовників, взятий на облік військовозовов'язаних запасу, що дало йому можливість уникнути проходження районної призовної комісії та подальшого призову на строкову військову службу. *Дайте кримінально-правову оцінку діям В.*

Рекомендовані джерела:

Нормативні акти:

1. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими від 12.08.1949 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_153/print1360004289746753
2. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру (Протокол II) від 08.06.1977. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_200

3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
4. Конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text
5. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
6. Про Збройні Сили України: Закон України від 06.12.1991 р. № 1934-XII -ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1934-12>.
7. Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України від 25.03.1992 р. № 2232-XII -ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2232-12>.
8. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19>
9. Про Статут гарнізонної та вартової служб Збройних Сил України: Закон України від 24.03.1999 р. № 550-XIV ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/550-14#Text>
10. Про Державну прикордонну службу України: Закон України від 03.04.2003 № 661-IV. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15#Text>
11. Про державну таємницю: Закон України від 21.01.1994 № 3855-XII- ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>
12. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію: Закон України від 21.10.1993 № 3543-XII, в ред. Закону від 02.03.2005 № 2435-IV ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12#Text>
13. Про оборону України: Закон України від 06.12.1991 № 1932-XII- ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text>
14. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII- ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
15. Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 № 2229-XII- ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>

16. Рішення Європейського суду з прав людини від 04.12.2018 р (остаточне 04.03.2019). Справа «Ісаєва проти України» (Заява № 35523/06). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_d32
17. Рішення Європейського суду з прав людини від 17.01.2013 р. Справа «Мосендз проти України» (Заява № 52013/08). URL: https://court.gov.ua/userfiles/file/court_gov_ua_sud5010/Konvenciya_z_prav/st_2/mosendz.pdf

Судова практика:

1. Постанова ВС від 21.05.2021р. у справі № 185/12161/15-к (провадження № 51–6169км20). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97077743>.
2. Постанова ВС від 01.12.2022 р. у справі № 297/2178/21 (провадження № 51–1204км22). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107834089>.
3. Постанова Другої судової палати ККС ВС від 5 червня 2019 року у справі № 229/3986/16-к. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/82308622>
4. Постанова Другої судової палати ККС ВС від 31 травня 2018 року у справі № 274/2299/15-к, провадження № 51–281км17). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74475761>
5. Постанова Другої судової палати ККС ВС від 17 травня 2018 року у справі № 340/545/15-к, провадження № 51–2111км18). URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/74218752>
6. Постанова Другої судової палати ККС ВС від 20.04.2023р. у справі № 748/1376/20 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110428143>.
7. Постанова ОП від 17.10.2022р. у справі № 686/13801/16-к (провадження № 51–4160кмо20). URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106940469>.
8. Постанова Першої судової палати ККС ВС від 26 лютого 2019 року у справі № 127/1684/16-к, провадження № 51–1371км18. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/80181393>
9. Постанова Першої судової палати ККС ВС від 18.04.2023р. у справі № 761/14205/13-к. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110367831>.
10. Постанова Третьої судової палати ККС ВС від 05.07.2023р. у справі № 216/1675/22 URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112088025>.

11. Про практику призначення військовослужбовцям покарання у виді тримання в дисциплінарному батальйоні: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 28.12.1996 № 15. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0015700-96#Text>
12. Про практику призначення судами кримінального покарання: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 24.10.2003 № 7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-03#Text>

Допоміжні джерела:

1. Байда А.О., Склезь О.А. Основні проблеми кваліфікації злочинів, вчинених в умовах воєнного стану. *Молодий вчений*. 2019. № 4 (68). С. 112–116. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_4%281%29_28
2. Бантишев О.Ф., Шамара О.В. Кримінальна відповідальність за злочини проти основ національної безпеки України (проблеми кваліфікації): моногр. /3-є вид., перероб. та доп. Луганськ, ТОВ «Віртуальна реальність», 2014. 240 с. URL: [http://userbooks.bookfi.net/2/11294b3afc494c71eeb139c2beea8aaf/_as/\[SHamara_Aleksandr_Vladimirovich,_Bantishev_Aleksa\(BookFi\).pdf](http://userbooks.bookfi.net/2/11294b3afc494c71eeb139c2beea8aaf/_as/[SHamara_Aleksandr_Vladimirovich,_Bantishev_Aleksa(BookFi).pdf)
3. Богуцький П. П. Правовий режим військової служби. Правове життя сучасної України: матер. Міжнар. наук. конф. проф.-викл. складу (Одеса, 20–21 квітня 2012 р.). Т. 1 / відп. за випуск В. М. Дрьомін / Націон. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса: Фенікс, 2012. С. 145–147. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/6192>
4. Богуцький П. П. Ознаки та компоненти військового права як комплексної галузі українського права. *Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр.* / редкол.: С. В. Ківалов), Ю. М. Оборотов, Л. Р. Біла; ОНЮА. Одеса: Юрид. л-ра, 2005. Вип. 25. С. 151–158. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/4500>
5. Брич Л. Співвідношення складів військових злочинів зі складами злочинів, що мають з ними тотожні за змістом ознаки. *Вісник Львівського університету. Серія юрид.* 2011. Вип. 54. С. 323–334. URL: http://univer.km.ua/statti/brych_l.p._spivvidnoshennya%20skladiv%20viys_kovykh%20zlochyniv%20zi%20skladamy%20zlochyniv,%20shcho%20mayut_%20z%20nymy%20totozhni%20za%20zmi%20stom%20oznaky.pdf

6. Бугасв В. О. Військові злочини і покарання: автореф. на здобуття наукового ступеня канд. юрид. наук: 12.00.08. Одеса, 2002. 21 с. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/2101/%d0%91%d1%83%d0%b3%d0%b0%d1%94%d0%b2%20%d0%92.%20%d0%9e..pdf?sequence=1&isAllowed=y>
7. Ганова Г. Визначення поняття “особливий період” за законодавством України. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2019. № 2. С. 60–69. URL: http://www.visnyknaru.gov.ua/files/issues-2019/PDF/02–2019/visnyk_NAPU_2_2019_UA_6.pdf
8. Дмитренко Н. А. Деякі питання кваліфікації військових злочинів в Україні. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 6. Т. 4. URL: http://apnl.dnu.in.ua/6_tom_4_2017/25.pdf
9. Івлєв М. М. Про двооб’єктність військового насильницького злочину. *Форум права*. 2015. № 2. С. 64–68. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2015_2_12.pdf
10. Касько Т. Ю. Ознаки суб’єкта злочинів проти порядку несення та проходження військової служби. *Актуальні проблеми держави і права*. 2014. Вип. 74. С. 412–418. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2014_74_64
11. Карпенко М. І. Опір начальникові або примушування його до порушення службових обов’язків: методика розслідування цих злочинів. *Юридична наука*. 2013. № 8. С. 69–83. URL: file:///D:/Temp/jnn_2013_8_10.pdf
12. Карпенко М. І. Особливості суб’єктів військових злочинів за законодавством України. *Електронне наукове фахове видання «Порівняльно-аналітичне право»*. 2018. № 3. С. 247–251. URL: http://ir.nuſta.edu.ua/jspui/bitstream/doc/4314/1/4147_IR.pdf
13. Карпенко М. І. Зміст родового об’єкта військових злочинів. Чи відповідає він реаліям сьогодення? *Науковий вісник Міжнародного Гуманітарного університету*. 2018. № 33. С. 132–135. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2018_33_35
14. Ковалевська Є. С. Кваліфікація військових злочинів за ст.ст. 411 та 412 кримінального кодексу України у теорії кримінального права та в правозастосовній діяльності. *Юридична наука*. № 8. 2012. С. 79–80. URL: https://legal.nam.edu.ua/journal/n-8_2012.pdf#page=79

15. Ковалевська Є. Визначення понять «знищення» та «пошкодження» військового майна для кваліфікації діяння за статтями 411 та 412 КК України. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2013. № 5. С. 119–124. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizvru_2013_5_26
16. Курилюк Ю. Б. Бланкетність у військово-кримінальному праві України. *Юридична наука*. 2012. № 12. С. 61–68. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jnn_2012_12_12
17. Лихова С. Я., Цезар А. Р. Особливості системи військових злочинів за кримінальним законом України. *Судова апеляція*. 2018. № 4 (53). С. 39–49. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Suap_2018_4_6
18. Мартієнко Т. А. Актуальні питання об'єкту злочинів проти встановленого порядку несення військової служби. *Актуальні проблеми формування громадянського суспільства та становлення правової держави: збірник наукових праць*. С. 224–228. URL: <http://eprints.cdu.edu.ua/id/eprint/2292>
19. Митрофанов І. І. Проблеми реалізації кримінальної відповідальності за вчинення військових злочинів в бойовій обстановці. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*: серія: Право. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2015. Вип. 33. Т. 2. С. 108–111. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/4919>
20. Ніколаєнко Т. Б. До питання унормування особливого періоду як обставини, що впливає на кваліфікацію злочині. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. № 6. С. 159–162. URL: http://apnl.dnu.in.ua/6_2019/37.pdf
21. Ніколаєнко Т. Б. Класифікація покарань, що застосовуються до військовослужбовців: поняття, ознаки, проблемні питання. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2017. Випуск 1. Том 2. С. 119–124. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdur_2017_1%282%29_31
22. Ніколаєнко Т. Б. Поняття та ознаки військового злочину. *Наука і правоохорона*. 2018. № 1 (39). С. 270–283. URL: http://naukaipravoochona.com/journal/ukr/2018_1/2.pdf
23. Ониськів А. Бойова обстановка як кваліфікуюча ознака військових злочинів. *Науковий часопис Національної академії про-*

- куратури України. 2016. № 3. С. 185–195. URL: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/chasopys/ua/pdf/11–2016/oniskiv.pdf>
24. Ониськів А. Співвідношення складів злочинів проти порядку проходження військової служби з іншими складами злочинів. *Вісник національної академії прокуратури України*. 2016. № 4 (46). С. 72–78. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnapu_2016_4_13
 25. Полегенька О. Р. Суб'єкт військових злочинів за кримінальним кодексом України. *Право.ua*. 2015. № 3. С. 92–95. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pravo_2015_3_18
 26. Свірін М.О., Буличев А. О. Невиконання наказу: особливості об'єктивної сторони злочину. *Наука і правоохорона*. 2015. № 4 (30). С. 112–118. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nip_2015_4_19
 27. Сенько М. М. Суб'єкт самовільного залишення військової частини або місця служби. *Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права*. 2003. № 28. С. 161–171. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2003_1_28
 28. Туркот М., Ганова Г. Визначення поняття «військовий начальник» у законодавстві України. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2017. № 3. (49). С. 42–48. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnapu_2017_3_9
 29. Харитонов С. Визначення окремих ознак військових злочинів. *Вісник національної академії прокуратури України*. 2018. № 1 (53). С. 78–84. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnapu_2018_1_13
 30. Харитонов С. О. Значення суб'єктивної сторони для кваліфікації військових злочинів. *Теорія і практика правознавства*. 2018. Вип. 2 (14). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2018_2_17
 31. Харитонов С. О. Щодо деяких ознак об'єктивної сторони військових злочинів. *ВІСНИК НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2018. Випуск 3 (39). С. 166–170. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/32471/4/VPSP2018–3_166–170.pdf
 32. Харитонов С. О. Військові злочини в системі кримінального законодавства України. *Право і безпека*. 2018. № 1 (68). С. 25–30. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2018_1_6
 33. Чередник В. М. Поняття та суспільна небезпечність розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, або втрата документів чи матеріалів, що містять такі відомості. *Науковий юридичний журнал*. 2012. № 4. С. 142–148. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/jnn_2012_4_17

ТЕМА 7

Протидія кримінальним правопорушенням проти миру та безпеки людства, міжнародного правопорядку: національні та міжнародні інструменти. Питання юрисдикції

Методичні вказівки до теми:

Під час розгляду даної теми рекомендовано засвоїти міжнародні та національні аспекти протидії міжнародним злочинам, та іншим злочинам проти міжнародного правопорядку; визначити особливості національної та міжнародної юрисдикції, особливості кваліфікації за умов конкуренції кримінально-правових норм. Слід звернути увагу на особливості притягнення до кримінальної відповідальності осіб за міжнародні злочини; особливості застосування положень Статуту Міжнародного кримінального суду, функціонування особливих трибуналів. Слід зауважити на тому, що здобувач при підготовці до теми має враховувати, що в період широкомасштабного вторгнення на територію України фіксуються чисельні факти порушень правил та звичаїв війни, що формує практику застосування положень цього розділу КК України. При підготовці теми, здобувачам слід враховувати міжнародні та національні законодавчі позиції щодо змістовного навантаження окремих елементів складів злочинів. Обов'язковим при вивченні теми є аналіз судової практики національних судів, при підготовці до заняття, виконуючи завдання та розв'язуючи задачі до теми, в процесі виконання самостійної роботи, здобувач має враховувати позицію судовою практики з проблемних питань кваліфікації.

Питання заняття:

1. Діяльність Міжнародного кримінального суду і значення Римського статуту МКС для міжнародної та національної кримінальної юстиції.
2. Роль принципів міжнародного кримінального права для національного кримінального права щодо кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.
3. Особливості регламентації та застосування на практиці норм, передбачених ст. 436 КК України «Пропаганда війни» та ст. 436–1 КК України «Виготовлення, поширення комуністичної,

нацистської символіки та пропаганда комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів».

4. Виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії російської федерації проти України, глорифікація її учасників (ст. 436–2 КК України): практичні аспекти застосування в умовах повномасштабної агресії, відмінність від колабораційної діяльності (ст. 111–1 КК України).

5. Нормативні та прикладні засади застосування ст. 437 КК України «Планування, підготовка, розв’язування та ведення агресивної війни» та ст. 438 КК України «Порушення законів та звичаїв війни».

6. Кримінальний закон та судова практика щодо норми про піратство (ст. 446 КК України) та найманство (ст. 447 КК України).

7. Юрисдикційні шляхи переслідування за кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку: Міжнародний кримінальний суд, міжнародний трибунал ad hoc, національний суд, який здійснює територіальну юрисдикцію; універсальна юрисдикція.

Завдання до заняття:

Завдання 1

Ознайомтеся зі змістом Постанови ККС ВС від 18.05.2023р. у справі № 127/12127/22 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111096337>) та Постанови ККС ВС від 28 вересня 2023р. у справі № 127/18004/22 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113967455>). *Визначте судову позицію щодо можливості звільнення особи від відбування покарання із застосуванням ст. 75 КК України у випадку засудження її за виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії російської федерації проти України, глорифікація її учасників (ст. 436–2 КК) в період воєнного стану.*

Завдання 2.

Ознайомтеся з положеннями Постанови Першої судової палати ККС ВС від 18.05.2023р. у справі № 127/12127/22 (URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111096337>), чи є обґрунтованим призначення особі покарання у виді позбавлення волі, визнаний винуватою у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 436–2 КК, без застосування до неї ст. 75 КК?

Завдання 3.

Проведіть аналіз проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо імплементації норм міжнародного кримінального та гуманітарного права» (реєстраційний № 2689, URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67804) та аргументуйте власну позицію щодо ефективності цього проекту щодо переслідування за кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

Завдання 4.

Визначте суб'єкта кримінального правопорушення, передбаченого статтею 437 КК України «Планування, підготовка, розв'язування та ведення агресивної війни». Чи можуть бути суб'єктами цього кримінального правопорушення, окрім осіб, які спроможні фактично здійснювати контроль за політичними чи військовими діями держави або керувати ними, також інші особи, безпосередньо задіяні за наказами у заходах щодо виконання дій, передбачених цією статтею, як співучасники? Відповідь аргументуйте.

Задачі до заняття:

Задача 1.

Л., в березні 2022 року, створила власну сторінку у соціальній мережі «Вк» під іменем «Лала». У подальшому, Л., використовуючи спеціалізовані програми «VPN» для обходу блокування, публікувала матеріали, змістовне навантаження яких зводилося до того, що «на Донбасі здійснюється бойня, подібна чеченському сценарію», люди, подібні мені, майданів не влаштовували». Далі Л. відшукала та зробила репост на своїй сторінці соціально-орієнтованої мережі «Вк» з вільним доступом до перегляду іншими користувачами вказаної соціальної мережі публікації В., який будучи учасником антиукраїнської групи «Сводки ополчення Новороссиї», опублікував та поширив текст, де йшла мова про «біологічні лабораторії» в Україні, що начебто «управління верховного комісара ООН з прав людини почали підозрювати порушення прав людини в Україні», а у «проросійські налаштованих людей будуть вилучати органи». Крім того, у тій же соціальній мережі поставила вподобання публікації С. (який є учасником антиукраїнської групи), із зображенням та текстом наступного змісту: «десантники зачистили від націона-

лістичних підрозділів селище в передмісті Києва». Крім того, поставила вподобання від дописом блогера «Джокер ДНР», в якому розповсюджувалися фейки про начебто наміри сусідніх європейських держав захопити частину України. *Надайте кримінально-правову оцінку поведінці Л.*

Задача 2.

15.03.2011р. на території Сирійської Арабської Республіки (далі за текстом – Сирія) розпочався багатосторонній збройний та політичний конфлікт, що в подальшому переріс у повстання й громадянську війну.

Протягом 2019 року Б. розробив план щодо вчинення дій, спрямованих на залучення осіб для подальшого використання у збройних конфліктах на території Сирії. Також Б. забезпечував фінансування, пов'язане з витратами на підготовку діяння і його вчинення, з виплатою грошової винагороди іншим учасникам за успішне виконання поставлених завдань.

Для цього Б. залучив К. та Ф., які мають безпосередньо здійснювати пошук, відбір та залучення майбутніх учасників для участі у збройному конфлікті в Сирії. В якості таких учасників мали бути підібрані особи з числа колишніх військовослужбовців, добровольців, які брали участь в АТО/ООС, або тих, хто мав інший бойовий досвід, а також спортсмени, здебільшого, які займаються єдиноборствами та мають досвід поводження зі зброєю. За участь цих осіб у збройному конфлікті на території Сирії останнім пропонувалася грошова винагорода в розмірі від 5000 до 10000 доларів США в місяць, залежно від рівня бойової підготовки. Таких осіб повинні були на автотранспорті перевезти з м. Києва до м. Одеси, далі посадити на корабель, що прямує до Турецької Республіки, та звідти через непідконтрольні прикордонні пункти переправити до Сирії.

Так, приблизно в кінці січня 2020 Б. дав завдання К. здійснити підбір людей, які готові брати участь у збройному конфлікті на території Сирії.

Цього ж місяця Ф. за завданнями К., який діяв від імені Б., за допомогою додатку-месенджера «Telegram» запропонував А. поїхати до Сирії, з метою участі у бойових діях, за грошову винагороду в 10000 доларів США, на що останній погодився. Далі, у період з січня по березень 2020 р. під час листування у додатку-месенджері

«Telegram» Ф. повідомив А. подробиці його участі у бойових діях у Сирії та домовилися про зустріч у м. Києві через декілька днів, щоб особисто про все домовитися та пройти інструктаж у вищестоящих осіб, а також сказав А. що йому необхідно взяти із собою ще декілька осіб, які готові воювати в Сирії.

Далі, шостого лютого 2020 р. К. та Ф. зустрілися з А. та ще шістьма особами у ТРЦ «Гулівер» у м. Києві, де розповіли про всі обставини їхньої поїздки до Сирії та подальшої участі у збройному конфлікті на її території. Вищевказані особи надали згоду на участь у збройному конфлікті на території Сирії, після чого вони отримали завдаток для придбання військового обмундирування й інших необхідних для поїздки речей. Так, до участі у збройному конфлікті на території Сирії К. та Ф. підібрали сімох громадян України.

У ході своєї діяльності К. і Ф. використовували номери мобільних телефонів, які постійно змінювали, та додатки-месенджери «Viber», «WhatsApp», «Telegram», «Instagram». *Кваліфікуйте дії Б., К. та Ф.*

Задача 3.

У період із 02.05.2020р. по 28.02.2022р. А. розмістив матеріали інформаційних повідомлень (закликів) на особистій сторінці в соціальній мережі «Вконтакте», які знаходяться у вільному доступі для загального ознайомлення всіх користувачів Інтернет-мережі, а також всіх користувачів вказаної соціальної мережі, які відвідували його сторінку (кількість підписників та друзів становить 793 особи).

Так, 02 травня 2020 року А. розмістив на так званій «Стіні», створеної ним сторінки «Лидер» у соціальній Інтернет-мережі «ВКонтакте» публікацію із текстом ««Помяните погибших в одесской трагедии от рук уронацистов. Вечная память погибшим и в Одессе и на антимайдане!!! Помяни их господи!». Вказана публікація доступна для загального ознайомлення всіх користувачів Інтернет-мережі, а також всіх користувачів вказаної соціальної мережі, які відвідували його сторінку та автоматично надійшла як сповіщення всім користувачам Інтернет-мережі «Вконтакте», які були додані до розділу «Друзі» та «Підписники» вказаного акаунта.

26.02.2022р. А, авторизувавшись у соціальній Інтернет-мережі «ВКонтакте», як користувач «Лидер», розмістив на так званій «Стіні» публікацію із текстом «Дорогие мои! Скоро все закончится

потерпите немного!!! Этот проект США «Украина» будет ликвидирован!!!!», прикріпивши до нього посилання на відео хостинг «YouTube» (відео під назвою «На наших глазах закрывается проект «Ukraine»). Вказана публікація доступна для загального ознайомлення всіх користувачів Інтернет-мережі, а також всіх користувачів вказаної соціальної мережі, які відвідували його сторінку та автоматично надійшла як сповіщення всім користувачам Інтернет-мережі «Вконтакте», які були додані до розділу «Друзі» та «Підписники» вказаного аккаунта. 104 особи ознайомились із вказаною публікацією, розміщеною А.

28.02.2022р. А., авторизувавшись у соціальній Інтернет-мережі «ВКонтакте», як користувач «Лидер», розмістив на так званій «Стіні» публікацію із текстом від Т. «россия возвращается навсегда», прикріпивши до нього посилання на відео хостинг «YouTube» із відео під назвою «Повторим», де міститься висловлювання зі значенням погроз і попереджень щодо непереможності російської армії, наявності у росії можливості та всіх необхідних засобів для ведення ще більш агресивних воєнних дій і швидкого захоплення окремих українських територій. Вказана публікація доступна для загального ознайомлення всіх користувачів Інтернет-мережі, а також всіх користувачів вказаної соціальної мережі, які відвідували його сторінку та автоматично надійшла як сповіщення всім користувачам Інтернет-мережі «Вконтакте», які були додані до розділу «Друзі» та «Підписники» вказаного аккаунта. 56 осіб ознайомились із вказаною публікацією. *Кваліфікуйте дії А.*

Задача 4.

У жовтні 2019 р. Д. уклав контракт з компанію «Alphard Maritime Pte. Ltd», відповідно до якого він, як керівник групи охорони («Team leader») мав надавати послуги з охорони суден в піратонебезпечних районах судноплавства. Однак, Д. використав неозброєне судно «GREY PALM», належне охоронній компанії «Alphard Maritime Pte. Ltd», на якому у липні 2020 р. прибув до судна «JAEGER», яке перебувало у західній частині Індійського океану («відкрите море» відповідно до ст. 86 частини VII Конвенції ООН з морського права).

Під час взаємодії суден Д., у складі групи трьох охоронців зі зброєю – гвинтівкою Browning Bar Match.308 та амуніцією, піднявся на борт судна «JAEGER».

Зокрема, Д., озброєний вогнепальною зброєю гвинтівкою Browning Bar Match.308 з набоями, прибув на капітанський місток судна, де, погрожуючи застосуванням насильства, повідомив капітану громадянину України Г. про захоплення судна та вимогу зупинки його руху («дрейфування»).

Для примушування капітана до виконання своєї вимоги, психологічного тиску на членів екіпажу, Д. вчинив такі дії щодо екіпажу судна, зокрема: продемонстрував споряджений набоями магазин до гвинтівки та дослав патрон у патронник вогнепальної зброї гвинтівки Browning Bar Match.308, здійснив постріл з гвинтівки в стелю на капітанському містку, що призвело до пошкодження елементів освітлення, та повторно висунув вимогу виконати його вказівку під погрозою застосування вогнепальної зброї.

Вказані дії Д. капітаном судна «JAEGER» Г. та членами екіпажу, що перебували на той момент на капітанському містку були сприйняті як погрози застосування насильства, небезпечного для життя та здоров'я, внаслідок чого протиправну вимогу Д. було прийнято.

Поряд із цим між капітаном судна та Д. у зв'язку зі складними погодними умовами було погоджено про відмову від повної зупинки судна та переходу у режим маневрування без зміни курсу.

Погрожуючи застосуванням вогнепальної зброї до членів екіпажу, Д. висловив капітану судна Г. як умову звільнення судна та членів екіпажу, вимогу передачі йому грошових коштів на суму 6 тисяч доларів США, яка відповідала сумі невиплаченої йому охоронною компанією «Alphard Maritime Pte. Ltd» заробітної плати, та грошових коштів у розмірі 500 тисяч доларів США власником судна.

Вимоги Д. щодо виплати останньому грошових коштів було передано капітаном судна Г. по супутниковому зв'язку менеджерам компанії судновласника, а пізніше судно повідомило про закінчення морського переходу та продовжило рух згідно з вимогою Д. на знижених оборотах.

Також вимоги Д. засобами супутникового зв'язку доведено до відома представника охоронної компанії «Alphard Maritime Pte. Ltd». Того ж дня Д. самостійно почав вести перемовини засобами супутникового зв'язку з представниками компанії судновласника щодо виплати йому матеріальної винагороди.

Перемовини Д. з представниками компанії судновласника тривали декілька діб. Протягом усього часу утримання судна Д. де-

монстрував заряджену вогнепальну зброю гвинтівку Browning Bar Match.308 членам екіпажу судна «JAEGER» та висловлював погрози щодо нанесення у разі невиконання його вимог тяжких поранень, постійно контролював напрямки руху та швидкість судна.

У результаті перемовин капітаном та представниками судноплавної компанії досягнуто з Д. згоди щодо розміру матеріальної винагороди для звільнення судна та припинення вчинення ворожих дій щодо членів екіпажу, узгодивши її у розмірі 6 тисяч доларів США. Указані кошти капітан судна Г. передав Д, після чого останній передав капітану судна зброю та боєприпаси, припинив вчинення ворожих дій.

Досягши своєї мети, Д. звільнив судно «JAEGER» та зійшов на борт судна «GOLDEN PALM», яке використовується, як плавуча база і арсенал компанії «Alphard Maritime Pte. Ltd».

Крім того, у першому півріччі 2016 року, Д. звернувся до А. з пропозицією виготовлення підробленого документу, що визначає його належність до офіцерського складу Збройних сил України.

Так, Д. надав А. засоби для вчинення діяння: власні анкетні та паспортні дані, а також власну фотокартку, необхідні для виготовлення А. підробленого документу військового квитка, що визначає його належність до офіцерського складу Збройних сил України.

Надалі, А., використовуючи надані Д. засоби, а також бланк військового квитка та печатку, підробила на замовлення Д. офіційний документ військовий квиток на ім'я Д. та передала його замовнику.

Д. з метою працевлаштування в іноземній охоронній компанії використав військовий квиток на свої ім'я та його переклад шляхом його надання представникам компанії «Alphard Maritime Pte. Ltd» для укладення строкового контракту про виконання роботи керівника групи охорони (Team leader).

У подальшому Д. уклав контракт з компанією «Alphard Maritime Pte. Ltd». Відповідно до вказаного контракту Д. як керівник групи охорони (Team leader) мав надавати послуги з охорони суден в піратонебезпечних районах судноплавства. *Кваліфікуйте дії Д.*

Задача 5.

Згідно з наказом Управління Держпраці у Кіровоградській області від 11.10.2017р. № 93-к громадянку України Ф. призначено на посаду головного державного інспектора відділу нагляду на вироб-

ництві на об'єктах підвищеної небезпеки Управління Держпраці у Кіровоградській області та присвоєно 9 ранг державного службовця в межах категорії «В».

В той же час, у березні 2022 року Ф., використовуючи особистий мобільний телефон марки «Samsung», модель «Galaxy A208», зателефонувала до знайомої Т., та під час приватної бесіди з останньою заперечувала збройну агресію російської федерації проти України.

Крім того, через декілька днів Ф., використовуючи особистий мобільний телефон марки «Samsung», модель «Galaxy A20s», зателефонувала абоненту номеру 00000, до якого звернулася на ім'я З., та під час приватної бесіди з останньою розповіла їй про розташування у Фортечному районі міста Кропивницький Кіровоградської області Збройних Сил України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань, із зазначенням відомостей, що дають можливість їхньої ідентифікації на місцевості. Така інформація не розміщувалася у відкритому доступі Генеральним штабом Збройних Сил України, Міністерством оборони України тощо. Відповіддю Кіровоградської обласної військової адміністрації від 20.04.2022р. № 01–29/144/0.7, інформацію про розташування військових частин Збройних Сил України та інших утворених відповідно до законів України військових формувань у Фортечному районі м. Кропивницький Кіровоградської області, безпосередньо у приміщеннях установ, що дає можливість їхньої ідентифікації на місцевості, про які зазначала Ф. у ході вищевказаної телефонної розмови, підтверджено. *Кваліфікуйте дії Ф.*

Завдання до самостійної роботи:

Завдання 1.

Проаналізуйте судову практику щодо застосування ст. 438 КК України «Порушення законів та звичаїв війни» (на прикладі 2–3 рішень).

Завдання 2.

Проведіть дослідження міжнародного та національного кримінального права щодо застосування зброї масового знищення (ст. 439 КК України) та розроблення, виробництва, придбання, зберігання, збут, транспортування зброї масового знищення (ст. 440 КК України).

Завдання 3.

З'ясуйте особливості кваліфікації та застосування норми про екоцид (ст. 441 КК України). Вивчіть проблему переслідування за злочин геноциду в Україні (ст. 442 КК України).

Розв'яжіть задачі:

Задача 1.

У грудні 2020 році на території російської федерації І. власноручно виготовила комуністичну символіку шляхом приклеювання наліпок з зображенням нагород, гасел і символів часів тоталітаризму, а саме серпу, молоту, гербу, прапора та п'ятикутної зірки на георгіївські стрічки, які в подальшому почала зберігати.

У подальшому у січні 2021 року І., маючи при собі сумку, в якій знаходяться георгіївські стрічки з комуністичною символікою направилась до міжнародного автомобільного пункту пропуску «Гоптівка», розташованому в Харківській області, для перетину державного кордону України, однак, під час проходження прикордонного контролю у неї було виявлено та в подальшому вилучено: 1) «георгіївські стрічки» з написом «9 Мая. Мы наследники победы» в кількості 19 штук; 2) «георгіївські стрічки» з написом «Я помню, я горжусь» у кількості 150 штук; 3) «георгіївські стрічки» з написом «9 Мая. День Победы», у кількості 108 штук; 4) «георгіївські стрічки» з написом «9 Мая. День Победы», у кількості 139 штук; 5) заламіновані листи з написами та елементами комуністичної символіки в кількості 14 штук. І. пояснила, що вказані предмети збиралася дарувати знайомим та друзям. *Кваліфікуйте дії І.*

Задача 2.

В., перебуваючи в магазині під назвою «BigBook», розташованому на території центрального павільйону ринку «Кооператор», будучи фізичною особою-підприємцем з роздрібною торгівлі книгами в спеціалізованих магазинах, за грошову винагороду в сумі 110 гривень продав громадянину України З., один примірник книги автора Г. під назвою «Удар русских богов», видавництва ЧП «ДИВ», м. Харків, 2007 рік. Ця книга під порядковим номером 216 значиться в Переліку книжкових видань, зміст яких спрямований на ліквідацію незалежності України, пропаганду насильства, розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, вчинення терористичних актів, посягання на права і свободи людини, що ведеться Дер-

жавним комітетом телебачення і радіомовлення України, та містить публічні заклики та пропагандистські висловлювання, зміст яких спрямований на розв'язування агресивної війни, воєнних конфліктів між російськими та єврейськими народами, розпалювання недовіри між ними, поширення насильства та жорстокості, і може сприяти розв'язанню також суспільно-політичних, ідеологічних, національних та територіальних конфліктів. В. про цей факт був обізнаний. *Надайте кримінально-правову оцінку діянню В.*

Задача 3.

Н., використовуючи особисту персональну електронну обчислювальну машину (далі ПЕОМ) створив акаунт під назвою «Деятель» у соціально орієнтованому ресурсі мережі Інтернет «Вконтакте». Станом на 31.03.2022 року в розділі «Друзі» цього акаунту значилось 875 посилань на акаунти користувачів соціально орієнтованого ресурсу мережі Інтернет «Вконтакте».

Н., використовуючи ПЕОМ, під'єднаний до мережі Інтернет через можливості ІСП «Імперіал», розмістив на акаунті «Деятель» публікацію із відеозаписом від спільноти «Победим» у «Вконтакте», коментар до якого починається зі слів: «Киевляне объединяются, чтобы бороться с нацистами изнутри ...» та закінчується словами: «...они будут устранять нациков изнутри», які були доступні для загального ознайомлення всіх користувачів вказаної соціальної мережі, доданих до розділу «Друзі» акаунту «Деятель», та автоматично надійшов їм як сповіщення. Дана публікація була доступною для загального ознайомлення всім користувачам вказаної соціальної мережі, які додані до розділу «Друзі» акаунту «Деятель».

Також, Н., використовуючи ПЕОМ, під'єднаний до мережі Інтернет через можливості ІСП «Імперіал», розмістив на акаунті «Деятель» публікацію від користувача В., яка починається зі слів: «ВАЖНО! Обращение Харьковских партизан к населению Украинского Государства (УГ)...» та закінчується словами: «Враг будет разбит, победа будет за нами», яка була доступна для загального ознайомлення всім користувачам вказаної соціальної мережі, які додані до розділу «Друзі» акаунту «Деятель», та автоматично надійшла їм як сповіщення. Даний текст був доступним для загального ознайомлення всіх користувачів вказаної соціальної мережі, доданих до розділу «Друзі» акаунту «Деятель».

Крім цього Н., використовуючи ПЕОМ, під'єднаний до мережі Інтернет через можливості ІСП «Імперіал», розмістив на своєму акаунті «Деятель» публікацію із зображенням від спільноти «ЗА ОТЕЧЕСТВО» (з замість іншої літери) у «Вконтакте», на якому міститься текст «Война? Какая война? За две недели хохло* даже не раз* объявит войну...», яка була доступна для загального ознайомлення всім користувачам вказаної соціальної мережі, які додані до розділу «Друзі» цього акаунту, та автоматично надійшла їм як сповіщення. Дана публікація була доступною для загального ознайомлення всіх користувачів вказаної соціальної мережі, доданих до розділу «Друзі» акаунту «Деятель».

Також, Н., використовуючи ПЕОМ та власний мобільний телефон, під'єднаний до мережі Інтернет через можливості ІСП «Імперіал», розмістив на своєму акаунті наступні репости:

- публікацію від спільноти «Свої» у «Вконтакте», яка починається зі слів: «О Малороссии, Новороссии и особенностях национальной внешней политики...» та закінчується словами: «... не должна существовать»;

- публікацію від спільноти «Победим» у «Вконтакте», яка починається зі слів: «Наши [ВСУ] бьют по нам!...» та закінчується словами: «...и в домах люди повыключали»;

- публікацію від користувача «А.» у «Вконтакте», яка починається зі слів: «Охота на ведьм в стране 404...» та закінчується словами: «...на Украине идет геноцид русских»;

- публікацію від користувача «Т.» у «Вконтакте», яка починається зі слів: «Пошла жара...» та закінчується словами: «...переговоры от лица Украины, о достижении мира»;

- публікацію від користувача «Г.» у «Вконтакте» з текстом: «США работают с Украиной над тем, чтобы не допустить попадания к российским силам материалов биологических исследований Нуланд»;

- публікацію від користувача «Ш.» у «Вконтакте», яка починається зі слів: «По Харькову!...» та закінчується словами: «...Дай Бог здоров'я руському солдату!»;

Вказані публікації були доступними для загального ознайомлення всіх користувачів вказаної соціальної мережі, доданих до розділу «Друзі» акаунту «Деятель», та автоматично надходили

їм як сповіщення. Станом на квітень 2022 року вказані публікації були розміщеними на цьому акаунті та не були видалені. *Кваліфікуйте дії Н.*

Теми доповідей:

1. Історія становлення та розвитку інституту відповідальності за кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку у кримінальному праві.
2. Новели законодавства щодо кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.
3. Принципи міжнародного права, підтверджені Статутом Нюрнберзького трибуналу.
4. Статут Токійського трибуналу 1946 р., Статут Міжнародного трибуналу по Югославії 1993 р., Статут Міжнародного військового трибуналу по Руанді 1994 р. та їхнє значення для встановлення відповідальності за кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.
5. Особливості кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку відповідно до положень міжнародних договорів.
6. Посягання на життя представника іноземної держави: міжнародний та національний аспекти закріплення та застосування.
7. Історія становлення та нормативна регламентація злочинів проти осіб та установ, що мають міжнародний захист (ст. 444 КК України) та незаконного використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала (ст. 445 КК України).
8. Класифікація та види кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку за міжнародними актами та національним кримінальним законом.
9. Співучасть у кримінальних правопорушеннях проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.
10. Міжнародні та національні механізми притягнення до кримінальної відповідальності за кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку проти України після повномасштабного вторгнення.

Рекомендовані джерела:

Нормативні акти:

1. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року № 55-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12#Text>.
2. Декларація Організації Об'єднаних Націй про злочинність і суспільну безпеку від 12 грудня 1996 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/en/995_371
3. Декларація про незастосування куль, що легко розгортаються та сплющуються: міжнародний документ від 29.07.1899 р. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/141202__547592
4. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12.08.1949, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол І): Протокол ООН від 08.06.1977. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text
5. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру (Протокол ІІ): міжнародний документ від 08.06.1977 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_200#Text
6. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12.08.1949, що стосується прийняття додаткової відмінної емблеми (Протокол ІІІ): Протокол ООН від 08.12.2005. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g74#Text
7. Європейська конвенція про незастосування строків давності до злочинів проти людяності та воєнних злочинів: міжнародний документ ООН від 25.01.1974 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_125#Text
8. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими: Конвенція ООН від 12.08.1949. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text
9. Женевська конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях: Конвенція ООН від 12.08.1949. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_151
10. Женевська конвенція про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі: Конвенція ООН від 12.08.1949. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_152 Женевська конвенція про поводження

- з військовополоненими: Конвенція ООН від 12.08.1949. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/-show/995_153 (дата звернення: 12.03.2018).
11. Закон No2110-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення кримінальної відповідальності за виготовлення та поширення забороненої інформаційної продукції» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2110-20#n20>.
 12. IV Конвенція про закони і звичаї війни на суходолі та додаток до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі від 18 жовтня 1907 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_222#Text.
 13. Конвенція про захист прав людини та основоположних свобод: міжнародний документ від 04.11.1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004
 14. Конвенція про незастосування строків давності до воєнних злочинів і злочинів проти людяності від 26 листопада 1968 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU68002K>
 15. Конвенція про заборону або обмеження застосування конкретних видів звичайної зброї, які можуть вважатися такими, що заподіюють надмірні пошкодження або мають невибіркову дію: міжнародний документ від 10.10.1980 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_266#Text
 16. Конвенція про заборону військового або будь-якого ворожого використання засобів впливу на природне середовище: міжнародний документ від 05.10.1978 р. URL: <https://regulation.gov.ua/documents/id209742>
 17. Конвенція про заборону розробки, виробництва і накопичення запасів бактеріологічної (біологічної) і токсинної зброї та про їх знищення: міжнародний документ від 10.04.1972 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_182
 18. Конвенція про закони і звичаї війни на суходолі та додаток до неї: Положення про закони і звичаї війни на суходолі: міжнародний документ від 18.10.1907 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_222#Text
 19. Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього від 9 грудня 1948 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU48K03U>

20. Конвенція про запобігання та покарання злочинів проти осіб, які користуються міжнародним захистом, у тому числі дипломатичних агентів від 14 грудня 1973 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_389#Text.
21. Конвенція про захист персоналу ООН та зв'язаного з нею персоналу: міжнародний документ від 09.12.1994 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_025#Text
22. Конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text.
23. Конвенція про права дитини: міжнародний документ від 20.11.1989 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
24. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. No 2341-III / Верховна рада України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
25. Міжнародна конвенція про боротьбу з вербуванням, використанням, фінансуванням і навчанням найманців: міжнародний документ від 04.12.1989 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/вікт/995_103.
26. Постанова Верховної Ради України «Про Заяву Верховної Ради України «Про вчинення Російською Федерацією геноциду в Україні»» від 13 квітня 2022 року No 2188-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2188-20#Text>
27. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність»: Закон України No 2108-IX від 03.03.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2108-20#n12>
28. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення кримінальної відповідальності за виготовлення та поширення забороненої інформаційної продукції: Закон України від 3 березня 2022 року № 2110-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2110-20#n20>
29. Про внесення зміни до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за заперечення чи виправдання злочинів фашизму: Закон України від 28 січня 2014 року № 735-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/735-18#n5>

30. Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки: Закон України від 9 квітня 2015 року № 317-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/317-19#n73>
31. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо проходження військової служби у Збройних Силах України іноземцями та особами без громадянства: Закон України від 6 жовтня 2015 року № 716-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/716-19#n6>
32. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території: Закон України від 15 квітня 2014 року № 1207-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-18#Text>.
33. Про затвердження Інструкції про порядок виконання норм міжнародного гуманітарного права у Збройних Силах України: Наказ Міністерства оборони України від 23.03.2017 р. № 164. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0704-17#Text>
34. Про символіку Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала в Україні: Закон України від 08.07.1999 No 862-XIV URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/862-14>
35. Протокол про заборону застосування па війні задушливих, отруйних та інших подібних газів і рідин та бактеріологічних засобів: міжнародний документ від 17.06.1925 р. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/141100__141100
36. Протокол про захист культурних цінностей у випадку збройного конфлікту: міжнародний документ від 14.05.1954 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_722#Text
37. Римський статут Міжнародного кримінального суду від 17 липня 1998 р. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_588
38. Статут Токійського трибуналу 1946 р URL: <http://www.ibiblio.org/hyperwar/PTO/IMTFE/index.html>
39. Статут Міжнародного трибуналу по Югославії 1993 р. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/141926__529259
40. Статут Міжнародного військового трибуналу по Руанді 1994 р. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/161108__525193

Судова практика:

1. Постанова Першої судової палати ККС ВС від 18.05.2023р. у справі № 127/12127/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111096337>.
2. Постанова ККС ВС від 28.09.2023 року у справі № 127/18004/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113967455>.
3. Постанова Першої судової палати ККС ВС від 18.05.2023р. у справі № 127/12127/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111096337>.

Допоміжні джерела:

1. Гальцова В. В. Злочини проти миру і міжнародного правопорядку: лекції. За ред. докт. юрид. наук, проф. Панова М. І. Харків: Юрайт, 2019. 96 с.
2. Гнатівський М. Загальна характеристика злочину геноциду за міжнародним кримінальним правом. *Український часопис міжнародного права*. 2006. № 1. С. 77–94
3. Жаровська І. М. Міжнародні трибунали АД НОС: історико-правова ретроспектива. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Юридичні науки. 2016. № 845. С. 385–389
4. Житний О. О. Кримінальне право України та міжнародне кримінальне право: співвідношення, взаємодія, розмежування. *Право і Безпека*. 2012. № 3. С. 17–21.
5. Злочини проти миру та безпеки людства: генезис, еволюція, сучасна регламентація у кримінальному праві та законі: монографія / С. М. Мохончук; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». Х.: Право, 2013. 526 с.
6. Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку: монографія / Романюк Б. В., Бантишев О. Ф. Київ: Крок, 2018. 234 с.
7. Кунинець С. Значимість злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку для світового суспільства. *Збірник наукових праць SCIENTIA*. 2021. <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/scientia/article/view/8196>
8. Куцевич М. П. Кримінальна відповідальність за екоцид: міжнародний та національний аспекти: Монографія. К.: Юридична думка, 2009. 332 с.

9. Мадзігон Н. В. Особливості імплементації норм міжнародного права щодо міжнародних злочинів. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. № 3 (24). С. 197–200.
10. Наден О. В. Найманство як соціальне та кримінально-правове явище: сутність, новітні тенденції розвитку та проблема протидії: Монографія. К.: Атіка, 2005. 264с.
11. Пилипенко В. П. Склад воєнного злочину за міжнародним кримінальним правом. *Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр. / редкол.: В. В. Завальнюк*. Одеса: «Гельветика», 2017. Вип. 79. С. 110–116.
12. Піддубна М. В. Імплементація норм міжнародного кримінального права про воєнні злочини в Кримінальний кодекс України: дис. канд. юрид. наук (доктора філософії). 12.00.08. Львівський національний університет імені Івана Франка МОН України; Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Київ, 2020. 259 с.
13. Проблеми кримінальної відповідальності за порушення законів та звичаїв війни: монографія / В. О. Миронова; Акад. прав. наук України [та ін.]. Х.: Право, 2007. 152 с.
14. Репешко П. І. Найманство: монографія. Херсон: ОЛДІ-плюс, 2010. 372 с.
15. Репецький В. М., Лисик В. М. Поняття та ознаки воєнних злочинів. *Альманах міжнародного права*. Вип. 1. 2009. С. 120–125.
16. Резник Ю. С. Злочини проти миру та безпеки людства та міжнародного правопорядку в міжнародному кримінальному праві *Альманах міжнародного права*. 2012. № 19. С. 83–90
17. Романюк Б. В., Бантишев О. Ф. Злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку: монографія. Київ: Крок, 2018. 236 с.
18. Сенаторова О. В. Права людини і збройні конфлікти: навч. посіб. Київ: ФОП Голембовська О. О. 2021. 208 с.
19. Сірант М. М. Досвід імплементації норм про воєнні злочини в кримінальному законодавстві країн ЄС. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Юридичні науки. 2016. № 845. С. 111

20. Тимофєєва Л. Ю. Реформи кримінального законодавства в період війни. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/237/6380/13416-1?inline=1>
21. Базов В. П. Кримінальна відповідальність за порушення законів та звичаїв війни (аналіз складу злочину): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Харків, 2009. 21 с.
22. Бантишев О.Ф., Стрельбицька Л. М., Стрельбицький М. П. Оціночні поняття у кримінальних правопорушеннях проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення) та у кримінальних правопорушеннях проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. Свобода, безпека та незалежність: правовий вимір: [Матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, Національний авіаційний університет, 24 лютого 2023 р.] С. 300–305
23. Головка В. В. Окремі питання розмежування злочинів проти осіб та установ, що мають міжнародний захист із суміжними кримінальними правопорушеннями. Реформування законодавства та державних інституцій: прогалини, досягнення та перспективи: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Рівне, 24–25 трав. 2021 р.) / Міжнар. економ.-гуманіт. ун-т ім. акад. Степана Дем'янчука. Рівне: Видавн. дім «Гельветика», 2021. С. 189–190.
24. Marlise Simons. International Court to Open War Crimes Cases Against Russia, Officials Say // The New York Times, 13.03.2023 URL: <https://www.nytimes.com/2023/03/13/world/europe/icc-war-crimes-russia-ukraine.html?smid=nytcore-ios-share&referringSource=articleShare>.
25. Міжнародний кримінальний суд видав ордер на арешт Путіна та Львової-Белової // Центр політико-правових реформ, Політичний аналіз 15–21 березня 2023 року URL: <https://pravo.org.ua/analytical-materials/shhotyzhnevuj-analiz-15-21-bereznia-2023-roky/#link2>
26. Євген Крапивін. Місце кримінальної юстиції у плані відновлення України: воєнний аспект // JustTalk, 15.07.2022 р. URL: <https://justtalk.com.ua/post/mistse-kriminalnoi-yustitsii-u-plani-vidnovlenni-ukraini-voennij-aspekt>
27. Євген Крапивін. United for Justice: які результати «юридичного Рамштайну» та чому це важливо? // JustTalk, 06.03.2023 р.

- URL: <https://justtalk.com.ua/post/united-for-justice-yaki-rezultati-yuridichnogo-ramshtajnu-ta-chomu-tse-vazhливо>.
28. Кузовко В.О., Войціховський А. В. Питання кримінального переслідування за агресію Росії проти України. Матеріали V Всеукраїнської науково-практичної конференції «Ралізація прав людини у діяльності правоохоронних органів в умовах окупації українських територій». ДонДУВС, 30 вересня 2022 р. С. 121–123.
 29. Нікітін Ю.В., Кобзар В. А. Особливості кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку. Materials of the XX – the International Science Conference «Priorities in the development of science and education», Budapest, Hungary. 140 p. (April 13–16, 2021). p. 37–39.
 30. Пекар П. В. Кримінально-правова характеристика пропаганди війни: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Служба безпеки України, Нац. акад. Служби безпеки України. Київ, 2017. 20 с.
 31. Поповичук В. О. Кримінальна відповідальність за незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіон. Акад. упр. персоналом». Київ, 2018. 20 с.
 32. Строкова І. І. Кримінальна відповідальність за геноцид (порівняльний аналіз): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08; Київ. нац. ун-т внутр. справ. К., 2010. 228 арк.
 33. Shulha, A. (2023). Pollution and damage to land resources of Ukraine as a sign of criminal offenses against peace, human security and international law and order in the context of russian military aggression. *ScienceRise: Juridical Science*, (2(24), 31–37. <https://doi.org/10.15587/2523-4153.2023.283449>

ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ ЗДОБУВАЧІВ

1. Поняття національної безпеки відповідно до норм чинного законодавства України.
2. Кримінально-правова кваліфікація дій, спрямованих на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади.
3. Кримінально-правова кваліфікація посягання на територіальну цілісність і недоторканість України.
4. Кримінально-правова кваліфікація фінансування дій, вчинених з метою насильницької зміни чи повалення конституційного ладу або захоплення державної влади, зміни меж території або державного кордону України.
5. Кримінально-правова кваліфікація державної зради та колабораційної діяльності. Розмежування складів злочинів.
6. Кримінально-правова кваліфікація пособництва державі-агресору.
7. Посягання на життя державного чи громадського діяча, відмежування від суміжних складів злочинів.
8. Кваліфікація диверсії. Відмежування від терористичного акту.
9. Кримінально-правова кваліфікація шпигунства.
10. Поняття та ознаки банди, її співвідношення із передбаченими в КК України формами співучасті. Відмежування бандитизму від створення злочинної організації, терористичної організації, від корисливо-насильницьких злочинів проти власності.
11. Поняття злочинної організації. Злочинна спільнота. Сприяння учасникам злочинних організацій та укриття їх злочинної діяльності як прояв причетності до злочину.
12. Поняття «злочинного впливу» за КК України.
13. Створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань: аналіз об'єктивно-суб'єктивних ознак складу злочину.
14. Терористичний акт. Відмінність від диверсії

15. Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами.
16. Незаконне виготовлення, переробка чи ремонт вогнепальної зброї або фальсифікація, незаконне видалення чи зміна її маркування, або незаконне виготовлення бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв.
17. Недбале зберігання вогнепальної зброї або бойових припасів.
18. Правові засади охорони державної таємниці та конфіденційної інформації. Розголошення державної таємниці.
19. Втрата документів, що містять державну таємницю.
20. Передача або збирання відомостей, що становлять конфіденційну інформацію, яка є власністю держави.
21. Розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, або втрата документів чи матеріалів, що містять такі відомості. Відмінність від суміжних складів злочину, передбачених статтями 328, 329, 330 КК України.
22. Порушення порядку перетину державного кордону: їх види та підстави відповідальності.
23. Ухилення від призову за КК України: підстави кримінальної відповідальності. Відмежування від адміністративних правопорушень.
24. Посягання на авторитет правоохоронних органів (питання кваліфікацій). Аналіз судової практики.
25. Кримінальні правопорушення, що посягають на життя, здоров'я та майно працівників правоохоронних органів (визначення об'єкту, предмету та потерпілого).
26. Кваліфікація кримінальних правопорушень, спрямованих на перешкоджання виконання працівниками правоохоронних органів службових обов'язків.
27. Втручання в діяльність працівників правоохоронних органів (питання кваліфікації). Аналіз судової практики.
28. Незаконний вплив на працівників правоохоронних органів та посяганням на їх життя, здоров'я та майно.
29. Питання кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності з урахуванням особливостей суб'єкта правопорушення.
30. Вплив предмета (його виду та розміру) кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності, у тому числі корупційних

кримінальних правопорушень, на його кваліфікацію. Істотна шкода як обов'язкова ознака кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності.

31. Особливості кваліфікації кримінального правопорушення «Прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою».
32. Незаконне збагачення: питання кваліфікації.
33. Відповідальність за зловживання впливом. Відмежування від зловживання владою або службовим становищем.
34. Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу. Бездіяльність працівника правоохоронного органу щодо незаконної діяльності з організації або проведення азартних ігор, лотерей.
35. Провокація підкупу.
36. Завідомо незаконні затримання, привід, домашній арешт або тримання під вартою.
37. Притягнення завідомо невинного до кримінальної відповідальності.
38. Примушування давати показання. Порушення права на захист.
39. Невжиття заходів безпеки щодо осіб, взятих під захист. Розголошення відомостей про заходи безпеки щодо особи, взятої під захист.
40. Розголошення даних оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування.
41. Відмова свідка від давання показань або відмова експерта чи перекладача від виконання покладених на них обов'язків.
42. Ухилення від відбування покарання, адміністративного стягнення, невиконання обмежувальних заходів
43. Бланкетність норм про відповідальність за військові правопорушення. Порядок несення (проходження) військової служби як основні суспільні відносини, проти яких вчиняється військове кримінальне правопорушення.
44. Істотна шкода та тяжкі наслідки в військових кримінальних правопорушеннях, критерії їх визначення та особливості визнання шкоди немайнового характеру.
45. Особливий період, воєнний стан, бойова обстановка, район воєнних дій, поле бою як обстановка вчинення низки військових кримінальних правопорушень.

46. Військовослужбовець як спеціальний суб'єкт військових кримінальних правопорушень. Встановлення початку та закінчення проходження військової служби.
47. Особливості кваліфікації вчинення військових кримінальних правопорушень у співучасті.
48. Відмежування злочину, передбаченого ст. 402 КК України “Непокора”, від злочину, передбаченого ст. 403 КК України “Невиконання наказу”.
49. Розмежування складів злочинів, передбачених ст.407 КК України “Самовільне залишення військової частини або місця служби” та ст. 408 КК України “Дезертирство”.
50. Відмежування злочину, передбаченого ст. 410 КК України, від суміжних злочинів та військових дисциплінарних проступків.
51. Розмежування складів злочинів, що полягають у порушенні певних правил: передбачених ст.ст. 406, 414–421 КК України.
52. Розмежування суміжного зі складом “Ухилення від військової служби шляхом самокалічення або іншим способом” (ст. 409 КК України) складу “Ухилення від призову на строкову військову службу” (ст. 335 КК України).
53. Злочини, передбачені ст. 427 КК України «Здача або залишення ворогові засобів ведення війни» і ст. 111 КК України «Державна зрада»: питання кваліфікації.
54. Особливості кваліфікації недбалого ставлення до військової служби (ст. 425 КК).
55. Діяльність Міжнародного кримінального суду і значення Римського статуту МКС для міжнародної та національної кримінальної юстиції.
56. Роль принципів міжнародного кримінального права для національного кримінального права щодо кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.
57. Особливості регламентації та застосування на практиці норм, передбачених ст. 436 КК України «Пропаганда війни» та ст. 436–1 КК України «Виготовлення, поширення комуністичної, нацистської символіки та пропаганда комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів».
58. Виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, глорифікація її

учасників (ст. 436–2 КК України): практичні аспекти застосування в умовах повномасштабної агресії, відмінність від колабораційної діяльності (ст. 111–1 КК України).

59. Нормативні та прикладні засади застосування ст. 437 КК України «Планування, підготовка, розв’язування та ведення агресивної війни» та ст. 438 КК України «Порушення законів та звичаїв війни».
60. Кримінальний закон та судова практика щодо норми про піратство (ст. 446 КК України) та найманство (ст. 447 КК України).
61. Юрисдикційні шляхи переслідування за кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку: Міжнародний кримінальний суд, міжнародний трибунал ad hoc, національний суд, який здійснює територіальну юрисдикцію; універсальна юрисдикція.

РЕСУРСИ ВІДКРИТОГО ДОСТУПУ:

www.president.gov.ua – Президент України

www.rada.gov.ua – Верховна Рада України

www.ombudsman.kiev.ua – Уповноважений Верховної Ради з прав людини

www.kmu.gov.ua – Кабінет Міністрів України

www.minjust.gov.ua – Міністерство юстиції України

<https://www.gp.gov.ua> – Офіс Генерального прокурора

www.echr.coe.int – Європейський суд з прав людини

www.scourt.gov.ua – Верховний Суд

www.ccu.gov.ua – Конституційний Суд України

www.reyestr.court.gov.ua – Єдиний державний реєстр судових рішень

<https://newcriminalcode.org.ua/criminal-code> – Новий кримінальний кодекс. Реформування кримінального законодавства України

www.niss.gov.ua – Національний інститут стратегічних досліджень

<http://parlament.org.ua/> – Лабораторія законодавчих ініціатив

<http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека ім. В. І. Вернадського

<http://dspace.onua.edu.ua> – eNUOLAIR– депозитарій (архів) НУ ОЮА

<http://www.ukrstat.gov.ua> – Державна служба статистики України

<https://www.npu.gov.ua> – Національна поліція України

<https://nabu.gov.ua> – Національне антикорупційне бюро України

<https://dbr.gov.ua> – Державне бюро розслідувань

Зміст

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ	4
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	5
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	9
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.....	10
ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ЗАВДАНЬ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	17
Тема 1. Кваліфікація кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України та актуальні проблеми правозастосування.	18
Тема 2. Правове регулювання та практика кваліфікації кримінальних правопорушень проти громадської безпеки ..	31
Тема 3. Актуальні питання кваліфікації кримінальних правопорушень у сфері охорони державної таємниці, державних кордонів, призову і мобілізації.	44
Тема 4. Практика кваліфікації кримінальних правопорушень проти авторитету органів державної влади	56
Тема 5. Кримінальні правопорушення в сфері службової діяльності та проти правосуддя, що вчиняються органами досудового слідства (дідання) та засудженими особами: питання кваліфікації.	67
Тема 6. Практичні проблеми кваліфікації окремих військових кримінальних правопорушень	82
Тема 7. Протидія кримінальним правопорушенням проти миру та безпеки людства, міжнародного правопорядку: національні та міжнародні інструменти. Питання юрисдикції	98
ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ ЗДОБУВАЧІВ	119

Навчальне видання

**ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ
КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ
У ПУБЛІЧНІЙ СФЕРІ**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
для підготовки до практичних занять та самостійної роботи
здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузі знань 26 «Цивільна безпека»
зі спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність»

Колектив авторів

Віталій Петрович БОЙЧЕНКО,
Ірина Михайлівна ГОРБАЧОВА,
Вероніка Петрівна ІВАНОВА,
Денис Олексійович КОЛОДІН,
Євген Юрійович ПОЛЯНСЬКИЙ,
Оксана Василівна СТЕПАНЕНКО,
Олена Вікторівна ТАВЛУЙ,
Анастасія Сергіївна ХИЛЬЧЕНКО

Електронне видання

В авторській редакції

Ум-друк. арк. 7,3. Зам. № 2404–12.

Видавець ПП «Фенікс»
(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.02).
Україна, м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25.
e-mail: fenix-izd@ukr.net